

Agrár- és Környezetjog

Journal of Agricultural and Environmental Law

A CEDR Magyar Agrárjogi Egyesület tudományos közleményei
CEDR Hungarian Association of Agricultural Law

2011 No. 11

A tartalomból - Contents

BEZDÁN Anikó Judit

A vadásztársaságok kettős jellege, társadalmi és gazdasági jelentősége

The dual nature of hunting, social and economic importance

-3-

HEGYES Péter István

Határon átnyúló együttműködések a fenntartható erdőgazdaság jogi szabályozásának területéről

Cross-border cooperation in the field of the regulation of sustainable forest management

-26-

Dr. ROMÁN Róbert

A megszűnő gazdálkodó szervezetekkel kapcsolatos környezetvédelmi szabályozás problémái

The problems of the environmental regulation connected to the business organisations under termination

-50-

Impresszum/ Disclaimer

Kiadja/published by: CEDR Magyar Agrárjogi Egyesület

H-3515 Miskolc-Egyetemváros, A/6. 102., tel: +36 46 565 105

Felelős kiadó/publisher: *Dr. Csáke Csilla*: jogkincs@uni-miskolc.hu

Felelős szerkesztő/responsible editor: *Dr. Szilágyi János Ede*: civdrede@uni-miskolc.hu

Technikai szerkesztő/technical editor: *Dr. Szilágyi János Ede*

Szerkesztők/editors: *Dr. Benkő András, Dr. Bobvos Pál, Dr. Csáke Csilla, Dr. Fodor László, Dr. Horváth Gergely, Dr. Horváth Szilvia, Dr. Kurucz Mihály, Dr. Olajos István, Dr. Prugberger Tamás, Dr. Tankó Endre, Dr. Vass János*

Német & angol idegen nyelvi lektor/linguistic proofreader (English & German): *Dr. Raisz Anikó*

All rights reserved. No part of this journal may be reproduced in any form or by any means without the prior written permission of the publisher.

HU ISSN 1788-6171

A folyóirat letölthető/The Journal may be downloaded from:

<http://www.uni-miskolc.hu/~agrarjog/ujzag/agriarchive.htm>

vagy/or

<http://epa.oszk.hu/html/vgi/kardexlap.phtml?id=1040>

dr. BEZDÁN Anikó Judit
egyetemi tanársegéd
Szegedi Tudományegyetem

Anikó Judit BEZDÁN
assistant lecturer
University of Szeged

A vadásztársaságok kettős jellege, társadalmi és gazdasági jelentősége

The dual nature of hunting, social and economic importance

Bevezetés

A vadászat mindig fontos szerepet töltött be az egyes népek életében, fontos tényezője volt az emberré válás folyamatának. Az embert már kezdetektől fogva vadászati tevékenységre kényszerítette az éhsége csillapítása, a természet viszontagsága. A vadászat először a létfenntartás legfontosabb eszköze volt, később a társadalmi-gazdasági viszonyok fejlődésével a régi pozíciója megváltozott.

A jognak az a rendeltetése, hogy szabályozza a társadalom viszonyait, az emberi kapcsolatokat. A jog eszköz lehet az állam részére, hogy az állami akaratot elérhesse, érvényesíthesse. A tervszerű és rendezett keretekben zajló vadászatnak és vadgazdálkodásnak a jog ad keretet. A társadalmi és gazdasági viszonyok folyamatosan változnak, ennek folytán a vadászat – vadgazdálkodás és annak tényleges gyakorlási módjai is.

A vadásztársaságok lételeme a társadalmi beilleszkedés, a gazdasági kapcsolatok kifejlesztése és kiépítése, a hasznosítás. Ebben a vonatkozásban létüket és jellegüket nem csak és kizárólag a vadászatról szóló többször módosított törvény az 1996. évi LV. tv. (továbbiakban rövidítve: Vtv.) rendelkezései határozzák meg. A jelen munkámban csak a külső szervezetszerű megjelenésüket kívánom elemezni, fejlődési lehetőségük egyes lehetséges vonalát kívánom felvázolni. A külső kapcsolatuk ezeknek a választott tevékenység gyakorlására alapított szervezeteknek igazodik a választott organizációs forma jellegéhez (gazdálkodó, vagy non-profit formájához), más jogágazatok szabályozási hatáskörébe is tartozó rendelkezésekkel. A vadásztársaságok és vadászat gyakorlására alapítható szervezetek keretei és lehetőségei nem egészen egyértelműek.

Introduction

Hunting has always played an important role in the lives of certain people, an important factor in the process of becoming human. From the beginning, his hunger and the vicissitudes of nature forced man to hunting activity. For the first time, hunting was the most important means of subsistence, later by the development of socio-economic conditions its old position changed.

The law is meant to regulate social relations, human relations. Law may be a tool for the State to reach and enforce the state will. The law provides a framework for a planned and organized hunting and game-management. The social and economic conditions are constantly changing and so are the actual practice ways of hunting and game-management.

The vital elements of hunting societies are social inclusion, economic development and building relations of exploitation. In this respect, their existence and their character are not solely determined by provisions of the several times amended Act LV of 1996. on hunting (henceforth abbreviated as HL.) In my work I want to analyze only their external organizational appearance, and outline some possible lines of development opportunities. The external relations of these selected practice-based organizations align with the nature of the chosen form of organization (business or non-profit form) and also within the competence of regulatory provisions of other legal branches. The frames and possibilities of hunters' societies and hunting practice organizations are not quite clear. This thesis is needed for making a clear

A jelen értekezésre nemcsak azért van szükség, hogy világossá váljék a társadalmi szervezetek és gazdálkodók elhatárolása a témában, valamint a vadászat gyakorlását meghatározó és jellemző kérdések, problémák bemutatásával a választott szervezet sajátosságait is meghatározzam. A földtulajdonosi közösségek szabályozatlanok, az egyesületek a jogszabályok kiskapuit keresgélik. A szabályozás szülte ellentétek és félmegoldások között a jelenleg érvényesülő és drasztikus állami irányítás nélkül, a vadászat és vadgazdálkodás működésképtelenné válhat, a tartalékaikat élék fel az egyes vadgazdálkodási egységek. A társaságok kategóriájában beszélhetünk az egyesületekről, de valójában az egyesületek társaságkénti meghatározása viszonylagos, mivel a német jogterületen nemcsak jogi személy egyesület van, hanem ún. nem jogképes egyesület is. A német szabályozás pedig hatással volt más országokra is, mint pl. Hollandiára, ahol szintén létezik nem jogképes egyesület.¹

Egységes vadászati jogról és külső megjelenési formákról azonban az Európai Unión belül sem beszélhetünk.² Nemzetközi és uniós szabályozást így nem is vettem a jelen tanulmányomban a vizsgálatom körébe, csak a hazai szabályok adta szervezeti forma és kialakult viszonyok hatékonyságát és megfelelőségét és esetleges fejlesztését vizsgáltam meg. Ki kell jelenteni, hogy az EU-hoz való csatlakozásunkat követően a vadászat és vadgazdálkodás kapcsán érdemi jogharmonizációs kötelezettségeink nincsenek. Előnyös is lehet ez megállapítás miszerint az EU nem is törekszik ezen a területen egységes és uniformizáló szabályozásra, így itt messzemenően a szubszidiaritás elve érvényesül a tagállamok szabályozásaiban. A vadászat és vadgazdálkodás jellegét és problémáit nem elsősorban az EU-szabályaihoz való alkalmazkodás jellemzi, hanem lényeges az anyagi és emberi erőforrások hiánya, az, hogy ezt hogyan lehet áthidalni a megfelelő hasznosítás kérdéskörének biztosításával. Az EU-hoz való csatlakozással a témakör sajátos szerepkörét igazolja az is, hogy a közösségi agrárpolitika közvetlenül nem tartalmaz a vadászatra és vadgazdálkodásra vonatkozó előírásokat.

distinction between NGOs and farmers on the subject, and to determine the characteristics of the selected organization presenting questions and problems typical of the practice of hunting. Land owners' communities are unregulated, associations search for loopholes in legislation. Legislation gave birth to conflicts and half-solutions, and without the current prevailing drastic state control, hunting and wildlife management could stop working and game management units live on their reserves. In the category of companies we can talk about associations, but in fact the definition of associations as companies is relative, since in the German fields of law, there are not only legal person associations, but there are so-called legally incompetent associations, too. German legislation had an impact on other countries, such as The Netherlands, where there also exist associations without legal capacity.¹

Uniform Hunting Law and external appearance of forms, however, within the European Union do not exist.² International and EU legislation therefore can not be brought in the sphere of this essay, only the organizational form and established relations' effectiveness and suitability and potential development were examined, in the context of national rules. It must be said that after our joining the EU, we have no substantive harmonization obligations in relation to hunting and wildlife management. A statement may also be advantageous that the EU does not seek uniformity and uniform regulations in this area, so here the principle of subsidiarity applies in the Member States' legislation. The features and problems of hunting and wildlife management are not primarily characterized by adaptation to EU rules, but the lack of financial and human resources, and the way it could be overcome by ensuring the issue of adequate utilization. By joining the EU, the topic's unique role is also demonstrated by the fact that common agricultural policy does not directly include regulations associated with hunting and wildlife management.

1. A vadászati törvény általános jellemzője

A többször módosított 1996. évi LV. tv. a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról - továbbiakban rövidítve (Vtv.) önálló szerkezetben, és területenként szabályozza a vadászatot. Komplexen és haladó szellemben tárgyalja a vadászattal és vadgazdálkodással kapcsolatos kérdéseket, utat mutatott már az elfogadása idején is a megkezdődött változási folyamatoknak. A 'saját jogon' való vadászat- és vadgazdálkodás gyakorlását 3000 hektár egybefüggő, vadgazdálkodásra alkalmas terület meglétéhez kötötte. Az ennél kisebb területek tulajdonosainak-birtokosainak földtulajdonosi közösséget kellett létrehoznia, amely közgyűlésen dönthetett a vadászati jog hasznosításáról.³ A 3000 hektáros méret természetesen vitatható, mivel indokolt lett volna a területnagyság eltérő meghatározása az apróvadás és nagyvadás területeken. További anomália az, hogy a földtörvény irányadó rendelkezési szerint maradt egy fő vonatkozásában a legfeljebb 300 hektáros területi korlát.

A társult erdő- és vadgazdálkodói struktúrát a gazdálkodók számát és átlagos területét figyelembe véve megállapítható, hogy a kényszerítő körülmények (osztatlan közös tulajdon és természetben összefüggő erdő) miatt a rendezett tulajdonú struktúra jelentős részén és százalékos arányán társult gazdálkodás folyik, noha a tulajdonosi kör nagy része szeretne szerepet vállalni, de ez a körülményei miatt nem lehetséges, ami nagy konfliktusforrás.

A társult gazdálkodásban a gazdálkodói jogok a tulajdonostól a gazdálkodóhoz kerülnek, amit a tulajdonos érzelmileg a tulajdona elvesztésének, jobb esetben leértékelődésének érezhet meg, ha törpe vállalkozásként⁴ mégis működne, indokolatlan mértékű rezszi elviselésére kényszerülnek (könyvelés, könyvvizsgáló, vadgazdálkodáshoz értő szakember alkalmazása).

A termelőeszközök és kivitelezői apparátus tartásához még a gazdasági társaságoknak és szövetkezeteknek is nagyobb egybefüggő terület kellene.

1. General features of hunting law

The several times amended Act LV of 1996 on the protection of wildlife, wildlife management and hunting – hereafter abbreviated HL – regulates hunting in independent structure, by areas. Hunting and game management issues are discussed in a complex and progressive way, at the time of adoption, the way was shown for the initiated change processes. Hunting on one's own right and game management practice was bound to the existence of 3000 hectares of contiguous areas, suitable for wildlife management. Owners and landholders of areas smaller than that had to establish a community of landowners, with the power of decision-making on the hunting rights exploitation, in the General Assembly.³ The 3000 hectare area, of course, is debatable as it should have been justified to determine differentiated areas for small game and big game areas. Further anomaly is that according to the governing provisions of the land law, the territorial limits per person remained 300 hectares.

Considering associated forest and game farming structure, the number of farmers and the average area we can state that due to the constraints (undivided common property and contiguous area of forest) collective farming takes place in a significant part of a settled property structure, although most of the owners would like to participate, it is impossible due to the circumstances, which is a source of conflict.

In associated management farmers' rights are granted to farmer by owner, which may be an experience of property loss, at best, devaluation. In case they still work as dwarven enterprise, they are compelled to tolerate unreasonable sums of overhead expenses (book-keeping, accountant, game-management expert).⁴

For maintenance of the means of production and construction apparatus, business associations and cooperatives should have larger contiguous areas.

A vadászati jog egyik jellemzője lett, hogy a vadásztársaságokat a társult vadászati jog gyakorlására, valamint a vadászati jog hasznosítására jogosult szervezetek között önálló struktúráként találhatjuk meg a Vtv. 16. § (1) bek. a) pontja szerint.⁵ A Polgári Törvénykönyv csak megemlíti a jogi személy általános alakzatait, felsorolva a gazdasági társaságokat jogi személyiséggel vagy anélkül, a szövetkezetet, és az egyesületi formát is, amelyek közül az agrárjellegű tevékenység a vadászat gyakorlását és vadgazdálkodást szabályozó rendelkezésekre figyelemmel tudjuk pontosítani azt a típust, vagy formát, ami az irányadó lehet a tevékenység gyakorlása kapcsán az egyedi szabályok által befolyásoltan.

A vészharangot nem szeretném kongatni, de megemlítem, hogy ma is vannak komoly érdekkörök, amelyek a felaprózódó vadászterületekért küzdenek, nem törődve azzal, hogy így kiszolgáltatják a törvényi lehetőség folytán a magyar vadgazdálkodást. Ez miért probléma? A vadásztársaságok általában nem elég tőkeerősek, és ezt sokszor nem is kívánják felismerni. Görögországban a legszegényebbek is vadászhatnak, akik megfelelnek a vadászat személyi feltételeinek.⁶ Itt az államot illeti meg a vadászati jog. Az állami vadászati jog tehát nem idegen az EU-ban: Olaszországban és Portugáliában is ismert más feltételek mellett, mint Görögországban. Így direkt lehetőség nyílik az állami szerepvállalásra, az állam vadászati jogán alapulva, nem pedig a tulajdonosi pozíciójából fakadóan. Ez a megoldás nálunk akkor lehetne jó, ha a vadászati jog gyakorlását nem földtulajdonhoz kötnék a szabályok, így megelőzhetnénk ezzel a területek felaprózódásából és a tulajdonhoz kapcsolódó rendelkezési jogok gyakorlásából eredő gyakori problémákat.

Egy elgondolkodtató lehetőség lehetne az, ha először is a vadászati jogot állami jogosultsággént kezelnénk, és nem igyekeznénk a nálunk lévő kisbirtokrendszerre ráerőltetni egy a nagybirtokrendszerre jellemző jogi szabályozást. Különösen veszélyes ez egy gazdaságilag kiszolgáltatott, tőkehiánnyal küzdő mezőgazdaságú országban. Azt hiszem, hogy ma a vadgazdálkodási ágazat, mely tartalékok nélküli önvédelemre szorul,

One feature of hunting law is that hunting societies belong to organizations entitled to exploit collective hunting rights, as independent structures, according to § 16 (1) a) of HL.⁵ The Civil Code only refers to the general forms of legal personalities, enlisting commercial companies with or without legal personality, cooperatives, and associations, too, among which agrarian activity, the practice of hunting and dispositions regulating game management are taken into consideration, we can punctuate the type or form prevailing related to the activity, influenced by specific rules.

Without wanting to be pessimistic, I mention that there are still major interest groups fighting for depleted hunting grounds, ignoring the fact that Hungarian game management is being sacrificed due to legal opportunity, this way. Why is this a problem? Hunters' societies have usually not enough capital, and they often fail to recognise it. In Greece, even the poorest can go on the hunt, who meet the personal conditions of hunting.⁶ Here, the State is entitled to hunting rights. Public hunting rights are not alien to the EU: In Italy and Portugal, they are also known under conditions different from those in Greece. This way, there is direct opportunity for the state's partaking, based on the hunting right of the state rather than arising from a position of ownership. This solution could work if the exercise of hunting rights was not bound to land ownership so frequent problems coming from the practice of disposition rights related to ownership and the fragmentation of hunting grounds.

One possibility could be hunting rights to be treated as state rights, without striving to impose a system-specific legislation on small holdings in the large estate system. It is especially dangerous in a country economically vulnerable, facing shortages of agricultural capital. I think today's wildlife management sector, needing self-defense with no reserves, is vulnerable to legal regulations-born threats. It is essential to

kiszolgáltatott a jogi szabályozás szülte veszélyeknek. Feltétlenül meg kell erősíteni a vadásztársaságok teherbíró képességét, és itt néhány kérdésben jogszabályi változások szükségesek.

A vadászat nem jövedelemkiegészítő, vagy szociális jellegű tevékenység, meg kell találni a vadászat egy olyan társadalmi elosztási modelljét, amit nem csak a vadászok, de az egész társadalom igazságosnak ismer el, melynek során meg kell oldani, hogy mindenki vadászni tudjon, aki akar és képes a vadászat feltételeinek megfelelően.

2. A vadásztársaságok jellegét meghatározó jogszabályi háttérrel

A jogrendszerbeli elhelyezkedését és meghatározását a vadásztársaságoknak, illetve vadászatot gyakorló szervezeteknek elsődlegesen az Alkotmány⁷ és a Ptk.⁸ rendelkezései befolyásolják, amelyet tovább specializálhat a Gt. (Gazdasági Társaságokról szóló 2006. évi IV. tv. – továbbiakban rövidítve Gt.) és az Etv. (az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. tv. továbbiakban rövidítve: Etv.) valamint a 1996. évi CLVI. tv. a közhasznú szervezetekről (továbbiakban rövidítve: Ktv.). Ha nem a szervezet külső megjelenését tekintjük, akkor a vadak védelméről, vadgazdálkodásról és vadásatról vonatkozó törvény szabályait meghatározott eltérésekkel megfelelően kell alkalmazni, mivel meghatározzák az adott szervezet számára azt, hogy egyáltalán gyakorolhatják-e a kiválasztott tevékenységet, esetünkben a vadászatot, és milyen feltételek együttes fennállása esetében. A Vtv. szabályozásai adhatják a szabályozás második szintjét. A harmadik szintet az adójogi, pénzügyi jogi rendelkezések képezhetik.⁹

A Vtv.-ben megjelölt és kiemelt célok akár társadalmi jellegűek, akár gazdaságiak lehetnek, egyaránt jellemzően meghatározzák a 'szektorokban' tevékenykedő jogalanyok körét.

Ha a makrogazdaság oldaláról nézzük a vadászatot gyakorló szervezeti formákat, akkor mondhatjuk, hogy a gazdasági szereplők és társadalmi összefogású csoportok is egyben; ha a

strengthen the load-bearing capacity of hunters' societies, and legislative changes are required in some matters.

Hunting is not an income support or social activity, you must find a social distribution model of hunting, which is recognized as rightful, not only by hunters but the whole society, and everyone wanting and capable of hunting should be allowed to hunt fulfilling the conditions of hunting.

2. The legal background determining the characteristics of hunters' societies

The legal systems of hunters' societies and organizations practicing hunting are primarily regulated by the Constitution⁷ and the Civil Code,⁸ further specialized by the Es. (Act IV of 2006 on economic society; henceforth abbreviated Es.) and the society law (on association rights – Act II of 1989; henceforth abbr. Sl.) and Act CLVI of 1996 on non-profit organizations (henceforth abbr. Npo). Ignoring the external appearance form of organizations, related legal regulations on the protection of game, game management and hunting are to be applied adequately differentiated, as they determine whether a specific organization may practice a selected activity, in our case hunting, and on what coincidental conditions they may do so. A HL regulations may grant a second level of control. The third level may be taxation, financial legal dispositions.⁹

Priorities designated and set in HL whether social or financial, typically determine the sphere of legal subjects in the sectors.

From a macroeconomic view, organizational forms practicing hunting are economic actors and social groups in one, while regarding their microenvironment, we can find the organized

mikrokörnyezetüket vizsgáljuk, akkor a vadászati tevékenységet gyakorlók szervezett közösségét láthatjuk.

A céljuk mindenképpen kettős jellegű: társadalmi és gazdálkodó egyben. Társadalmi céljuk a tagok cselekvésének (vadászati tevékenységének) és gondolkodási módjának fejlesztése és szolgálata. Gazdasági jellegüket nézve cél a tervszerű és gazdaságos működés, a szervezet fenntartása és a tagok igényének kielégítése. A tervszerű működés a vadgazdálkodás követelményeinek teljesítését feltételezi.

A kettős jelleg adta szervezeti keret meghatározása még hazánkban is nehéz, mivel erre alkalmasnak látszik több jogilag szabályozott szervezeti forma, hogy a tagság az állami rendelkezések (jogszabályok) tartalmát az önszabályozásuk keretében igazíthatják még a vadászatot gyakorló szervezetek aktuális igényeihez is, mint amelyet lényegesen befolyásol például a vadászterület elhelyezkedése, tulajdoni viszonyai, vadállomány összetétele is.

3. A vadásztársaság megjelenésének társadalmi jellege

A civil társadalom állapota, erőssége fontos szerepet játszik a mai társadalmi tőke növekedésében, így meg kell vizsgálnunk azt is, hogyan viszonyulnak a civil szervezetek a kialakult változásokhoz, valamint a vadászat témaköréhez és aktuális problémáihoz. A társadalmi szervezetekről szóló törvény¹⁰ rendelkezései a vadásztársaságok által gyakorolt és működtetett egyesületi¹¹ szervezeti formát és a nonprofit gazdasági társaságot a civil szektorhoz tartozó közhasznú szervezetekhez sorolja.¹²

A civil szervezetek (a fejlődő és szilárd demokráciák egyaránt lényeges szereplői, mivel a társadalomba való mély beágyazottságuk révén képesek érzékelni az egyes társadalmi csoportok valós politikai és materiális igényeit) két alapvető funkcióval rendelkeznek: egyrészt lehetőséget nyújtanak mindenki számára a rendszeres és szervezett formában történő véleménynyilvánításra, másrészt a szociális háló funkcióját látják el, azaz

community of hunting practitioners.

In any case, their purpose is twofold: social and economic in one. Their social objectives are to serve members' activity (hunting activity) and improve their way of thinking. Concerning their economic nature, objectives are planned and economical operation, maintenance of organization and fulfilment of members' demands. Planned operation requires the fulfilment of game management conditions.

Definition of the dual-natured organizational frame is complicated even in Hungary, as there are more other legally regulated organizational structures seemingly suitable for the membership to adjust the content of state provisions (laws) by self-regulation to the actual demands of organizations of hunting practice, which are substantially affected by e. g. the location of the hunting ground, its ownership circumstances, and the composition of wildlife.

3. The social character of the appearance of hunters' societies

The state and strength of civil society play an important role in today's social capital growth, so we must look at the way non-governmental organizations relate to changes and the topic of hunting as well as its current problems. Social Organizations Act¹⁰ provisions enlist associations¹¹ practiced and operated by hunters' societies, and non-profit economic society among civil-sector non-profit organizations.¹²

Civil society organizations (they are relevant participants of both emerging and solid democracies, as they are able to perceive the real political and material needs of certain social groups, due to their being deeply rooted in society) have two basic functions: On one hand, an opportunity for everyone to express their opinion in a systematic and organized way, on the other hand, they function as social network,

orvosolhatják, enyhítik a piaci változás miatt keletkezett társadalmi egyenlőtlenségeket, feszültségeket.

E két fő funkción keresztül próbálják kiegyenlíteni a piacgazdaságban fellépő önérték és a közérdek között feszülő ellentétet. A hagyományos megközelítés szerint a civil szervezetek ezen feladataik ellátása során a politikai és gazdasági szférától elkülönülve, sőt gyakran azzal szembeállva, nem gazdasági és a kormányzattól független szervként kell hogy működjének.

Bach és Stark¹³ ezzel szemben olyan modellt vázolnak fel, amelyben a civil szervezetek saját gazdasági érdekeltséggel rendelkező úgynevezett 'társadalmi vállalkozásként' jelennek meg, ami valójában jól azonosítható a vadásztársaságok jellemzőivel. A civil szervezetek napjainkban gyakran piaci vállalkozásként, vagy a kormányokkal szoros kapcsolatban álló szervezetként működnek. A civil szervezetek legfőbb problémájaként az alulfinanszírozottság mellett azonban megjelenik az érdekérvényesítő képesség hiánya, a társadalmi támogatottság, a presztízs alacsony mértéke, a szélesebb nyilvánosság előtti megjelenés elégtelensége. Azonban a vadászattal foglalkozók és azt gyakorlók ezért olyan közösségekben és légkörben élnek és tevékenykednek, amelyek talán külön élethivatást jelenthetnek és nem a fentiekben megjelöltek szerinti főbb jellemző jegyeket viselik magukon. A társadalmi kapcsolatok újradefiniálásának korszakában talán a civil szervezeteknek is sikerül változtatni ambivalens pozíciójukon és működésükhöz találhatnak új intézményi formát. Mivel a civil szervezetek számára nagyon lényeges az interaktivitás, a társadalmi interakciók minél szélesebb körben való kiterjesztése, a különböző, sok esetben egymástól távol lévő társadalmi szereplők – vadászatot gyakorlók bevonása jó eszköz lehetne a további differenciálódásukra.

3.1. Civil aktivitás a vadászati jog egyesületi formájánál

A társadalmi tőke fogalmán az egyén társas viszonyait, kapcsolatrendszerét, a társadalmi szerveződés olyan jellemzőit értjük, mint az

mitigating social inequality and tension due to market changes.

Through these two main functions, they are trying to balance the conflict between self-interest and public interest emerging in market economy. According to the traditional approach, the non-governmental organizations must perform their duties isolated from the political and economic spheres, and often in contrast with them, they must work as organizations independent from non-economic ones and the government.

Bach and Stark¹³ in contrast, set a model in which the NGOs appear as 'social enterprise' have their own economic interests, which can be well identified with the characteristics of hunters' societies. Today, NGOs often work as business enterprise, or organizations closely connected to governments. As the main problem of NGOs, there are lack of advocacy, social support, low level of prestige and failure to appear in front of the general public, as well as poor financial situation. However, hunters and those practicing it live and operate in communities and atmosphere that may pose a special life-dedication, instead of bearing the main features listed above. In the era of redefining social relations, NGOs may also be able to change their ambivalent positions and find new institutional forms to operate in. Since interactivity and the widest possible extension of social interaction are very important for NGOs, involving different, often separated social participants – hunting practitioners could be a good solution for their differentiation.

3.1. Civil activity of the associative form of hunting law

The concept of social capital covers the individual's social relations, system of connections, the characteristics of a social

emberek közti hálózat, közösen osztott normák és kötelezettségek, valamint a társadalmi bizalom. Társadalmi tőke értelmezése több dimenzióon keresztül lehetséges. Kifejez egyfajta társadalmi hálózatot: baráti találkozók, látogatások, szomszédi kapcsolatok, társadalmi események kapcsán és egyfajta civil életközösséget: közösségekben való részvételi hajlandóságot, véleménynyilvánítást, tagsági viszonyokat, választásokon való részvételt is.

Barry Wellman¹⁴ és munkatársai a hálózati tőke és a részvételi tőke mellé még egy elemet beemelnek: a közösségi elkötelezettség tőkét: a társadalmi tőke ugyanis többet takar, mint pusztán a személyközi interakciók motivációi és szervezetekben való részvételi hajlandóság, hiszen az emberek általában rendelkeznek egy erős, a közösségek felé irányuló, nyitott attitűddel, a valahová tartozás motivációjával, amely tovább növelheti a társadalmi tőkét.

Álláspontom szerint a fenti kritériumok, amelyeket az elméleti gondolkodók határoztak meg, különösen jellemzőek a vadásztársaságok egyesületi formájára.

A vadászati jog nem kizárólag vadgazdálkodás, hanem alkalmazott természetvédelem is. A vadásztársadalom a vadászattal kapcsolatos természetvédelmi tevékenysége miatt megtéríthetné a védett állatok által okozott károkat is, mivel azt a természetvédelmi szervezetek és hivataluk nem vállalják fel, de ilyen teherbírása nincs a jelen helyzetben vadászati tevékenységet gyakorló szervezeteknek.¹⁵ Ma az agrárágazat körülbelül 2-3%-al részesedik a GDP-ből. A vadászat részesedése az ágazatból alig 2-2,5%. A vadgazdálkodás részesedése forintban körülbelül 9-10 milliárdra tehető. Az ágazat évek óta veszteséges. A vadgazdák által megtermelt 'haszon' megjelenik az egész társadalomban, úgy a kirándulók ezrei számára, mint ahogyan a vidék megtartó képessége és a falusi turizmus során, valamint a foglalkoztatottságban betöltött jelentősége miatt. A 20-25.000 hazánkba látogató külföldi vadász vajon mennyi pénzt hoz az egyéb ágazatokban? A vadgazdálkodási ágazat ugyan veszteséges, de egyéb ágazatokban a vad védelmére

organization such as interpersonal networks, commonly shared norms and obligations and social trust. Social capital is possible to be interpreted in multi-dimensions. It expresses a kind of social network: friendly meetings, visits, neighbourly relations, social events and a sense of civic community life: the willingness to participate in community, freedom of expression, conditions of membership, participation in the elections.

Barry Wellman¹⁴ et al. incorporate another item besides network capital and participation capital: community commitment capital: social capital is more than mere inter-personal interaction motivations and willingness to participate in organizations, since people usually have a strong, open attitude towards communities, the motivation of belonging somewhere, which may further increase the social capital.

In my opinion, the above criteria defined by theoretical thinkers, are especially typical of the associative form of hunters' societies.

Hunting law is not only about game management, but also applied nature conservation. Hunting society, due to conservation activities related to hunting, could also compensate for damages caused by protected species, since conservation organizations and their offices do not take that responsibility, but organizations of hunting practice cannot afford it in the current situation.¹⁵ Today, the agricultural sector has around 2-3% share of the GDP. Hunting has only 2-2.5% share of the sector. The share of game management could be estimated around HUF 90-10 billion. The industry has been at a loss for years. The 'profit' produced by game-keepers shows in the whole society, for thousands of tourists as well as rural tourism activities and because of its importance in terms of employment. How much money is raised in other sectors by 20-25, 000 foreign hunters visiting Hungary? Although game farming industry is at a loss, its profit shows in other sectors, without expenditures on game protection and

és fenntartására szánt ráfordítások nélkül jelentkezik a haszna, ennek ellenére a vadgazdálkodók fizetik a vadkárok 95%-át. A kártérítés körében meg sem jelenik a tulajdonosi felelősség, azaz az állam, mint tulajdonos felelőssége. A vad az állam tulajdona, mint 'természeti kincs' és csak az elejtéssel, befogással, elhullással kerülhet a vadászatra jogosult tulajdonába (Vtv. 9. § (2) bek.). Egyszerűbb lenne a kapcsoló felelősségi kérdések rendezése, ha a vad uratlan dolog (*res nullius*) lenne, és a vadászati jog a földtulajdonhoz kapcsolódna, mint ahogyan arra számos példa van Európában.¹⁶ Probléma sokszor a vadásztársadalom anyagi teljesítő képességének csekély volta és a tőkeszegénység a vadászatot gyakorló szervezetek esetében. Hogyan is lenne képes a túlszorodott vadállomány kártételét fedezni, és okszerűen, sikeresen gazdálkodni a vadászatra jogosult, ahol nem a haszonszerzésre törekvés a lényeg, mint például a vadásztársaságok egyesületi formájánál?¹⁷

A mind inkább érvényesülő piaci mechanizmusok, a tőkeszegénység szétfeszítik a hagyományos vadásztársasági kereteket. A sportvadászat ma is mesterséges elosztási viszonyok között működik, és ez egyre nehezebben egyeztethető össze a piaci racionalitásokkal. Nem lehet az egyre növekvő vadkár igényeket non profit társaságok felelősségi körébe vonni és közben elvárni tőlük, hogy etessék és gondozzák a vadat, zömében társadalmi munkában. Az sem megengedhető, hogy részvénytársaságok és korlátolt felelősségű társasági formák vagy bármely más szervezeti forma kisajátíthassa a vadászatot a nagyobb tőkeerőssége, gazdálkodása eredményeképpen kialakult tőkefedezetére tekintettel. A vadászok egyszerű kétkezi munkájára szüksége van a magyar vadállomálynak, mert az általuk lett méltán híres, több évtizedes munkájuk nyomán.

Ma 52.000 körül van az országban a vadászok létszáma, akik átlagosan térítés nélküli vadászrészként alig 10 kg vadhúshoz juthatnak évente, és ezért átlagosan 40 napot töltenek a vadászterületen. Átlagosan ötvenezer forintot költenek a vadászatra évente, és 5-10 napot dolgoznak a vadgazdálkodásban. Sajnos kijelenthetem, hogy a fenti adatok is alátámasztják, hogy a

maintenance, however, game managers pay for 95% of damages. In the sphere of compensation, owner's responsibility does not even appear, i. e. responsibility of the state as owner. The game is owned by the State as a 'natural resource' and persons entitled to hunt may own it only by shooting, snaring and mortality (§ 9 (2) of Hl.). It would be easier to settle relevant liability issues if the game was *res nullius*, and hunting rights were connected to land ownership, as there are many examples of that in Europe.¹⁶ Frequent problems are hunting society's poor financial performance and low capital in the case of organizations of hunting practice. How could persons entitled to hunt compensate for the damage due to over-increased game, where the point is not the pursuit of profit gain, like e. g. in the association form of hunters' societies?¹⁷

More and more prevailing market mechanisms, and low capital break through traditional frames of hunters' societies. Sport hunting is still working in artificial distributive conditions, and it is increasingly difficult to be reconciled with marketing rationality. Growing claims for damages cannot be the responsibility of non-profit companies, expecting them to feed and take care of the game, mostly by social work. Corporations and Ltd-s or any other organizational forms can not be allowed to monopolize hunting concerning its capital established by greater capital strength and management. Hungarian gamestock needs hunters' simple manual work, because their many-decade work has earned its reputation.

Today, there are around 52,000 hunters in the country, getting at an average of hardly 10 kgs of venison annually, spending around 40 days in the hunting field. On average, fifty thousand HUF per year is spent on hunting and they work for game management 5-10 working days. Sad to say that the above figures show that hunting society can not be burdened like that any further.

vadásztársadalom nem terhelhető így tovább.

Az állami közvetlen irányítás sem lenne EU konform intézkedés a kialakult helyzetek javítására, azt is vissza kell szorítani, de ha nem lenne, akkor érvényesülni kezdenének a tisztán piaci mechanizmusok, és attól sokan félthetjük a méltán világhírű magyar vadászatot és vadgazdálkodást.

A jelen tanulmány célja, hogy rávilágítsak arra a tényre, hogy keresni kell a hatékony szervezeti formációban is bújó megoldási lehetőséget. Egy piacépés és megfelelő alaptőkével rendelkező vadásztársaság képes arra, hogy megoldja a magyar vadászat és vadgazdálkodás aktuális problémáit. Egy vadász(társaság) egyesület is szembe tud nézni növekvő vadkárigényekkel.

4. A vadászatot gyakorló szervezetek gazdálkodó jellegű szerveződéseiről

Polgári jogi jellegű jogi személyiségre akkor van a vadászatot gyakorló szervezetnek szüksége, ha részt vesznek a gazdasági forgalomban, ami a mi esetünkben törvényszerűnek mondható, még a nem gazdasági jellegű célok túlnyomó arányának kiemelése mellett is. A Gt. rendelkezései szerint Bt., Kft., Rt. forma is alkalmas lehet a vadászati tevékenység gyakorlására. A gazdaság fejlesztésének jelenlegi szakaszaira jellemző, hogy megszaporodtak és differenciálódtak a gazdálkodó szervezetek, gyakran hasonlóságok és átfedések is tapasztalhatók.

A gazdasági jelleget vizsgálva a fő cél az adott tevékenységnél a vadászat és annak gyakorlása során is a nyereség elérése, tervszerű és gazdaságos vadgazdálkodás folytatásával.

A jogi személyek szövetkezeti típusa fogalmából a hatályos törvény meghatározása szerint 'gazdálkodó' jelleg eltűnt, de típusai mégis jó megoldást adhatnak a vadászati szervezetek gazdálkodása kapcsán előadódó problémákra, mivel anyagi helyzetük és az alaptőkéjük a működés biztonságát adhatja, garantálhatja. Külföldi tapasztalatok igazolják, hogy a szövetkezeteket sok esetben a nonprofit szektor részének tekintik, mivel azok inkább személy-, mint a vagyonegyesülési jellegű szervezetek. Hazánkban ez a forma

Direct state control would not be in conformity with EU measures to improve the situation, it is to be reduced, but if it were not, sheer marketing mechanisms would start to prevail, and world-famous Hungarian hunting and game management would be threatened.

The present study aims to highlight the fact that possible solutions hiding even in the organizational form must be searched for. A competent hunters' society with adequate capital is able to solve current problems of Hungarian hunting and game management. A hunter's (society) association can cope with growing claims for compensation for damages, too.

4. Organizations of farming type societies of hunting practice

Organizations of hunting practice need civil law nature of legal personality in case they take part in economic marketing, which, in our case may be legal, even besides highlighting the vast proportion of non-economic objectives. According to Companies Act provisions, the association, Ltd and Inc. may all be suitable for hunting activity. The current phase of economic development is characterized by multiplied and differentiated business organizations, assimilation, and often there are overlaps.

Examining the economic nature of the activity, the main goal is profit gain by hunting, by maintenance of planned and economic game management.

As defined by applicable law, 'farmer' character disappeared from the concept of cooperative type of legal personalities, however, its types may provide good solutions for issues related to hunting organizations' economy, since their financial situation and capital may guarantee the safety of their operation. Foreign experience shows that cooperatives are often considered part of the nonprofit sector as they are of personal type, rather than property-unification type of organizations. In Hungary, this form is a

átmenetet jelent a személyegyesülés (egyesület) és a vagyonegyesülés (Kft., Rt.) között, ami a kiemelt jelentőségét adhatja a vadászat kapcsán is a jövőben.

Jól leválaszthatók a szövetkezetek a társadalmi szervezetektől és egyesületektől is, a gazdálkodásuk nemcsak a vállalt céljaik megvalósítása érdekében történik, a felvállalt társadalmi jellegű tevékenységük függ a gazdálkodásuk eredményességétől. Ezen felül a jogi személyiségük megkülönbözteti őket az állampolgárok olyan összefogásaitól, amelyek esetében a jogalkotó nem adta meg a jogi személyiséget. (Bt.)

A Vtv. 16. § (1) bek. c) pontja szerint a vadászterületek haszonbérői lehetnek a mezőgazdasági, illetve erdőgazdálkodás ágazatba sorolt, Magyarországon bejegyzett gazdasági társaság, szövetkezet, továbbá az erdőbirtokossági társulat, feltéve, ha a vadászterület legalább 25%-át mezőgazdasági, erdőgazdálkodási vagy természetvédelemmel összefüggő gazdasági tevékenység céljából használja. Így a szövetkezeteket nem is említi a Vtv. a vadásztársaságok működésére létrehozott egy lehetséges formának.

5. Új szervezeti forma a szövetkezet megjelenésének lehetősége a vadászat társadalmi és gazdasági jellegének együttes hangsúlyozására

A tagság és a társadalom érdekeinek szolgálata a gyakorlatban sokszor egybekapcsolja a szövetkezetek gazdasági és társadalmi jellegét. A szövetkezet lehet tőkeerős és nyíltan haszonszerzésre orientált, sőt új szövetkezet alakulhat olyan alaptőkével, ami fedezetet nyújthat a várható kiadásokra. A vadásztársadalom legnagyobb problémája ezzel a szervezeti formával, hogy a szövetkezet a nyitott társaság és a változó tőke elve alapján szerveződik. Aki az alapszabály feltételeinek megfelel, fel kell a tagok sorába venni. A szövetkezetek alapszabályaiban lehet akár olyan feltételeket is szabni, mint a helyben lakás, vagy meghatározott távolságon belüli lakóhely, meghatározott számú kötelező 'munkanap' (társadalmi munkára gondolva), avagy a vadkárenyhítési kötelezettség, kötelező hajításban

transition between the association of individuals (association) and the merger of assets (Ltd. Co.), which makes it highly significant in the future, concerning hunting, too.

Cooperatives can be well separated from social organizations and associations, too, their management is not only for the sake of achieving their goals, their undertaken social activity depends on the effectiveness of their management, too. In addition, their legal personality distinguishes them from the unification of citizens, for which the legislature has not given legal personality. (Bt)

According to § 16 (1) c) of HL, hunting field lessee may be the agricultural or forestry sector business company registered in Hungary, cooperative, and forest owners' association, on condition they use at least 25% of the hunting field for the purpose of agricultural, forestry or nature conservation-related economic activity. Thus, cooperatives are not even mentioned in HL as possible forms established to operate hunters' societies.

5. The possibility of appearance of a new organizational form, the cooperative, in order to emphasize both social and economic features of hunting

Serving the interests of membership and society, economic and social features of cooperatives are often connected in practice. The cooperative may be capital intensive and openly profit-oriented, and even a new cooperative may develop with capital covering anticipated expenditures. Hunting society's major problem with this organizational form is that the cooperative is organized according to principles of open society and variable capital. Anyone who meets the conditions of the statutes, may become a member. Cooperative statutes can even impose conditions like residence, or residence in a certain distance, a given number of obligatory 'working days' (social work), or damage compensation, obligation to take part in hunting for years, etc.

való részvétel előírása akár éveken keresztül etc.

A szövetkezeti formával szemben az egyesületi törvény szerint szerveződő vadásztársaságok elsődlegesen gazdasági tevékenységet nem folytathatnak. Sporttevékenység gyanánt vadászhatnak a tagok és főként a tagdíjakból adódó bevételeikből, támogatásokból tarthatják fenn magukat. Az egyesületek nem alkalmasak a profitorientált mezőgazdasági tevékenység folytatására. A racionális gazdálkodást nem lehet társadalmi szervezetekre bízni, mert a döntéshozatali eljárások ezt nem teszik lehetővé, és ennél a szervezeti formánál a fogalmi meghatározottságukból adódóan nem jelenhet meg a tőkeérdekeltség.¹⁸ A gazdasági társaságok, mint például az részvénytársaságok, korlátolt felelősségű társaságok, vagy betéti társaságok sem lehetnek teljes mértékben alkalmasak a vadgazdálkodás és a vadászat, mint kikapcsolódás, sporttevékenység összehangolására, hiszen a tagoknak, vagyis a vadászoknak vannak nem nyereségorientált érdekeik is, azaz a vadászat nem csak a vadgazdálkodásról mint haszontermelésről szól, hanem a vadászatról mint szabadidős tevékenységről kell beszélnünk elsősorban, valamint a vadgazdálkodást a haszonra tekintet nélkül is folytatni kell a vadak védelme céljából is. A vadásztársadalom gazdálkodási szempontok szerinti átszervezése azt is jelenthetné, hogy a nemzeti kincsünk a magyar vadállomány nem hasznosulna kellően demokratikusan, profitra tekintet nélkül. Túl nagy változást jelenthetne a gazdálkodó szervezetek tömeges megjelenése a vadgazdálkodásban a jelenlegi állapotokhoz képest. A vadászatot megtartani és egyben gazdaságilag racionalizálni, és hatékonyságát is növelni, csak a szövetkezeti modell alkalmazásával lehetne, mivel ez a szervezet átmenetet jelent jellemző jegyeinek figyelembe vételével a személyegyesülést biztosító egyesület és a tőkeegyesülést jelentő gazdasági társasági forma az Rt. és Kft. között. Az szövetkezet együtt a gazdasági ésszerűség mellett elégítheti ki a tagok saját fogyasztását a nyitott tagság és változó tőke elvei mellett.

El kell gondolkodni álláspontom szerint egy szövetkezeti modellen, mert az egyesületi formák ma már sokszor túlhaladtak, de nincs szükség a

In contrast with the cooperative form, hunters' societies organized according to society law can not lead primarily economic activity. Members may hunt for sport, and they maintain themselves mainly by membership fees and subsidies. Associations are not suitable for profit-orientated agricultural activity. Rational management can not be entrusted to social organizations as decision-making procedures do not permit it, and capital interest cannot appear in this organizational form due to its conceptual definition.¹⁸ Economic societies like e. g. corporations, limited liability companies, or limited partnerships may not fully be suitable for coordination of game management and hunting as recreation and sports activity since members i. e. hunters have non-profit-orientated interests, too, i. e. hunting is not only about game management as profit production, being primarily a recreation activity, and game management must continue for the purpose of game protection, without regard to profits. Reorganizing hunting society in economic respect could mean that our national treasure, the Hungarian game would not be utilized in a way democratic enough, regardless of profit. Appearance of masses of economic organizations would be a change too dramatic, in the actual circumstances. Maintenance and economic rationalization of hunting and its efficiency growth could only be possible by application of the cooperative model, since this organization is a transition between association providing personal unification, i.e. company and economic society providing capital unification i. e. Ltd, concerning its characteristic features. In addition to economic rationality, cooperative may satisfy members' own consumption besides open membership and variable capital principles.

In my opinion, a cooperative model should be taken into consideration, since association forms are often out of date, and there is no need for

gazdasági társaságok szervezetére jellemző merev zártságára sem Erre lehetőséget adhat a nyitott, de feltételekhez kötött tagság a szövetkezeteknél, ahol az egy tag egy szavazat elve alapján működik a demokratikus szervezetrendszer.

6. A szövetkezeti modell létjogosultsága a vadászat és vadgazdálkodás kapcsán

A vadászatra jogosultak többsége egyesületi formában gyakorolja a vadászati jogát, illetve hasznosítja a magyar vadállományt.¹⁹ Az egyesületi törvény alapján működő vadásztársaságok elsődlegesen gazdasági tevékenységet nem folytathatnak, és nem jelenik meg a tőke érdekeltség sem. A tagok vagyoni hozzájárulása nem valósít meg haszon érdekelt tőkeegyesülést, és talán ezért is nehéz profitorientált gazdálkodást folytatniuk. Erre gyakorlatilag az egyesületi törvény nem nyújt lehetőséget.²⁰ Régóta köztudott, hogy a gazdálkodási kényszer rányomja a bélyegét az egyes vadásztársaságok működésére. Ma első sorban gazdasági tevékenységet kell végezniük a jogosultaknak ahhoz, hogy a tagjaik sportvadászatát meg tudják valósítani. Az egyes tagokra jutó vadászrészekért bizony sok munkaórát kell eltölteni a vadászoknak a vadgazdálkodásban, és egyre inkább emelkedő tagdíjakat kell befizetni a társaság kasszájába. Az így befizetett tagdíjak, és az eladott vadászati bevételek jelentik a fedezetet az egyesület növekvő terheire. Ma a gazdálkodás elsődlegességének tagadása a vadászat esetében meghaladott álláspont.

A vadgazdálkodást elsősorban nyereségorientáltan kell végezni az eredményesség és a vad védelmének érdekében. A vadászat iránt megjelenő társadalmi igény viszont nem engedi, hogy csak és kizárólag a profitérdekeltség jelenjen meg a vadászati jog hasznosítása során.

A társadalmi igényként megjelenő sportvadászat rendkívüli hasznót jelenthet a vadgazdálkodó számára, hiszen a saját jogon történő vadtulajdon-szerzés érdekében végzett vadat óvó, etető és védő tevékenység felbecsülhetetlen értékű. Össze kell hangolni a profitérdekeltséget a sportvadászattal, valamint a természet- és környezetvédelmi

rigid isolation either, typical of economic society organizations. One solution could be cooperatives' open membership connected to conditions, where the democratic organizational system is operated by the one member-one vote principle.

6. The justification of cooperative model in relation to hunting and game management

The majority of persons entitled to hunt exercise their hunting rights and utilize Hungarian gamestock in the form of associations.¹⁹ Hunters' societies operating according to society law cannot be engaged in primarily economic activity, and capital interest does not appear, either. Members' assets does not realize profit-interested unification of capital, possibly that is why it is complicated for them to pursue profit-orientated management. Practically, society law does not make it possible.²⁰ It has long been known that compulsion of management leaves its mark on the operation of some hunters' societies. Today, economic activity should be performed primarily by entitled persons in order to realize their members' sports hunting. Hunters need to spend a lot of working hours in game management for each member's share, and increasing membership fees are to be paid into the company's treasury. Membership fees, and sold hunting revenues provide security for the societies' increasing burdens. Today, the denial of primary management is an exceeded attitude in the case of hunting.

Game management must be primarily executed in a profit oriented way, for the sake of success and the protection of the game. However, social demand for hunting does not allow profit interest to appear exclusively during utilization of hunting rights.

Sports hunting as a social demand may provide extraordinary benefit for game keepers, since game-protecting, and feeding activity for the sake of game-property acquisition in their own right is invaluable. It is necessary to align profit interest with sports hunting, as well as nature and environment conservation activity. The

tevékenységgel. Az egyesületi szervezet a piaci viszonyok között sokszor képtelen a feladatát betölteni. Alkalmas lehet azonban e kettős feladat koordinálására a szövetkezet.

A 2006. évi X. tv. 7. §-a szerint: A szövetkezet az alapszabályban meghatározott összegű részjegytőkével alapított, a nyitott tagság és a változó tőke elvei szerint működő, jogi személyiséggel rendelkező szervezet, amelynek célja a tagjai gazdasági, valamint más társadalmi (kulturális, oktatási, szociális, egészségügyi) szükségletei kielégítésének elősegítése.²¹

A vadásztársaság, mint szövetkezet azért működhet profitorientáltan, hogy a tagjainak a saját fogyasztását, azaz a saját vadászatának lehetőségét is előmozdíthassa. Nem tagdíjat kellene így fizetni az egyes tagoknak, hanem olcsóbban lehetne vásárolni a vadászati lehetőséget, mint ahogyan az Erdélyben már kialakult gyakorlat. Itt a társaság jóváhagyott kilövési tervben szereplő vadlétszámot részben értékesítik és részben azt a tagok vásárolhatják meg, persze jóval olcsóbban, mint a külföldi vadászok. A mi rendszerünkben nem az állampolgárság miatt lehetne jutányosabban vadászni, hanem a szövetkezeti szervezet adta keretben, a tagsági jogosultságból kifolyólag, a tag kötelezettségéből eredően pedig aktívan vehetne részt a vadgazdálkodási és vadvédelmi feladatok elvégzésében is.

A vadászattal és vadgazdálkodással foglalkozó szövetkezetek alapszabályában meg kellene határozni a tag és a szövetkezet közötti gazdasági és egyéb jellegű együttműködésének tárgyát, feltételrendszerét; a tag személyes közreműködésének formáit. Az a természetes személy, aki részt kíván, és tud venni a vadgazdálkodásban, az a nyitott tagság és változó tőke elve szerint, tagja lehet a szövetkezetnek, ha az alapszabály követelményeinek egyébként is megfelel valamint a kötelező részjegy tőke megfizetésével. Aki nem akar, vagy nem tud megfelelni e követelményeknek, az is vadászhatna, de csak bérvadászként a lelövés árának megfizetésével. A piacnak kell eldöntenie, hogy mennyit kell fizetnie a szövetkezeti tagnak a részjegye névértékére és azt is, hogy mennyit fizessen az a személy, aki nem tagja a vadászati

association is often unable to fulfil its mission, in marketing conditions. However, the cooperative may be able to coordinate this dual task.

§ 7 of Act X of 2006 provides: The co-operative is an organization founded by amount of share-capital determined in the statutes, operating according to open membership and variable capital principles, having legal personality, aiming to promote the satisfaction its members' economic and other social (cultural, educational, social, health) needs.²¹

The hunters' society as a cooperative could work in a profit orientated way in order to promote the possibility of its members' own consumption, i. e. the possibility of their own hunting. Members would not have to pay membership fee, but they could buy cheaper hunting opportunity, like it has been the established practice in Transylvania. Here companies sell the amount of game approved by the shooting plan partially, and part of it may be purchased by members, of course, much cheaper than foreign hunters. In our system, hunting could be a bargain, not because of nationality, but in the cooperative organizational framework, due to membership entitlement, and the member could actively take part in game management and protection tasks, as a consequence of his membership obligation.

The statutes of hunters' and game management cooperatives should determine the object and conditionality of members' and cooperative's economic and other types of cooperation, and the forms of members' personal contribution. A natural person who intends to and is able to participate in game management, may become a member of the cooperative by the principles of open membership and variable capital, provided they meet the requirements of the statutes, and they pay obligatory share capital. Persons not wanting to or unable to meet the requirements could hunt, too, although only as hunter for lease, paying for shooting. The market should decide how much co-operative members have to pay for the nominal value of their shares and also how much persons without membership should pay in

szövetkezetnek, de vadászni szeretne.

Gazdasági oldalról megközelítve ennél a szövetkezeti modellnél feltétel lenne, a tag és a szövetkezet közötti gazdasági együttműködés tárgyának, és feltételrendszerének meghatározása. A természetes személyek többségi részvételével alapított elsődlegesen szövetkezeti szervezeti formának van a tagok által rendelkezésre bocsátott minimum részjegy tőkéje. A szövetkezet saját tőkéje nagyobb biztonságot jelenthetne, magába foglalva a részjegy tőkét (jegyzett tőke), a jegyzett, de be nem fizetett tőkét, a tőketartalékot, az eredménytartalékot, a lekötött tartalékot, az értékelési tartalékot és a tárgyév mérleg szerinti eredményt. (Sztv. 65. §) A szövetkezet tőketartalékának, vagy ha ez nem nyújt fedezetet, eredménytartalékának az alapszabályban meghatározott hányadát fel nem osztható vagyonná minősíthetik, és ezt a lekötött tartalékba helyezhetik át a szövetkezetek, a célhoz igazodó tételek kifizetésére garanciát biztosítva. (Sztv. 71. § (1)-(2) bek.)

A szövetkezet fel nem osztható vagyona – a szövetkezettel tagsági viszonyban álló személyek körében bekövetkezendő változásokra tekintet nélkül – az alapszabályban meghatározott célok, így a vadállomány védelmére megbízható, tartós teljesítés fedezetét szolgálhatná. A szövetkezet vadvédelmi feladatainak megvalósítását a fel nem osztható vagyon e célra elkülönített része biztosítaná. A szövetkezet a tulajdonában álló és a tagok, vagy mások által használatába adott vagyoni eszközökkel gazdálkodhatna.

A szövetkezet gazdasági tevékenységét – ideértve a gazdasági társaság alapítását és az abban való tagsági részesedés szerzését is – a tagjai gazdasági tevékenységével összefüggésben, annak eredményessége érdekében, valamint tagjai vadászati tevékenysége kielégítése céljából végezhetné. A szövetkezet e tevékenysége a tagjaival folytatott együttműködést – azaz nem üzletszerű tevékenységet – és a harmadik személyek vonatkozásában végzett üzletszerű gazdasági tevékenységet foglalhatná magába. A sportvadász, mint a szövetkezet tagja, tagsági jogviszony alapján teljesíti a vagyoni hozzájárulását, eleget tesz a szövetkezettel való gazdasági együttműködésből

case they would like to hunt.

From an economic perspective, this cooperative model would require the definition of object and conditions of economic cooperation among members' and cooperative. The primarily cooperative organizational form founded by natural persons' majority of participation, has a minimum of share capital, provided by members. The cooperative's own capital could provide greater security, including share capital (registered capital), subscribed but not paid-up capital, capital reserves, retained earnings, term reserve, revaluation reserve and the current year balance sheet profit. (§ 65 of Cl.) A proportion of the cooperative's reserve capital specified in the statutes, or, in case it does not provide security, its result capital may be qualified as undividable property, and cooperatives may transfer it to bound reserves, providing security of guarantee for payment for items adapted to the purpose. (§ 71 (1)-(2) of Cl.)

The cooperative's undividable property – regardless of personal changes related to membership – could provide reliable, long-term security for goals set in the statutes, like gamestock protection. Execution of the cooperative's game-protection duties would be provided by part of undividable property, allocated for this purpose. The cooperative could manage means of property of its own, or leased to others.

The cooperative's economic activities – including the establishment of economic company and acquiring membership participation – could be conducted in relation to its members' economic activity, for the sake of its success, and in order to satisfy its members' hunting activity. The cooperative's activities could include cooperation with its members – i. e. non-businesslike activity – and businesslike economic activity in relation to third parties. The sports hunter, as a cooperative member, fulfils his financial contribution on the basis of membership, fulfils his tasks and undertakings related to economic cooperation with the cooperative, participates in the

eredő feladatainak, illetve vállalásainak, személyes közreműködéssel, illetve egyéb vagyoni értékű szolgáltatás teljesítésével vesz részt a szövetkezet üzletszerű gazdasági tevékenységében.

A szövetkezet a tagjaival folytatott gazdasági tevékenysége során nem törekszik saját nyereségre. Ez egy olyan jogszabályi rendelkezés, amely alapján a tag számára olcsóbb vadászat biztosítható, hiszen a saját tagnak történő értékesítés során haszon vagy árres nem számítható fel. A bérvadászok számára természetesen kalkulált nyereség felszámításával értékesíthető a vadászati tevékenység. Nagyon fontos esélyt jelentene, hogy szabályozható lenne a vadásztársaságok földigényének kielégítése is. Problémát okozhat jelenlegi rendszerünkben az, hogy a tagok különféle szerződésekkel biztosítják a vadásztársaság számára szükséges föld mennyiségét. E problémakör megoldása lehetséges a szövetkezeti törvény alapján, ami lehetőséget biztosítana arra, hogy a tagok saját földjeiket, vagyontárgyként használatba adják a szövetkezet számára, és ellenőrizhetően, közgyűlési határozattal, és alapszabály szerint rendezetten történjen a földterületek hasznosítása.

A vadászszövetkezetet mint fogalmat, emberi oldaláról vizsgálva lehetővé válik a vadászetika és a vadászati szokások megóvása, mert ebben a modellben konkrétabbak a fegyelmi felelősség szabályai és tisztábbak az elszámolási viszonyok. A kizárási lehetőség törvényileg szabályozott, és egyértelmű elszámolási viszonyok jellemzik a szövetkezetet.

Ha a tagsági jogviszony a tag kilépése, vagyoni hozzájárulásának nem teljesítése, halála, illetve kizárása miatt szűnik meg, a volt taggal, vagy örököseivel el kell számolni a szövetkezeti törvény szerint. (Sztv. 51. § (3) bek.) Ennek során az értékelési tartalék és a lekötött tartalék nem vehető figyelembe. A tagsági jogviszony megszűnését követően a tag, illetőleg örököse (jogutóda) igényt tarthat a szövetkezeti részjegyének a tag által a tagsági viszony fennállása alatt teljesített vagyoni hozzájárulásának arányos részére.²² Nagyon helyesen a vad védelmére fordítandó lekötött tartalék – közösségi alap az elszámoláskor nem vehető figyelembe.²³ Jelenlegi vadászati jogunkban

cooperative's businesslike economic activity by personal contribution or fulfilment of other property-value service.

The cooperative is not after private profit in the course of economic activity conducted with its members. It is a statutory provision under which cheaper hunting may be provided for members, since profit margins can not be charged in case of selling for its own members. For hunters for lease, of course, hunting activity may be sold by charging calculated profit. It would be a very important opportunity to regulate the satisfaction of hunters' societies' demand for land, too. In our current system, members providing necessary area of land for hunters' society by various contracts may cause problems. Solution of this issue is possible by Cooperative Law, providing the opportunity for members to lease their own land as property for cooperatives, making the utilization of land controllable, according to General Assembly Resolution, and the statutes.

The hunting co-operative as a concept, examined from the human side, allows the protection of hunter ethics and hunting habits, because disciplinary responsibility rules are more specific and settling conditions are clearer in this model. Exclusion is regulated by law, and clear, unambiguous accountability relationships are typical of the cooperative.

In case membership ceases due to member's resignation, failure to pay financial contribution, death, or exclusion, accounts must be settled with former member or his heir, according to Cooperative law. (§ 51 (3) of Cl.) In the course of settlement, revaluation reserve and bound reserve cannot be taken into account. Following termination of membership, member or his heir (successor) may claim a proportionate part of his financial contribution of his shares paid during membership.²² Very correctly, bound reserve for the expenses of game protection – community fund cannot be taken into account during settlement.²³ In our present hunting law, there is

ilyen irányú kézzel fogható eszköze és biztosítéka a vad védelmének jelenleg még nincs.

A vadászszövetkezet legfőbb szerve a tagok összességéből álló vadászközgyűlés lenne, a szövetkezet vezető tisztségviselőinél megjelenhetne a szakmaiság és a hozzáértés, mivel a tevékenységüket csak személyesen láthatják el.²⁴ A szövetkezet vezető tisztségviselői, illetőleg vezető munkavállalói akkor is megjelenhetnének és felszólalhatnának a közgyűlésen, ha nem tagjai a szövetkezetnek.²⁵ A szövetkezettel munkaviszonyban álló személyek a közgyűlésen tanácskozási joggal vehetnének részt, ilyenek lehetnének a vadász szövetkezetek alkalmazásában álló vadőrök.

A közgyűlésen valamennyi tag részt vehet, a szövetkezet testületeitől és vezető tisztségviselőitől felvilágosítást kérhet, és észrevételeket tehet. A tag joga, hogy a közgyűlésen tárgysorozatba vett ügyekkel összefüggésben indítványt tegyen és szavazzon. A közgyűlésen minden tagnak egy szavazata van.²⁶ A vadgazdálkodásba és a vadászat jövőjébe az egy tag egy szavazat elve alapján bárki bele szólhat, aki tagja a szövetkezetnek.

Fontos biztosíték lehet a vadgazdálkodás eredményessége érdekében, hogy nem gyakorolhatja szavazati jogát az a tag, aki az alapszabályban előírt esedékes vagyoni hozzájárulását nem teljesítette, mert a vadgazdálkodásban tőkére van szükség.

Lehetőséget kell teremteni arra is, hogy az ágazatba és a szövetkezetbe olyanok is pénzt fektethessenek, akiket csak a haszonszerzés motivál. Az új befektető tag intézményével ez garantált is lehetne. Igenis lehet a vadgazdálkodásban az eredményes gazdálkodás és a tagi vadászat mellett hasznot termelni, ilyenkor azonban a részjegy tőkére jutó nyereséget ki kell fizetni. A vadgazdálkodást csak a tőkeérdekeltség mellett, piaci viszonyok között lehet eredményesen folytatni úgy, hogy a demokratikus döntéshozatal miatt a tagi vadászat megmaradjon. A tagoknak lehet eltérő nagyságú részjegy tőkéje, és ezáltal nem egyenlően részesednének a vadgazdálkodás hasznából, de mindenkinek azonosak a vadászati lehetőségei és

still no such tangible means and security of game protection.

The hunting cooperative's main body would be the Hunters' Assembly of all the members, professionalism and competence of leading officials would appear, since they could perform their activities only personally.²⁴ The cooperative's leading officials and leading employees could appear and speak in the assembly even in case they are not members of the cooperative.²⁵ Persons employed by cooperatives could participate in the assembly with advisory capacity, such as co-employed wildlife officials.

All members can participate in the assembly, they may ask cooperative bodies and leading officials for information, and make comments. A member is entitled to make a motion and vote in relation to cases on the meeting schedule. At the general meeting each member has one vote.²⁶ Any cooperative member is allowed to express their opinion on game management and the future of hunting, according to the one member-one vote principle.

It could be an important security for the sake of game management success that members failing to fulfil their due financial contribution prescribed in the statutes, are deprived of their votes, because capital is needed for game management.

It should also be possible for persons motivated only by profit gain to invest money in the sector and the cooperative. This could be guaranteed by the institution of new investor. It is possible to produce profit in game management, besides successful management and membership hunting, however, in this case the profit of share capital must be paid for. Game management may be carried out successfully only with capital interest, and in marketing relations, preserving membership hunting due to democratic decision-making. Members may have different amounts of share capital, not evenly participating in game management benefit, although everyone has the same hunting opportunities, and everyone could

mindenkinek csak egy szavazata lenne. A vadászati lehetőségek egyenlősége azt biztosítaná, hogy mindenki tud vadászati lehetőséget vásárolni, és az árak a szövetkezeten belül egyformák, de mindenkinek az anyagi lehetőségei határozzák meg a vadászati tevékenység folytatásának (terítékének) a kereteit. Az árakat természetesen a piac döntheti el, de a tagi vadászaton a szövetkezetnek nem lenne haszna.

A szövetkezeti modell segítségével megmaradhatnának a vadászat lényegi jellemzői és sajátosságai a tőke beáramlásának biztosítása mellett. A piacot kizáró egyesületi rendszerben ne reménykedjünk olyan tőkeérdekeltségben, ami meghagyja a mai mesterséges saját vad megszerzésének a rendszerét. Nem lezárunk kell a külföldi tőke előtt egyesületeinket, hanem fel kell tudnunk használni a beáramló tőkét.

7. A választott szolgáltató szövetkezeti típus – forma alkalmazhatósága

Az egyéni erdőgazdaság jövedelmezősége az alábbiakban bemutatásra kerülő szolgáltató típusú szövetkezéssel elméletileg tovább növelhető lenne.

A szolgáltató típusú szövetkezés alapelvei a működésük garanciáját adhatná. A tagok saját eszközeikkel, saját felelősségükre nyújtanak szolgáltatást egymásnak, 'belső társaság'-ként működve, így e szolgáltatások forgalmi adótól mentesek lennének. A gazdálkodáshoz szükséges eszközbeszerzés a tagok nevében és számlájára történik. A gazdálkodással kapcsolatos pénzmozgások a szövetkezet könyvelésében 'átfutó tétel'-ként szerepelnek, így a szövetkezetnek nincs nyeresége, ebből következően társasági adót nem fizet. A gazdálkodás utáni jövedelem a tagoknál a személyi jövedelemadó hatálya alá tartozik, így továbbra is igénybe vehető az őstermelői kistermelői adókedvezmény.

8. Összegzés

Az elaprózott tulajdoni viszonyokra visszavezethető versenyhátrányok kompenzálásának elvileg lehetséges lenne több útja is, amiből kettőt kiemelnek:

have one vote. Equal hunting opportunities would ensure that everyone can buy a hunting opportunity, and prices are the same within the cooperative, but each person's own financial means determine the framework of conducting hunting activity. Of course, the market may decide on prices, but membership hunting would not earn profit for the cooperative.

With the help of the cooperative model, hunting's essential features and characteristics could survive, besides the guarantee of capital inflow. In an association system excluding the market, there is no hope for a capital interest preserving today's artificial system of the acquisition of game. Instead of closing foreign capital out of our associations, we should be able to utilize capital influx.

7. The applicability of the chosen supplier cooperative type – form

Theoretically, the profitability of individual forest holdings could be increased further by a supplier type cooperative introduced below.

The principles of supplier type of cooperation could guarantee their operation. Members provide services for each other by their own means, on their own responsibility, operating as 'internal society', this way services would be exempt from turnover tax. Tools needed for management are obtained on members' behalf and account. Management-related financial flows appear in cooperative book-keeping as 'passing item' so the cooperative have no benefit, consequently, they do not pay corporate taxes. For members, management income is subject to personal income tax, therefore primary producers' small-holding reduction may be claimed for.

8. Summary

Theoretically, there could be several possible ways of compensation for competitive disadvantages rooting in fragmented ownership relations, I would like to introduce two of them:

1. Gazdálkodó típusú társult erdő- és vadgazdálkodás, valamint a társuláson alapuló vadászatra jogosultságot gyakorló szervezetek fenntartása és működtetése indokolt lenne. E kategória lényege az, hogy az erdő- földtulajdonos gazdálkodással kapcsolatos jogait átruházza polgári jogi szerződéssel. Jelenleg minden társult erdő- és vadgazdálkodó idetartozik és ilyen igény – különösen a városlakó erdő és földtulajdonosok körében – a jövőben is lesz. Az együttműködési készség alacsony szintje azonban gyakran jellemző és több okra vezethető vissza, de ezek közül kiemelkedik az 'ügyben érdekelt' túl széles köre és az ebből következő nehézkes döntési mechanizmus, ami adott esetben tartósítja a döntésképtelenség állapotát. Ebből következik, hogy a működőképességének egyik alapfeltétele az ügyben érdekelt körenek jelentős csökkentése.

2. A Szolgáltató típusú szövetkezetek működtetése is elfogadható volna. Ezt a formációt kizárólag a személyes közreműködésre hajlandó egyéni gazdálkodók választhatnák, ha ennek biztosítva lenne a jogszabályi háttere (számviteli- és adótörvények). A felaprózódott tulajdoni viszonyok következtében a magánszféra kellő számban önszerveződés útján belátható időn belül képtelen létrehozni és működtetni termelő eszközök tartását, illetve hatékony alkalmazását lehetővé tevő gazdálkodó jelegű, illetve non-profit szervezeteket.²⁷

A megjelent új erdő- és földtulajdonosoknak többsége nem rendelkezik semmilyen szakismerettel, és nem rendelkezik a szükséges eszközökkel, infrastruktúrával, mobilizálható tőkével. A tartamos erdő- és vadgazdálkodás csakis egy segítő, támogató szakszeméllyel, tanácsadó hálózattal és szolgáltató vállalkozással tartható fenn hosszútávon. Az ilyen szervezetek fel tudják vállalni a közvetítést a hatóságok és a tulajdonosok között. Nem kell minden egyes tulajdonközösségnek saját társaságot alapítani, tehát ezzel költséget takaríthatnak meg.

A fentiek ismertetése kapcsán is egy példát láthatunk arra, hogy a vadászati és szövetkezeti

1. Maintenance and operation of management type associated forest and game management, and association-based organizations entitled to hunting practice would be reasonable. The point in this category is that forest and landowners transfer their management-related rights by civil law contracts. Currently, all associated forest and wildlife managers belong here, and such a claim – particularly in the range of urban forest and land owners – will exist in the future, too. However, low level of cooperation is often typical, rooting in multiple causes, out of which emerges a too wide range of 'case concerned' people, and a consequently difficult decision-making mechanism, which may preserve the state of undecidability in a specific case. It follows that a prerequisite for the viability of operation is the significant reduction in the circle of case concerned persons.

2. This formation could be chosen exclusively by individual farmers willing to contribute personally, provided there is legal background (accounting and tax laws). In consequence of fragmented ownership relations, the private sector is unable to establish and operate the maintenance of means of production, and business-like and no-profit organizations enabling their effective application, by self-organization, in sufficient numbers, within the foreseeable future.²⁷

The majority of newly appeared forest and landowners do not have any skills, or equipment, infrastructure and mobile capital. Sustainable forestry and wildlife management can be maintained only by an assistant, supportive technical personnel, advisory network and supplier undertaking, in the long run. Such organizations are able to undertake mediation between authorities and owners. It is not necessary for each ownership community to establish their own company, this way they may save on expenditures.

The above description is an example of a new possible developmental direction of the hunting

ágazatnak is lehet egy újabb fejlődési irányvonala. A szövetkezet mindig a tagság érdekkörében felmerülő érdekköröket, szükségleteket és igényeket követi elsősorban. A szövetkezeti formák is szélesedhetnek, bővíthetnek.

A vázolt formák gazdagsága és rugalmassága a vadászat jellemző nagy előnye. A formagazdagság jó felhasználása a vadásztársadalom szükségleteinek és a vadászás és vadgazdálkodás feltételeinek a kielégítését jelentősen előremozdítja.

and cooperative branch. Primarily, the cooperative always follows membership interest circles, needs and demands. Types of cooperatives may also become varied and widened.

The richness and flexibility of the forms described is a typical great advantage of hunting. A good use of the same richness is a significant jumpstart for satisfaction of hunting society's needs, and the conditions of hunting and game management.

Lábjegyzet

¹ MAIER, L. H.: Das neue niederlandische Recht der juristischen Person. Schweizerische Aktiengesellschaft. *Sonderheft*, 1978/I, 47.p.

² A vadászatot és vadgazdálkodást szinte valamennyi tagállamban önálló törvény szabályozza, esetleg több specifikus jogszabállyal, mely részletkérdéseket szabályoz. Valószínűleg a történeti és kulturális dominanciával magyarázható, hogy a vadászat kérdéseiben nincs igény a vadászati rendszerek egyesítésére. Az EU tagállamok törvényei az országok sajátosságain alapulnak és ennek megfelelően változatosan szabályozzák a vadgazdálkodást és vadászatot.

³ A hasznosítás történhet a terület tulajdonosainak saját jogukon való joggyakorlásával, vagy hasznosítás útján haszonbérbeadással.

⁴ Minimum 10 tagú egyesületi jellegű vadásztársaságok alakítását értem ezalatt.

⁵ A vadászati jog haszonbérlelője lehet: vadászjeggyel rendelkező tagokból álló egyesület (a továbbiakban: vadásztársaság).

⁶ Görögországban a vadászat joga állami jog, a vad tulajdonjoga köztulajdon és a vadászati engedéllyel rendelkezők az engedélyben meghatározott körzetben – nem tiltott területen – szabadon vadászhatnak. Olaszországban és Portugáliában is állami jog a vadászat joga és a vad köztulajdonban van.

⁷ Az Alkotmányunk alaptörvény, ami azt jelenti, hogy a meghatározott társadalmi viszonyokban általában és elveiben is kötelező jelleggel szabályoz.

⁸ Az egyesületek fogalmát a Ptk. 61. §-a határozza meg. A rendelkezés szerint az egyesület olyan

Footnotes

¹ MAIER, L. H.: Das neue niederlandische Recht der juristischen Person. Schweizerische Aktiengesellschaft. *Sonderheft*, 1978/I, 47.p.

² Almost in all EU member states, hunting and game management are regulated by individual law, or various specific rules, regulating detailed issues. Lack of need to merge hunting systems in hunting issues may be explained by historic and cultural dominance. EU Member States' laws are based on the countries' characteristics, therefore game management and hunting are regulated diversly.

³ Utilization may take place by land owners practicing their own right or by exploitation, leasing.

⁴ I mean the establishment of association type hunters' societies of at least 10 members.

⁵ Hunting rights lessee may be: association of members having hunting tickets (henceforth referred to as hunters' society).

⁶ In Greece, hunting rights are state rights, the ownership of game is public property, and hunting license holders are free to hunt – not in prohibited area – in a district determined by permit. In Italy and Portugal hunting right is a state right, and the game is public property.

⁷ Our Constitution is a fundamental law, meaning that its regulation is mandatory in determined social relations in general and by its principles, too.

⁸ According to the provision, association is an organization established voluntarily and having self-government, having membership registered

önkéntesen létrehozott, önkormányzattal rendelkező szervezet, amely az alapszabályában meghatározott célra nyilvántartott tagsággal rendelkezik és céljának elérésére végzi tevékenységét. Az egyesület jogi személy.

⁹ Jelen tanulmányban a vonatkozó szabályokat nem vizsgálom, így a jogszabályok megjelölését és felsorolását sem szerepeltetem itt.

¹⁰ 1997. évi CLVI. tv. 2. § a) pontja és g) pontja.

¹¹ Az 1989. évi II. tv. 2. § (1) bek. és (3) bek. – e szerint társadalmi szervezet az egyesület.

¹² A közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvény (Kszt.) azonos fogalomhasználattal, de eltérő tartalommal határozza meg a közhasznúság, illetve a kiemelkedő közhasznúság kritériumait (Kszt. 4 - 5. §). Olyan közjogi kategóriát, minősítést teremt, amelyet a törvényben meghatározott kivételekkel társadalmi szervezet, alapítvány, közalapítvány, közhasznú társaság, köztestület és országos sportági szakszövetség egyaránt elnyerhet (Kszt. 2. §). Ugyanakkor nincs olyan szabály, amely előírná, hogy a nevében 'közhasznú' társaság köteles lenne a Kszt. által meghatározott közhasznú minősítés megszerzésére. A közhasznú társasághoz, mint jogi személy formához ennek ellenére kapcsolódnak bizonyos kedvezmények (ld. pl. a társasági adóról és az osztalékadóról szóló törvény 6. számú mellékletét), amelyeknek a fentiekből következően nem előfeltétele Kszt. kritériumainak való megfelelés, de különösen elősegítheti a vadászat és vadgazdálkodás gyakorlása kapcsán az egyesületi forma választását. Ennek a visszas helyzetnek a feloldása érdekében a törvény közös szabályai tartalmazzák a társaságok nem nyereségorientált (nonprofit) működésének lehetőségét (4. §). E normák alkalmazása ugyanakkor nem jelenti azt, hogy valamennyi nem nyereségorientáltan működő gazdasági társaság egyben közhasznúnak is tekinthető. A nonprofit működés a tagok döntési autonómiájába tartozó, magánjogi jellegű kérdés, míg a közhasznúsági kategória „odaítélése” az állam közjogi minőségében meghozott döntését igényli. Ez utóbbinak szabályozása nem a társasági törvény kompetenciájába tartozik, arról a Kszt. rendelkezik. Mivel a nonprofit gazdasági társaság megfelelő jogi keretet biztosít a nem nyereségorientált módon működő, gazdasági tevékenységet folytató társaságok akár vadásztársaságok számára is e

for purpose defined in its statutes, conducting its activity to achieve its purpose. The association is a legal entity.

⁹ The present study does not examine the related rules, so the identification and list of laws are not found here.

¹⁰ § 2 a), g) of Act CLVI of 1997.

¹¹ § 2 (1), (3) of Act II of 1989 – according to this, associations are social organizations.

¹² Act CLVI of 1997 (PBO) on public benefit organizations defines the criteria of public benefit and prominent public benefit in the same terms but different content. (§ 4-5 of PBO) It establishes a public law category, quality obtainable by social organizations, foundations, public foundations, public companies, public bodies and national sport associations, too, with exceptions determined by law (§ 2 of PBO). However, there is no rule prescribing that a company named 'public' is obliged to obtain public benefit quality determined by PBO. The public benefit company, as a legal entity form nevertheless relate to specific preferences (See eg. Annex 6 of Act concerning Corporate Tax and Dividend Tax) and consequently, meeting the criteria of PBO is not a prerequisite, but they can significantly promote the choice of association form related to hunting and game management practice. For the sake of the resolution of this controversial situation, common regulations of the law include the possibility of associations' non-profit operation (§ 4). However, the application of these standards does not mean that all non-profit public business companies may be considered of public benefit at the same time. Non-profit operation is a private issue belonging to members' decision-making autonomy, while entitlement to the category public benefit requires state decision taken in public law quality. The latter control is not within the competence of Society Law, but of PBO. As a nonprofit business association provides a suitable legal framework for non-profit, economic companies, like hunters' societies, parallel with the establishment of this type of operational possibility, the public benefit association form may as well be eliminated.

¹³ BACH, Jonathan – STARK, David: *Innovative Ambiguities: NGOs use the Interactive Technology in*

működési lehetőség megteremtésével párhuzamosan a közhasznú társasági forma megszüntetésére is sor kerülhet.

¹³ BACH, Jonathan – STARK, David: *Innovative Ambiguities: NGOs use the Interactive Technology in Eastern Europe*. 2001, 56. p.

¹⁴ WELLMAN, Berry – QUAN HAASE, Anabel – WITTE, James – HAMPTON, Keith: Növeli vagy csökkenti, vagy kiegészíti az internet a társadalmi tőkét? *Információs Társadalom*, 2002/1, 25. p.

¹⁵ Csekő Sándor álláspontja szerint az egyes vadfajok, mint például a seregély védelme attól függően változik, hogy a kártétele mekkora. Mihelyt a seregély vadászható, a vadásztársadalom fizeti az általa okozott kárt, ha az nem vadászható, akkor senki nem fizeti ki e madarunk által okozott károkat. A természetvédelemről szóló törvény 1996-ban elfogadásra került, de a mai napig nincs egységes szerkezetű végrehajtási rendelete, ami szabályozná a védelem alatt álló vadfajok által okozott károk megtérítését. Lásd CSEKŐ Sándor: Mindent a szemnek. *Vadászlap*, 2003/6, 15. p.

¹⁶ A vad tulajdonjoga res nullius a következő államokban: Ausztria, Belgium, Hollandia, Luxemburg, Németország, Dánia, Finnország, Svédország, Egyesült Királyság, Írország, Franciaország, Spanyolország.

¹⁷ Az évi kétmillió fécán kibocsátás napjainkra jó, ha eléri az évi 600.000 darabot, mert nincs a kibocsátásra anyagi lehetőség. A szakirodalom szerint a fécánnevelés egyébként 6.000 darab alatt nem lehet nyereséges és jó, ha sikerül az ötven százalékos visszavadászás.

¹⁸ Legfelsőbb Bíróság KK.I. 25.037/1993. számú végzése felhívja a figyelmet arra, hogy a nyilvántartásba vétel nem deklaratív, hanem konstitutív jellegű, tehát jogi személyiséget keletkeztető hatású. A bíróság a bejegyzési eljárás során azt is vizsgálja, hogy az arra jogosult vett-e részt a társadalmi szervezet – egyesület megalakításában.

¹⁹ BDT 2005. 1249. I. A vadásztársaság szervezeti formája egyesület, alaptevékenysége azonban nem sporttevékenység szervezésére irányul, ezért nem tekinthető sportegyesületnek.

²⁰ Az 1989. évi II. tv. 2. § (1) Az egyesülési jog alapján a magánszemélyek, a jogi személyek, valamint ezek jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetei – tevékenységük célja és alapítóik szándéka szerint – társadalmi szervezetet hozhatnak

Eastern Europe. 2001, p 56.

¹⁴ WELLMAN, Berry – QUAN HAASE, Anabel – WITTE, James – HAMPTON, Keith: Növeli vagy csökkenti, vagy kiegészíti az internet a társadalmi tőkét? *Információs Társadalom*, 2002/1, p 25.

¹⁵ In Csekő Sándor's view, the protection of certain game species like e. g startlings varies depending on the amount of damage. As soon as the starling can be hunted, the hunting society pays for damage caused by it, and when it cannot be hunted, no one will pay for the damage caused by these birds. The Nature Protection Act was adopted in 1996, but even today, there is no comprehensive implementing regulation, which would govern compensation for damage caused by protected species of wildlife. See CSEKŐ Sándor: Mindent a szemnek. *Vadászlap*, 2003/6, p 15.

¹⁶ The ownership of game is res nullius in the following countries: Austria, Belgium, the Netherlands, Luxembourg, Germany, Denmark, Finland, Sweden, United Kingdom, Ireland, France, Spain.

¹⁷ Today, the annual pheasant output of two million reaches 600,000 per year at its best, because there is no financial possibility of output. According to the literature, pheasant rearing under 6,000 pieces could not be profitable and good in case 50% hunting is succeeded.

¹⁸ Kk.I.25.037/1993 Supreme Court decree draws attention to the fact that registration is not declarative, but constitutive in nature, i. e. it rises legal entity. During the registration process, the court also examines the participation of the entitled in the establishment of social organization – association.

¹⁹ BDT 2005 1249th I. The organizational form of hunters' society is association, however, its basic activity is not sports activity organization, thus it cannot be considered as sports association.

²⁰ § 2 of Act II of 1989

(1) According to the right of unification, individuals, legal persons, and their organizations without legal personality – for the purpose of their activity and on the intention of their founders – may establish and operate social organizations.

(3) Social organization may be established for any

létre és működtethetnek.

(3) Társadalmi szervezet minden olyan tevékenység végzése céljából alapítható, amely összhangban áll az Alkotmánnyal és amelyet törvény nem tilt. Társadalmi szervezet elsődlegesen gazdasági-vállalkozási tevékenység végzése céljából nem alapítható. Az egyesülési jog alapján fegyveres szervezet nem hozható létre.

²¹ Ebből a szempontból különösen fontos és hangsúlyos a szövetkezeteket 'szervezet' jogi minősítésben, fogalmában meghatározni.

²² A részjegyre jutó saját tőke lekötött tartalékkal csökkentett összegére, abban az esetben, ha az a veszteség viselésére nem lett felhasználva.

²³ 2006. évi X. tv. 71. § (6) bek.

²⁴ 2006. évi X. tv. 29. § szerint.

²⁵ Tekintettel arra, hogy a vezető tisztségviselő szövetkezeti tag és nem tag is lehet. Vezető tisztségviselő az igazgatóság elnöke, tagjai, ügyvezető elnök. (Sztv. 29. § (1) bek.) Alapvetően az ő feladata a közgyűlés összehívása. (Szt. 21. § (1) bek.) A vadászat különleges szakértelmet igénylő tevékenység, így ha nem tag látja el a vezető tisztségviselői tevékenységet, ez okszerű indok lehet.

²⁶ 2006. évi X. tv. 23. § szerint.

²⁷ Felvetődik a kérdés, hogy a hangya típusú szövetkezetek létrehozása is megfelelő minta lenne az erdő és vadgazdálkodásban? Szeremley Béla a Hangyaszövetkezetek képviselőjében kijelentette, hogy az új típusú szövetkezetek kapcsán a szövetkezeti formát is megfelelőnek tartja alkalmazni ebben az ágazatban is.

activity consistent with the Constitution and not prohibited by law. Social organization can not be found for primarily economic and business activity. According to right of association, armed organizations can not be created.

²¹ In this respect, 'organization' legal quality definition of the cooperative is of particular importance and emphasis.

²² The sum of own capital per share reduced by bound reserve, in case it has not been used for compensation for losses.

²³ According to § 71 (6) of Act X of 2006.

²⁴ According to § 29 of Act X of 2006.

²⁵ Given that the leading official may be member or non-member of cooperative, leading officials are Board Chairman, members and executive chairman. (§ 29 (1) of Sl.) Essentially, he is responsible for assembly convening. (§ 21 (1) of Sl.) Hunting is an activity that requires special expertise, so it may be reasonable when a non-member is the leading official.

²⁶ According to § 23 of Act X of 2006.

²⁷ The question may arise whether establishment of ant cooperatives would be a suitable model in forest and game management? Bela Szeremley on behalf of the Ant Cooperatives said that he considers the application of cooperative form in this branch, too, related to new types of cooperations.

dr. HEGYES Péter István
egyetemi tanársegéd
Szegedi Tudományegyetem

Péter István HEGYES
assistant lecturer
University of Szeged

**Határon átnyúló együttműködések a
fenntartható erdőgazdaság jogi
szabályozásának területéről**

**Cross-border cooperation in the field of the
regulation of sustainable forest management**

Az erdők kétségtelenül környezetünk legösszetettebb szárazföldi ökoszisztémái. Az erdei életközösség egymásra hatást gyakorló elemekből – fák, cserjék és egyéb ezekhez társuló növényekből, valamint állatokból – áll, és közvetlenül befolyásolja környezetét. Emiatt az erdőkkel való gazdálkodás hagyományosan csak törvényi korlátok között valósulhat meg. E korlátok az elmúlt két évtizedben jelentősen bővültek, ugyanis a fenntarthatóság érvényesítésének követelménye megjelent az erdőgazdálkodás területén is.

A fenntarthatóság – Világ Tudományos Akadémiáinak Deklarációja (Tokió, 2000) szerint – az emberiség jelen szükségleteinek kielégítése, a környezetnek és a természeti erőforrásoknak a jövő generációk számára történő megőrzésével egyidejűleg.

Az agrárgazdasági folyamat fenntartható, amennyiben harmonizál a természeti erőforrások regenerálódásával, és a terhelt környezet asszimilációs képességével. Megvalósításához elengedhetetlen a sokoldalú – a gazdasági szempontok mellett a környezetvédelmi és társadalmi elvárásokat is kielégítő –, racionális földhasználat, a rendszerszemléletű megközelítés, a vidékfejlesztés intenzív támogatása, valamint ezek tudományos megalapozása specifikus kutatás és fejlesztés révén. Fokozott hangsúlyt kell fektetni a megújuló energiaforrások felhasználására, és a szennyezőanyag-kibocsátás csökkentésére. Egy fenntartható gazdálkodási rendszer jellemzője, hogy víz-, energia-, vegyszer- és ráfordítás-takarékos, minőségi termékkibocsátó, továbbá szakértelem- és tudás igényes.

Forests are undoubtedly the most complex of all terrestrial ecosystems of our environment. Forest ecosystem comprises of components that interact – trees, shrubs and other adjacent plants as well as animals – and have direct influence on their environment. As a result, forest management has been a matter of regulation within the framework of laws. These limits have been substantially broadened since the criterion of sustainability was introduced to the field of forest management.

Sustainability – under the Declaration of the World's Academies of Sciences (Tokyo, 2000) – means satisfying the present needs of mankind and at the same time conserving the environmental and natural resources for future generations.

Agro-economic development is sustainable if it is harmony with the regeneration of natural resources and the adaptation capacity of polluted environment. In order to realize this development versatile and rational land use – which, besides economic aspects, meets environmental and social expectations as well –, systematic approach, intensive support of rural development and the scientific background thereof through research and development are essential. Utilisation of renewable energy resources and decrease of pollutant emissions should be highlighted. A sustainable management system is characterized by cost savings in water, energy and chemicals, as well as by quality production and a demand for profession and knowledge.

Az erdőgazdálkodásban a fenntarthatóság

Sustainability in forest management practically

gyakorlatilag a klasszikus tartamosság követelményének kiterjesztését jelenti a teljes erdei környezeti rendszerre, annak valamennyi javára és szolgáltatására.

A fenntartható erdőgazdálkodás alapelveinek kidolgozásával és részletes szabályainak érvényesítésével előmozdítható, hogy az erdők használata során egyenrangú célként jelenjen meg a gazdaságosság mellett a természet- és környezetvédelem.

A fenntartható erdőgazdálkodás követelményrendszerének kidolgozása és érvényesítése csak határokon átnyúló, nemzetek közötti együttműködések és megállapodások alapján lehetséges.

Az ide tartozó eddigi legfontosabb állomások az európai erdészet szempontjából: (a) a fenntartható erdőgazdálkodás alapelveinek elfogadása a 'Környezet és Fejlődés' Világkonferenciáján; (b) az Európai Erdők Védelme Miniszteri Konferenciák; (c) az Európai Unió erdészeti intézkedései.

Ez utóbbit azért sorolom a határon átnyúló együttműködések közé, mert az Európai Közösséget létrehozó szerződések nem rendelkeztek kötelező érvényű, közös erdészeti politikáról, és az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSZ) mezőgazdaságra és halászatra vonatkozó cikkei sem állapítanak meg piaci előírásokat az erdészeti termékekre, így az egyes intézkedések csak a tagállamok közötti együttműködéssel valósulhatnak meg.

1. A fenntartható erdőgazdálkodás alapelveinek kidolgozása a nemzetközi erdészeti politikában

1.1. A nemzetközi együttműködés keretei

means the expansion of the classical long-term requirement to the whole system of the forest environment, its goods and services.

The establishment of principles of sustainable forest management and enforcement of their specific regulations fosters the goals of nature conservation and environmental protection on the same level as the goal of being economical during forest use.

Setting up and implementation of the criteria system of sustainable forest management is only made possible by crossborder, international co-operation and agreements.

In this process – with respect to European forestry - the milestones are: (a) adoption of the principles for sustainable forest management at the UN Conference on 'Environment and Development' (UNCED); (b) Ministerial Conferences on the Protection of Forests in Europe; (c) forestry measures of the European Union.

I list the latter among the crossborder co-operation, because the treaties establishing the European Community made no legally binding provision for a common forest policy and neither did the articles of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU) on agriculture and fisheries stipulate market regulations on forestry products. As a result, the arrangements can only be implemented through co-operation of the Member States. As I have discussed earlier, I will not elaborate on the presentation of forest policy measures of the European Union in detail, but I will highlight the importance of a legal instrument with regard to the fact that it regulates the cross-border co-operation of the European Union.

1. Drawing up the principles for sustainable forest management in international forest policy

1.1. The framework for international co-operation

Az ENSZ 1992. évi Rio de Janeiróban megtartott 'Környezet és Fejlődés' Világkonferenciáján (UNCED) elfogadott egyezmények mindegyike tartalmaz az erdők állapotára, a környezetvédelemben betöltött szerepére, illetve az erdészet jövőbeli feladataira vonatkozó megállapításokat. Habár az erdőkkel kapcsolatosan nem született kötelező érvényű nemzetközi keretegyezmény, viszont elfogadtak egy ajánlást a fenntartható erdőgazdálkodás alapelveiről. Ennek megerősítéseként a 'Feladatok a XXI. századra (Agenda 21)' című programcsomagban külön fejezetbe (11. fejezet: Küzdelem az erdőpusztulás ellen) foglalták az erdőkre vonatkozó elvek megvalósításának céljait és lehetőségeit.

Az UNCED egyezmények végrehajtására még 1992-ben megalakult az ENSZ Fenntartható Fejlődés Bizottsága (CSD), mint a Gazdasági és Szociális Tanács funkcionális szerve. A CSD hatáskörén belül hozták létre a Kormányközi Erdészeti Panelt (IPF, 1995.), amelynek feladata az erdőkkel és a földhasználati jogokkal kapcsolatos nemzeti és nemzetközi programok koordinálása volt. Munkáját 1997. és 2000. között a Kormányközi Erdészeti Fórum (IFF) vette át, majd 2000-ben megalakult az Egyesült Nemzetek Erdészeti Fóruma (UNFF), amely a CSD mellett önállóan működik, és jelentős dokumentumok megalkotásával segíti a fenntartható fejlődés megvalósítását.¹

Az ENSZ élelmezési és mezőgazdasági szervezete, a FAO, Róma székhellyel Erdészeti Bizottságot (COFO) működtet, továbbá szervezi az erdészeti világkongresszusokat. Az Európai Gazdasági Bizottság (EGB) hozta létre az Európai Fabizottságot, továbbá az Európai Unióval közösen támogatja a Nemzetközi Együttműködési Programot a légszennyezés erdőkre gyakorolt hatásainak értékeléséről és megfigyeléséről (NEP-Erdők), valamint az Európai Unió Programját az erdők légköri szennyezéstől való védelméről. Az EU/NEP-Erdők Program áttekintést nyújt az erdőállapot térbeni és időbeni változásáról, hozzájárul az erdei ökoszisztémák és az azokat érő antropogén (különösen a légszennyezés) és természeti terhelő hatások közötti összefüggések

All agreements adopted at the UN Conference on 'Environment and Development' in 1992 in Rio de Janeiro (UNCED) lay down statements on the state of forests, their role in environmental protection and the functions of forestry in the future. Although no legally binding international framework agreement was concluded, a statement on the principles of sustainable forest management was adopted, which were reinforced in Chapter 11 (Combating Deforestation) of the UN Programme for Action for Sustainable Development in the 21st century – for short 'Agenda 21' laying down the specific goals and the means of their implementation.

For the implementation of the UNCED agreements the UN Commission on Sustainable Development (CSD) was created in 1992 as a functional commission of the UN Economic and Social Council. Under the CSD the Intergovernmental Panel on Forests was established to coordinate national and international plans on forests and land use rights. To address all pending issues of the IPF the Intergovernmental Forum on Forests (IFF) was established for the period of 1997-2000, and in 2000 the United Nations Forum on Forests was created (UNFF) as an independent body from the CSD and facilitates implementation of sustainable development by drawing up significant documents.¹

The Food and Agricultural Organization of the UN (FAO) operates the Committee on Forestry (COFO) in Rome and organizes the world forestry congresses. The Economic Commission for Europe (UNECE) established the Timber Committee and in cooperation with the European Union it promotes the International Co-operative Programme on Assessment and Monitoring of Air Pollution Effects on Forests (ICP Forests) and the European Union Scheme on the Protection of Forest against Atmospheric Pollution. The EU/ICP Forests Programme provides an overview of the spatial and temporal variation in forest condition, contributes to a better understanding of the relationships between the condition of forest ecosystems and both

jobb megértéséhez, illetve nemzeti, pán-európai és globális szinten segíti a légszennyezés, klímaváltozás és biodiverzitás hatásainak feltárására irányuló és a tartamos erdőgazdálkodást szolgáló erdészeti politikát.

Az Európai Erdők Védelme Miniszteri Konferenciákon (MCPFE) számos határozatot fogadtak el az európai erdők megőrzéséről, az azokkal való fenntartható gazdálkodásról, az erdők több célú hasznosításáról és a nemzeti erdőprogramok alapelveiről.

Jelentős és széleskörű tevékenységet végez a Nemzetközi Trópusi Fekereskedelmi Szervezet (ITTO, 1983.) is, amely számos irányelvet határozott már meg, többek között a természetes erdők kezeléséről és fenntartásáról, a biológiai sokféleség megőrzéséről, a fenntartható erdőgazdálkodásról és a trópusi erdők tűz elleni védelméről.²

1.2. Rio 'Erdő-Alapelvei'

A Rio de Janeiróban elfogadott és a világ minden típusú erdejével való gazdálkodásról, ezek megőrzéséről és fenntartható fejlesztéséről szóló, jogilag nem kötelező hivatalos állásfoglalás,³ az erdőgazdálkodás környezetvédelmi, ökológiai vonatkozású megközelítését képviseli: „Az erdők minden típusa összetett és egyedi ökológiai folyamatokat foglal magában, amelyek alapul szolgálnak jelenlegi és lehetséges erőforrás teremtő képességükhöz, amellyel emberi igényeket elégítenek ki és egyben környezeti értékkel bírnak. Az erdők alapvető forrásai a gazdasági fejlődésnek és az élet bármely formája fenntartásának.” (Bevezetés f. és g. pont).

Az ENSZ Alapokmányával összhangban az állásfoglalás kiindulópontja, hogy az államok kizárólagos és elidegeníthetetlen joga erdeik kiaknázása, fejlesztése és az azokkal való gazdálkodás.

A fenntartható erdőgazdálkodás „az erdővel, mint természeti erőforrással és az erdős területekkel való gazdálkodás oly módon, hogy azok kielégítsék a jelen és a következő nemzedékek társadalmi,

anthropogenic (in particular air pollution) and natural stress factors and contributes to forest policy at national, pan-European and global level on the effects of air pollution, climate change and biodiversity for sustainable forestry.

At the Ministerial Conferences on the Protection of Forests in Europe (MCPFE) a series of resolutions were adopted on the conservation of forest resources in Europe, their sustainable management, the multi-purpose use of forests and the principles of national forest programmes.

The International Tropical Timber Organization (ITTO), which was created in 1983, also plays significant and comprehensive role and developed a series of guidelines for the management and maintenance of natural forests, conservation of biological diversity, on sustainable forest management and fire management of tropical forests.²

1.2. Rio 'Forest Principles'

The non-legally binding authoritative statement of principles for a global consensus on the management, conservation and sustainable development of all types of forests³ adopted in Rio de Janeiro represents the environmental, ecologic approach of forest management: „All types of forests embody complex and unique ecological processes which are the basis for their present and potential capacity to provide resources to satisfy human needs as well as environmental values. Forests are essential to economic development and the maintenance of all forms of life.” (Preamble, points f and g).

States have, in accordance with the Charter of the UN the sovereign and inalienable right to utilize, manage and develop their forests.

Sustainable forest management is “the management of forest lands, as natural resources in a way to meet the social, economic, ecological, cultural and spiritual needs of present and future

gazdasági, ökológiai, kulturális és lelki szükségleteit” (2/b. pont). Megvalósításához a következő alapelvek érvényesítése elengedhetetlenül szükséges: (a) az erdők teljes és sokoldalú értékeinek fenntartása érdekében az erdőket meg kell védeni a káros szennyezésektől – ideértve a levegőben keletkező szennyezést –, az erdőtüzekről, a kártevőktől és egyéb betegségektől; (b) az erdők társadalmi szerepének megértéséhez és a döntéshozók tájékoztatásához nélkülözhetetlen az erdei ökoszisztémák állapotát leíró időszerű, megbízható és pontos adatok összeállítása; (c) a fenntartható erdőgazdálkodásnak elsősorban a nemzeti erdőpolitikának és stratégiáknak kell keretet biztosítani; (d) átfogóan kell kezelni a környezetvédelem, a társadalmi és gazdasági fejlődés minden, az erdőket és erdős területeket érintő vetületét; (e) meg kell becsülni az erdők valamennyi típusának életfontosságú szerepét az ökológiai folyamatok és egyensúly fenntartásában; (f) fenntartható erdőgazdálkodással, új területek erdősítésével és újraerdősítéssel kell elősegíteni a fa, mint megújítható és környezetbarát energiaforrás széleskörű felhasználását; (g) annak tudatosítására kell törekedni, hogy a természetes erdők mellett az ültetett erdők is hozzájárulnak az ökoszisztémák megőrzéséhez, valamint különböző erdei javak és szolgáltatások forrásai; (h) erőfeszítéseket kell tenni az erdős területek nagyságának és termőképességének fenntartására és bővítésére; (i) erősíteni kell a kutatási és fejlesztési tevékenységet, támogatni kell az erdőfelméréseket és az erdőbecsléseket; (j) kerülni kell az olyan pénzügyi, kereskedelmi, ipari, közlekedési és egyéb politikák megvalósítását, amelyek az erdők degradációjához vezethetnek; (k) meg kell szüntetni, vagy el kell kerülni a fa és erdei termékek kereskedelmét korlátozó vagy betiltó, a nemzetközi kötelezettségekkel és egyezményekkel nem összeegyeztethető egyoldalú rendelkezéseket.

1.3. Küzdelem az erdőpusztulás ellen

A Rióban elfogadott alapelvek gyakorlati megvalósításához, a 'Feladatok a XXI. századra (Agenda 21)' elnevezésű programcsomagban határoztak meg konkrét célokat és végrehajtandó intézkedéseket.⁴

generations” (point 2/b). In order to its realization, the following principles are of essential importance: (a) appropriate measures should be taken to protect forests against harmful effects of pollution, including air-borne pollution, fires, pests and diseases, in order to maintain their full multiple value; (b) the provision of timely, reliable and accurate information on forests and forest ecosystems is essential for public understanding and informed decision-making should be ensured; (c) national policies and strategies should provide a framework for sustainable forest management; (d) all aspects of environmental protection and social and economic development as they relate to forests and forest lands should be integrated and comprehensive; (e) the vital role of all types of forests in maintaining the ecological processes and balance should be recognized; (f) the widespread use of wood as a renewable and environment-friendly source of energy should be met through sustainable forest management, afforestation and reforestation; (g) beside natural forests, the contribution of planted forests to the maintenance of ecological processes and their role as a source of goods and services should be recognized; (h) efforts to maintain and increase forest cover and forest productivity should be undertaken; (i) research and development should be strengthened and forest inventories and assessments should be supported; (j) fiscal, trade, industrial, transportation and other policies and practices that may lead to forest degradation should be avoided; (k) unilateral measures, incompatible with international obligations or agreements, to restrict and/or ban international trade in timber or other forest products should be removed or avoided.

1.3. Combating Deforestation

For the implementation of the principles adopted in Rio the UN Programme for Action for Sustainable Development in the *21st century – for short* 'Agenda 21' sets out the specific goals and the means of implementation.⁴

A dokumentum 11. fejezete négy pontban összegzi az erdők védelmével kapcsolatos célokat és teendőket: (a) az erdők, cserjék és fás területek többértékű szerepének és funkcióinak fenntartása; (b) az erdők védelmének, fenntartható kezelésmódjának és megőrzésének fejlesztése, lepusztult területek beültetése erdőmentő erdőszítéssel, újraerdősítéssel és egyéb rehabilitációs módszerekkel; (c) hatékony felhasználás és értékelés elősegítése az erdők, erdő és fás területek által szolgáltatott javak és szolgáltatások teljes kiaknázása céljából; (d) kapacitások kiépítése és/vagy megerősítése erdők tervezéséhez, felméréséhez és rendszeres megfigyeléséhez, valamint kapcsolódó programok, projektek és tevékenységek szervezéséhez, beleértve a kereskedelmi tevékenységeket és folyamatokat.

Az első két programpont a fenntartható erdőgazdálkodás alapelveit, céljait és szükséges teendőit vázolja fel. Kiemelt fontosságú feladatként jelölik meg – a fejlett és fejlődő országokban egyaránt – a természetes erdők megőrzését, védelmét erdőfelújítás, regenerálás, erdőszítés, újraerdősítés és faültetés útján, szem előtt tartva az ökológiai egyensúlyt, és növelve az erdők hozzájárulását az emberi igényekhez és jóléthez. Ehhez szükséges az összes erdei ökoszisztéma és erdő terület fenntartható kezelésmódjának biztosítása fejlett, alapos tervezésen, kezelésen és az erdészeti munkák időbeni elvégzésén keresztül, továbbá az erdei erőforrások folyamatos leltározása és az erdőkkel kapcsolatos kutatások támogatása.

1.4. Miniszteri Konferenciák az Európai Erdők Védelméről (MCPFE)

Az európai erdészet, 1990 óta, az Európai Erdők Védelme Miniszteri Konferenciák keretén belül, kormányzati szinten törekszik a fenntartható erdőgazdálkodás megvalósításához szükséges alapelvek megalkotására. Az önkéntes kötelezettségvállalásokat az Európai Unió valamennyi tagállama, valamint az Európai Közösség, mint jogi személy is aláírta.

Az első Miniszteri Konferencián⁵ (Strasbourg, 1990) határozatot fogadtak el az erdei

Chapter 11 of this document summarizes the goals and tasks related to the protection of forests in four points: (a) sustaining the multiple roles and functions of all types of forests, forest lands and woodlands; (b) enhancing the protection, sustainable management and conservation of all forests, and the greening of degraded areas, through forest rehabilitation, afforestation, reforestation and other rehabilitative means; (c) promoting efficient utilization and assessment to recover the full valuation of the goods and services provided by forests, forest lands and woodlands; (d) establishing and/or strengthening capacities for the planning, assessment and systematic observations of forests and related programmes, projects and activities, including commercial trade and processes.

The first two points of the programme blueprints the principles, goals and necessary tasks of sustainable forest management. As a highlighted goal – in appropriate areas of both developed and developing countries – the protection and conservation of natural forests is set forth through forest rehabilitation, regeneration, afforestation, reforestation and tree planting, with a view to maintaining or restoring the ecological balance and expanding the contribution of forests to human needs and welfare. To this end, it is necessary to ensure the sustainable management of all forest ecosystems and woodlands, through improved proper planning, management and timely implementation of silvicultural operations, including inventory and relevant research.

1.4. Ministerial Conferences on the Protection of Forests in Europe (MCPFE)

In the framework of the Ministerial Conferences on the Protection of Forests forestry in Europe has since 1990 aimed at the development of governmental level principles for sustainable forest management. The voluntary commitments were signed by all member states of the European Union as well as the European Community as a legal entity.

At the First Ministerial Conference (Strasbourg, 1990)⁵ resolutions were agreed on the European

ökoszisztémák megfigyelését szolgáló, tartós mintavételi hálózat kialakításáról; az erdei génkészlet megőrzéséről; az erdőtüzekre vonatkozó európai adatbank felállításáról; a megváltozott környezeti feltételekhez igazodó hegyvidéki erdőgazdálkodásról; a fák élettanára (fiziológiájára) vonatkozó EUROSILVA kutatási hálózat tovább fejlesztéséről; valamint az erdei ökoszisztémákat érintő európai kutatási hálózatról. A résztvevő országok, általános alapelvként kihangsúlyozták, hogy a jövő generációinak joguk van az egészséges és tiszta környezethez, továbbá, hogy az erdők védelme érdekében olyan ökológiai, gazdasági és társadalmi feltételek megvalósítására kell törekedni, amelyek keretében fenntartható és több célú erdőgazdálkodás végezhető.

A Helsinkiben⁶ (1993) elfogadott 1. számú határozat 'Az európai erdőkkel való fenntartható gazdálkodás általános irányelveiről', már a Riói egyezmények, megállapodások és ajánlások tükrében, konkrét elveket tartalmaz a fenntartható erdőgazdálkodással kapcsolatosan. A határozat szerint „a fenntartható erdőgazdálkodás (*sustainable forest management*) az erdő és az erdőterület olyan kezelése és hasznosítása, amely a biodiverzitást, a hozamképességet, a megújuló képességet és a vitalitást megőrzi, és fenntartja a releváns ökológiai, ökonómiai és szociális funkciókat helyi, országos és globális szinten, a jelenben és a jövőre nézve egyaránt, és nem okoz hátrányos hatásokat más ökörendszerekben sem”.⁷ A többfunkciós és fenntartható erdőgazdálkodás megvalósítását mind az állami, mind a magán erdőkben szorgalmazzák. Ehhez elengedhetetlenül szükséges stabil és hosszú távú földhasználati politika és szabályozás kialakítása, továbbá helyi, regionális és országos szintű, időszakos erdőgazdálkodási tervek és programok elkészítése. Törekedni kell az életerős, megújulásra képes, valamint a különböző biotikus és abiotikus károsítókkal szemben ellenálló erdők fenntartására és fejlesztésére.

Az Európai Erdők Védelme III. Miniszteri Konferencián⁸ (Lisszabon, 1998) került sor a fenntartható erdőgazdálkodás ún. pán-európai kritériumainak meghatározására. E kritériumok – amelyekhez tervezési és kezelési alapelveket kapcsolnak – olyan alapvető feltételeket

Network of permanent sample plots for monitoring of forest ecosystems; the conservation of forest genetic resources; the European data bank on forest fires; adapting the management of mountain forests to new environmental conditions; the expansion of the EUROSILVA Network of research on tree physiology; and the European Network for research into forest ecosystems. The signatory states recognized – as a general principle – the right of future generation to benefit from a healthy and unpolluted environment, which, for forests must be expressed ecological, economic and social terms, in a way which is reflected in a sustainable and multi-purpose management of forests.

Resolution H1 on the 'General Guidelines for the Sustainable Management of Forests in Europe', adopted in Helsinki (1993)⁶ lays down concrete principles on sustainable forest management in the light of the Rio statements, agreements and recommendations. Under the resolution “sustainable forest management means the stewardship and use of forests and forest lands in a way, and at a rate, that maintains their biodiversity, productivity, regeneration capacity, vitality and their potential to fulfil, now and in the future, relevant ecological, economic and social functions, at local, national, and global levels, and that does not cause”.⁷ The implementation of a multi-functional and sustainable forest management is fostered both in state and private forests. In order to accomplish this stable and long-term land use policies and regulations are essential, as well as periodically updated forest management plans and programmes at local, regional and national levels. Maintaining and developing a healthy, vigorous forest, which is able to regenerate and resist different biotic and abiotic damage should be supported.

The Third Ministerial Conference on the Protection of Forests (Lisbon, 1998)⁸ laid down the Pan-European Criteria for Sustainable Forest Management. These criteria – which include guidelines for planning and guidelines for forest management practices – lays down fundamental

fogalmaznak meg, amelyek nélkül a fenntartható erdőgazdálkodás nem valósítható meg. Célul tűzték ki ezek beépítését a nemzeti erdőprogramokba, illetőleg az azokkal egyenértékű releváns szabályozási munkákba.

A Bécsi Konferencia⁹ (Bécs, 2003) 1. számú határozata – ‘Az európai fenntartható erdőgazdálkodásra irányuló együttműködések megerősítése az ágazaton kívüli együttműködés és a nemzeti erdőprogramok révén’ – a nemzeti jogszabályok mellett, a fenntartható erdőgazdálkodás megvalósítása legfontosabb eszközének a nemzeti erdőprogramokat jelölte meg, mint „sajátos nemzeti tartalommal bíró, de általános alapelvek érvényesülésével kidolgozott speciális keretprogramokat”.¹⁰ A nemzeti erdőprogramok elfogadott alapelvei a következők: (a) széleskörű és nyílt részvétel; (b) egyetemes és ágazatközi megközelítés; (c) a megvalósítás folyamatos hozzáigazítása a változásokhoz; (d) a szükséges feltételek bővítése; (e) a nemzeti jogszabályokkal és politikával való összhang; (f) a nemzeti fejlesztési stratégiával való összhang; (g) a nemzetközi együttműködés szerveinek munkájával, valamint az erdőkre vonatkozó nemzetközi kezdeményezésekkel és egyezményekkel való összhang; (h) intézményi és eljárási-szakigazgatási reform; (i) ökoszisztéma szemlélet érvényesítése; (j) partnerség; (k) az erdőgazdálkodás céljainak elfogadtatása a társadalommal.

A 2007-ben Varsóban megrendezett miniszteri konferencia¹¹ a fa- és energiatermelés szempontjából foglalkozott az erdőkkel, valamint vizsgálta az erdők és a vízkészletek kapcsolatát.

A napokban került sor a hatodik konferencia megtartására Oslóban (2011. június 14-16.). Az alábbi két határozat elfogadására került sor: (a) egy jogilag kötelező erejű határozat a tárgyalások megkezdéséről, valamint egy nemzetközi tárgyalóbizottság létrehozásáról, amely megbízást kapott az európai erdőkről szóló jogilag kötelező erejű megállapodás kidolgozására; (b) egy jogilag nem kötelező erejű határozat a *Forest Europe*¹² folyamat új jövőképe, küldetésének és céljainak meghatározásához.

conditions that are essential for the implementation of sustainable forest management. The application of these criteria in national forest management programmes and equivalent, relevant regulations is a common goal.

Resolution 1 of the Vienna Conference (Vienna, 2003)⁹ – ‘Strengthen synergies for sustainable forest management in Europe through cross-sectoral co-operation and national forest programmes’ – beside national legislation highlights the national forest programmes as a key tool of sustainable forest management, defined as “specific framework programmes with specific national contents but established on general principles”.¹⁰ The principles of national forest programmes are:¹¹ (a) inclusive and voluntary participation; (b) holistic and inter-sectoral approach; (c) iterative process with long-term commitment; (d) capacity building; (e) consistency with national legislation and policies; (f) integration with national sustainable development strategies; (g) consistency with international commitments recognising synergies between international forest related initiatives and conventions; (h) institutional and policy reform; (i) ecosystem approach; (k) partnership; (l) raising awareness.

The Ministerial Conference in Warsaw in 2007 enhanced the role of forests in wood and energy production and examined the interrelation between forests and water.

The Sixth Ministerial Conference was held in Oslo nowadays (14-16 June 2011). The following two decisions were adopted: (a) a legally binding (!) decision on the launch of negotiations and the establishment of the Intergovernmental Negotiating Committee to develop a legally binding agreement on Forests in Europe; (b) a non-legally binding decision which outlines the vision, goals and targets of the Forest Europe¹² process.

2. Az Európai Unió erdészeti politikája

Az Európai Közösséget létrehozó szerződések nem rendelkeztek kötelező érvényű, közös erdészeti politikáról, és az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSZ)¹³ mezőgazdaságra és halászatra vonatkozó cikkei¹⁴ sem állapítanak meg piaci előírásokat az erdészeti termékekre. Az erdőgazdálkodással kapcsolatos döntéshozatal a Bizottságon belül számos főigazgatóság (pl.: mezőgazdasági, energiaügyi, környezetvédelmi) között oszlik meg.¹⁵

1998-ban egy erdészeti stratégia elfogadására került sor, ami jelzi, hogy az Európai Unió hathatósabb részvételre kezdett törekedni a nemzetközi kötelezettségvállalások teljesítése terén. Ezt az erdészeti stratégiát a Tanács 1998. december 15-i állásfoglalása¹⁶ határozza meg, amelynek kiindulási pontja, hogy az erdők fenntartható kezeléséért és használatáért, a szubszidiaritás elve alapján, a nemzeti erdészeti programok és politikák felelősek, de a megvalósítást a Közösség minden olyan intézkedéssel segítheti, amely többletértéket ad a nemzeti szabályozáshoz. A stratégia két alapvető irányelve, hogy az erdőgazdálkodásnak fenntarthatónak kell lennie, és biztosítani kell az erdők többrendeltetésű (ökológiai, társadalmi, gazdasági) szerepét.¹⁷

Bár sokan (mint pl. az Európai Parlament Környezetvédelmi, Közegészségügyi és Élelmiszerbiztonsági Bizottsága¹⁸) hangsúlyozzák, hogy az EU-nak továbbra sem szabad közös erdészeti politikát kialakítania, mégis a bővülő közösségi intézkedések egyre inkább ez irányba mutatnak. Jól tükrözi ezt, hogy a Bizottság, a Tanács kérésére, 2006-ban közzétette az unió öt évre (2007-2011) szóló erdészeti cselekvési tervét,¹⁹ amely az általános célkitűzések megvalósítására konkrét kulcstevékenységeket határoz meg.²⁰

Az Európai Unió az erdészetet elsősorban támogatások nyújtásával segíti, jogalkotási tevékenysége pedig kizárólag a már említett fenntarthatóság követelményének érvényesítését szolgálja. A továbbiakban be kívánom mutatni az Európai Unió eddigi legfontosabb, erdőgazdál-

2. Forest policy in the European Union

The treaties establishing the European Community make no legally binding provision for a common forest policy and neither did the articles of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU)¹³ on agriculture and fisheries¹⁴ stipulate market regulations on forestry products. The decision-making on forest management issues is shared among several Directorate Generals of the European Commission (e.g.: DG Agriculture, DG Energy, DG Environment).¹⁵

In 1998 a Forestry Strategy for the EU was adopted, signalling that the EU began to aim at a more efficient participation in the field of international commitments. This Forestry Strategy was established under the EU Council Resolution of 15 December 1998,¹⁶ with the focus that pursuant on the principle of subsidiarity, national forest programmes and policies are responsible for the sustainable management and use of forests, but the Community is entitled to help their implementation with any measure that represents an added value to the national regulation. The two guidelines of the Strategy are the application of sustainable forest management and the multifunctional (ecological, social, economic) role of forests.¹⁷

Although it is emphasised by many (e.g. by the European Parliament Committee on the Environment, Public Health and Food Safety¹⁸) that the EU should still not establish any common forest policy, the increasing number of community measures show in the opposite direction. To demonstrate that, following a request from the European Council, the European Parliament announced the EU Forest Action Plan¹⁹ in 2006 for five years (2007-2011), which defines specific key activities for the implementation of general guidelines.²⁰

The European Union promotes forestry mainly through funding, and its legislation mainly serves the implementation of the sustainability principle. Hereafter I would like to present the European Union's most important measures on forest management.

kodáshoz kapcsolódó intézkedéseit.

2.1. Trópusi erdők védelme és a fejlődő országok erdeinek megőrzése

Az erdők értékeinek fontosságát az Európai Közösségben először 1989-ben formalizálták, az 'Egyezmény a trópusi erdők megőrzésére: a közösség szerepe' bizottsági közlemény²¹ által.

1991-ben, 'a trópusi erdők fejlesztésére', önálló költségvetési fejezet létrehozására került sor, amelynek kezelésére, az 1995-ben elfogadott 3062/95 rendelet²² adta meg a jogi keretet.

A IV. Loméi Egyezmény az afrikai, karibi és csendes-óceáni térségre (AKCS) nézve komoly problémaként jelölte meg az erdők pusztulását, és rámutatott az együttes fellépés fontosságára, különösen a faanyag kereskedelme és értékesítése terén.

Az Ázsiával és Latin-Amerikával (ALA régiók) kapcsolatos együttműködést tekintve a 443/92/EGK rendelet²³ megerősíti a környezeti és erdészeti ágazatok fontosságát, és tartalmaz egy kikötést, miszerint a Közösség által az ALA országoknak nyújtandó támogatás 10%-át a környezetvédelemre, azon belül is elsősorban a trópusi erdők védelmére kell fordítani.

A Bizottság által, 1999-ben elfogadott 'Erdők és fejlődés: az EK megközelítés' című közlemény²⁴ stratégiát határoz meg a fejlődő országok erdeinek megőrzését és fenntartható kezelését elősegítő közösségi intézkedésekre. Az Európai Közösség erdőfejlesztési együttműködésének általános célkitűzése, hogy „megfelelő arányú erdőborítást, valamint javuló erdőgazdálkodást tartson fenn a fejlődő országokban, hogy ez is hozzájáruljon a helyi, regionális és globális környezethez, valamint az általános fenntartható fejlődéshez”.²⁵

2.1. Protection of tropical forests and conservation of forests in developing countries

The importance of forest assets was first formalized in the European Community in 1989 by a communication of the Commission:²¹ 'The Conservation of tropical forest: the role of the Community'.

In 1992 for 'the development of tropical forests' a specific budget heading was created, and for its management the legal framework was provided by Regulation No 3062/95.²²

The Lomé IV Convention pointed out deforestation as a serious problem in the African, Caribbean and Pacific (ACP) States and emphasized the importance of joint action especially in the field of trade and purchase of timber.

As for the cooperation with Asia and Latin-America (ALA) Regulation No. 443/92/EEC²³ reinforces the importance of environmental and forestry sectors and lays down a clause pursuant to which 10% of the Community aid for ALA countries should be targeted primarily at the protection of environment, in particular the protection of tropical forests.

Communication on 'Forests and Development: the EC approach'²⁴ as adopted by the Council in 1999 defines a strategy of Community measures on assisting the conservation and sustainable management of forests in developing countries. The general objective of European Community cooperation for forestry development is "to maintain adequate forest cover and improve forest management in developing countries as a contribution to the local, regional and global environment and overall sustainable development".²⁵

2.2. Erdővédelmi intézkedések

Az erdőket fenyegető abiotikus károsítók közül a légszennyezés és az erdőtüzek okozzák a legnagyobb kárt a közösségi erdőkben. Az ellenük való védekezés egyik leghatékonyabb eszköze a károsításokra vonatkozó adatnyilvántartások létrehozása, ugyanis az itt felhalmozott adatok rendszeres elemzésével nyert tapasztalatokra hatékony intézkedések alapozhatók.

2.2.1. A közösségi erdők légszennyezés elleni védelme

A Tanács 1986. november 17-én fogadta le a 3528/86/EGK rendeletet a Közösség erdőinek légköri szennyezéssel szembeni védelméről.²⁶ A rendelet egy megfigyelői hálózat létrehozásával a károsodások megfelelő nyilvántartásának megteremtésére irányult. Emellett minta-programok és felmérések szervezését írta elő, annak érdekében, hogy a légköri szennyezés hatásait megfelelően tanulmányozni, a felméréseket javítani lehessen.

A rendelettel létrehozott közösségi program célja volt, hogy (a) gondoskodjon a Közösség erdeinek fokozott védelméről, és különösen, hogy ezzel hozzájáruljon a mezőgazdaság termelési potenciáljának megőrzéséhez;²⁷ (b) segítse a tagállamokat abban, hogy: (b1) közös módszerek alapján időszaki nyilvántartást hozzanak létre az erdőknek okozott károkról, különös tekintettel a légköri szennyezés okozta károkra, (b2) összehangolt és egyeztetett módon hozzák létre vagy bővítsék ki azt a megfigyelő hálózatot, amely ennek a nyilvántartásnak a kidolgozásához szükséges, (b3) az erdők ökoszisztémáját intenzíven és folyamatosan felügyeljük, (b4) összehangolt és egyeztetett módon hozzák létre vagy bővítsék ki az ehhez az intenzív és folyamatos felügyelethez szükséges állandó megfigyelő hálózatot;²⁸ (c) ösztönözzé: (c1) a kísérleteket, amelyek egyaránt elősegítik az erdőkben tapasztalt légköri szennyezés, illetve ennek az erdőkre tett hatásának jobb megértését, és a károsított erdők fenntartására és helyreállítására szolgáló módszerek kidolgozását, (c2) az úttörő és bemutató projekteket, amelyek fejlesztik az erdőkárok felmérésének és megfigyelésének

2.2. Forest protection measures

Among abiotic harmful factors air pollution and forest fires cause the greatest damages to community forests. One of the most effective tools for the protection against them is the creation of data directories on damages, because effective measures can be based on the experience gained through regular assessment of the collected data.

2.2.1. Protection of Community forests against air pollution

The Council adopted Regulation (ECC) No 3528/86 of 17 November 1986 on the protection of the Community's forests against atmospheric pollution.²⁶ The regulation has provided for the establishment of a network of monitoring to create an appropriate directory of damages. In addition, it specified the establishment of model schemes and assessments in order to survey the impacts of atmospheric pollution and correct the assessments.

The aims of the Community scheme on the basis of the regulation were: (a) to ensure intensive protection of the Community's forests and in particular, to contribute to the conservation of the potential of agricultural production;²⁷ (b) to assist Member States to: (b1) create periodic inventories on damages to forests, in particular on damages caused by atmospheric pollution by applying common methods, (b2) set up a broad-based, harmonised and comprehensive, long-term monitoring network of the condition of forests necessary to create such inventory, (b3) to conduct intensive and continuous monitoring of forest ecosystems, (b4) harmonise and further develop a permanent monitoring network necessary for intensive and continuous monitoring;²⁸ (c) to promote: (c1) experiments that support the better understanding of atmospheric pollution and its impacts on forests, as well as the development of methods for the conservation and restoration of damaged forests, (c2) pilot and demonstration projects that develop methods for the survey and monitoring of forest damage.²⁹

módszereit.²⁹

A célok megvalósítását segítették a tagállamok által, egységes tudományos módszerrel elkészítendő időszaki erdőegészségügyi jelentések, amelyeket a Bizottsághoz kellett továbbítani. A rendelet végrehajtása érdekében a tagállamok egy mintaterületekből álló hálózatot hoztak létre, ahol elvégezték az erdei ökoszisztémák intenzív és folyamatos megfigyelését. Ez magában foglalta a fakorona-állapot folyamatos felvételét, a talaj- és a lombzatállapot felvételét, a növedékváltozásokra, a lerakódás sebességére vonatkozó és a meteorológiai méréseket, a talajoldat mintavételezését és elemzését az objektív mintavételezési módszereknek és meghatározott elemzési módszereknek megfelelően. Az összegyűjtött, részletes adatok feldolgozásával lehetővé vált a különböző környezeti tényezők, különösen a légköri szennyezés és az erdei ökológiai rendszerek reakciói közötti összefüggések megállapítása.

A 3528/86/EGK tanácsi rendelet alkalmazására vonatkozó egyes részletes szabályok megállapításáról szóló 2278/1999/EK rendelet³⁰ (1999. október 21.) alapján, a Bizottsághoz társfinanszírozás céljából benyújtott kísérleteket és folyamatos megfigyelési tevékenységeket a tagállamok évente egy programban gyűjtötték össze, és a Közösség a pénzügyi támogatást programonként fizették ki.

2.2.2. A közösségi erdők tűz elleni védelme

A Közösség erdeinek tűzvédelméről szóló 2158/92/EGK tanácsi rendelet³¹ (1992. július 23.) szerint, az erdőknek a tűzvésztől való megóvása a Közösség sürgős és fontos feladata, mivel az erdők lényeges szerepet játszanak az alapvető egyensúly fenntartásában – különösen a talaj, a vízkészlet, az éghajlat, az állat- és növényvilág tekintetében –, és ennél fogva hozzájárulnak a mezőgazdaság és a vidék megőrzéséhez és fejlesztéséhez.

A rendelettel létrehozott program keretében, a tagállamoknak olyan erdőtűz-védelmi tervek megvalósítására kellett törekedniük, amelyek

The realisation of these goals was fostered by the periodic forest health reports – using a standardized scientific method – that each member state had to submit to the Commission. For the implementation of the regulation the member states established a network of observation plots, where an intensive and continuous observation of forest ecosystems was carried out. This included continuous inventory of crown condition, soil and crown condition survey, meteorologic measurements on increment changes and their speed, soil solution chemistry and analysis as well as objective sampling methods based on specific analyzing methods. By processing the collected, detailed data it was made possible to observe the relations between different environment factors, in particular atmospheric pollution, and forest ecologic systems.

Pursuant to Commission Regulation (EC) No 2278/1999³⁰ of 21 October 1999 laying down certain detailed rules for the application of Council Regulation (ECC) No 3528/86 the experiments and continuous monitoring activities submitted to the Commission with the purpose of co-financing were assembled in an annual national programme for each member state, and the Community paid the financial support for each programme.

2.2.2. Protection of Community forests against fire

Pursuant to Council Regulation (ECC) 2158/92 of 23 July 1992³¹ protection of forests against fire is an urgent and important task of the Community, whereas forests have a significant role in maintaining the vital balance, in particular of soil, water resources, climate and flora and fauna, and therefore contribute to agricultural and rural conservation and development.

In the framework of the scheme under the regulation the member states had to aim at implementing forest-fire protection plans on

intézkedéseket tartalmaznak a tüzesetek okainak kiküszöbölésére, megelőzési és felügyeleti rendszer felállítására vagy javítására és az erdők ökológiai rendszereinek fenntartására. A közösségi program célja az erdőtüzek számának és a leégett területek nagyságának csökkentése volt.³² Az erdőtüzek okainak megállapítására szolgáló eszközök közül a rendelet kiemelte a tüzek okait és hátterét feltáró tanulmányokat, a lakosság tájékoztatását és nevelését szolgáló kampányokat, valamint azokat a tanulmányokat, amelyek ajánlásokat tesznek az okok megszüntetését célzó programok kidolgozására. A megelőző rendszerek felállítására illetőleg javítására irányuló intézkedések elsősorban a védő infrastruktúrák – mint pl.: az erdei utak és ösvények, kutak, tűzvédelmi sávok – kiépítése, és a preventív erdészeti cselekmények kezdeményezése voltak. Szükséges volt továbbá az erdők ellenőrzésének megszervezése, magas szintű szakképesítéssel rendelkező személyzet kiképzése, új módszerek, eljárások és technikák kidolgozása.

A tagállamoknak az erdőtűz-veszélyeztetettség fokától függően osztályokba kellett sorolniuk területeiket.³³ Nagymértékben veszélyeztetett területek közé, csak azokat lehet sorolni, „ahol az erdőtűz állandó vagy ciklikus veszélye súlyosan fenyegeti az ökológiai egyensúlyt, a személyek és vagyonértékek biztonságát, vagy ahol olyan tényező van jelen, amely felgyorsítja a vidéki területek elszivatagosodási folyamatát”.³⁴ A rendelet szerint csak Portugáliában, Spanyolországban, Franciaországban, Olaszországban és Görögországban található ilyen területeket.³⁵ Közepesen veszélyeztetett területek azok, „ahol az erdőtűz veszélye nem állandó, se nem ciklikus, de ahol az erdőtűz jelentős veszélyt jelent az erdők ökoszisztémáira nézve”.³⁶ A Közösség többi területeit alacsony veszélyeztetettségű területekként kellett besorolni.

A tagállamok kötelesek voltak eljuttatni a Bizottsághoz azoknak a területeknek a védelmi terveit, amelyeket nagy vagy közepes mértékben veszélyeztetettnek minősítettek, továbbá információkat kellett szolgáltatniuk a Közösség pénzügyi hozzájárulásaival már megvalósított erdőtűzvédelmi intézkedésekről, valamint a különböző típusú intézkedések hatékonyságának értékeléséről.³⁷

measures for eliminating the causes of fire incidents, establishing or improving a prevention and monitoring system and sustaining the ecologic systems of forests. The aim of the Community scheme was to reduce the number of forest fire outbreaks and to reduce the extent of areas burnt.³² The scheme highlighted measures to identify the causes of forest fires, such as studies to identify the causes of fires and the background thereto, campaigns to inform and educate the public and studies to devise proposals for schemes to eliminate such causes and background. Measures to set up or improve systems of prevention, with particular emphasis on the launching of protective infrastructures such as forest paths, tracks, water supply points, firebreak were preventive forestry measures. Accompanying measures included organizing the monitoring of forests, training of highly specialized personnel and creation of new methods, techniques and technologies.

Member States had to classify their territory according to the degree of forest-fire risk.³³ Only areas “where the permanent or cyclical risk of forest fire presents a serious threat to the ecological balance and the safety of persons and goods or constitutes a factor which is hastening the process of desertification of rural areas”³⁴ may be classified as areas of high risk. Only areas situated in Portugal, Spain, France, Italy and Greece may be classified as areas of high risk.³⁵ Areas “where the forest fire risk is not permanent or cyclical but presents a significant threat to forest ecosystems”³⁶ may be classified as areas of medium risk. The other areas of the Community had to be classified as areas of low risk.

Member States had to forward to the Commission forest-fire protection plans for the areas classified as high risk and medium risk and also had to provide information on forest-fire protection measures already implemented with a financial contribution from the Community, together with an assessment of the effectiveness³⁷ of the different types of measures.

Az erdőtüz-védelmi program koordinálásáról és felügyeletéről a Bizottság gondoskodott, amelyhez kutatóintézetek, valamint tudományos és műszaki szakértők segítségét kérhette.³⁸

2.2.3. Forest Focus

Az előző pontokban említett rendeletek 2002.12.31-én hatályukat veszítették és az ismertetett programokat felváltotta az Európai Parlament és a Tanács 2152/2003/EK rendelete a Közösségen belüli erdők és környezeti kölcsönhatások megfigyeléséről (*Forest Focus*).³⁹

A rendelet alapvető célkitűzése egy, az erdők állapotának széles körű, összehangolt és átfogó, hosszú távú megfigyelését célzó közösségi rendszer létrehozása volt, amelynek céljai: (a) az alábbiak folytatása és továbbfejlesztése: (a1) a légszennyezés és a légszennyezés hatásainak, valamint az erdőket befolyásoló egyéb okok és tényezők, köztük biotikus és abiotikus, valamint emberi eredetű tényezők megfigyelése, (a2) az erdőtüzek és azok okainak és hatásainak megfigyelése, (a3) az erdőtüzek megelőzése; (b) a talajra, a szénmegkötésre, az éghajlatváltozás hatásaira, a biológiai sokféleségre, valamint az erdők védelmi funkciójára vonatkozó követelmények értékelése és a megfigyelés javítása; (c) az erdők állapotának felmérésében a megfigyelési tevékenységek eredményességének és a megfigyelési tevékenység továbbfejlesztésének folyamatos értékelése.⁴⁰

A rendszer fő elemei:⁴¹ (a) a légszennyezés hatásainak megfigyelése; (b) az Európai Erdőtűz-információs Rendszer (*European Forest Fire Information System*; EFFIS); (c) tanulmányok, kísérletek és demonstrációs projektek végrehajtása.

A légszennyezés hatásainak megfigyelése érdekében kialakításra, illetve továbbfejlesztésre került a megfigyelési pontok szisztematikus hálózata – amely az egyes tagállamok teljes területét lefedő, 16 × 16 km-es egységekből álló rácsokat metszéspontjainak felel meg –, amelyet a koronaállapot éves felméréseihez kell használni.

The Commission had to see to the coordination and monitoring of the forest-fire protection scheme covered by this Regulation. In particular, it could seek the assistance of research institutes and scientific and technical advisers.³⁸

2.2.3. Forest Focus

Regulations discussed in the previous chapters of this paper were declared null and void on 31 December 2002. The schemes thereof were replaced by Regulation (EC) No 2152/2003 of the European Parliament and of the Council concerning monitoring of forests and environmental interactions in the Community (*Forest Focus*).³⁹

A Community scheme for broad-based, harmonised and comprehensive, long-term monitoring of the condition of forests was established to: (a) continue and further develop: (a1) monitoring of air pollution and air pollution effects and of other agents and factors that have an impact on forests, such as biotic and abiotic factors and factors of anthropogenic origin, (a2) monitoring of forest fires and their causes and effects, (a3) forest fire prevention; (b) assess the requirements for and develop the monitoring of soils, carbon sequestration, climate change effects and biodiversity, as well as protective functions of forests; (c) continuously evaluate the efficiency of the monitoring activities in the assessment of the condition of forests and the further development of monitoring activity.⁴⁰

The main elements of the scheme are:⁴¹ (a) monitoring of air pollution effects; (b) European Forest Fire Information System (EFFIS); (c) implementation of studies, experiments and demonstration projects.

For monitoring the effects of air pollution a systematic network of observation points was created and further developed, hereinafter 'Level I points', corresponding to a grid composed of units measuring 16 × 16 km, covering the entire territory of each Member State, hereinafter referred to as 'the grid', shall be utilised to carry

Emellett a tagállamok ún. mintaterület hálózatot hoztak létre, amely a légszennyezésnek az erdei ökoszisztémákra gyakorolt hatásai intenzív és folyamatos megfigyelésére szolgál.

Az Európai Erdőtűz-információs Rendszert a Bizottság Közös Kutatóközpontja működteti. Az EFFIS adatai: (a) az erdőtűzekre vonatkozó és a tagállamok által benyújtott ún. közös alapadatok (pl. a teljes tűzkárosult terület nagysága; a tűz feltételezett oka stb.); (b) a tagállamok által benyújtott, a legalább 50 hektáros területekre kiterjedő erdőtűzekre vonatkozó további adatok; (c) az európai erdőtűzveszély-előrejelző rendszer (*European Forest Fire Risk Forecasting System*; EFFRFS) keretében az erdőtűzveszélyre irányuló előrejelzéssel, valamint az európai erdőtűz-kárértékelési rendszer (*European Forest Fire Damage Assessment System*; EFFDAS) keretében a legalább 50 hektáros területekre kiterjedő tűz által okozott károk feltérképezésével és értékelésével kapcsolatban a Közös Kutatóközpont által nyújtott információk.

A tanulmányokra, kísérletekre és demonstrációs projektekre, valamint kísérleti szakaszon alapuló vizsgálatokra irányuló tagállami javaslatokat a Bizottsághoz kell benyújtani, amely meghatározza a projektjavaslatok közösségi támogatásának nyújtására vonatkozó prioritások rangsorát.

A Forest Focus rendelet végrehajtásának eredményeként folytatódtak a megfigyelési programok, így a légszennyezés és annak az erdőkre gyakorolt hatásainak vizsgálata, az erdőtűzek és azok okainak és hatásainak megfigyelése, valamint társfinanszírozásban részesültek az erdőtűzek megelőzésére irányuló intézkedések (pl. erdei utak építése; tűzvédelmi pászták létesítése; kommunikációs eszközök beszerzése, fejlesztése). A Forest Focus adatbázis a talajra, a biológiai sokféleségre, a szénmegkötésre, az éghajlatváltozás hatásaira, valamint az erdők védelmi funkciójára vonatkozó adatgyűjtéssel bővítette az uniós erdőmegfigyelés körét.⁴²

out annual crown conditions surveys. Besides, a network of permanent observation plots was established by the Member States, hereinafter 'Level II plots', that shall be used for intensive and continuous monitoring of air pollution effects on forest ecosystems.

The European Forest Fire Information System is operated by the Commissions Joint Research Centre. The following data shall be recorded in EFFIS: (a) the common core data submitted (such as the total fire-damaged area and the presumed cause, etc.); (b) additional data for forest fires affecting areas of at least 50 hectares; (c) information provided by the Joint Research Centre on forecast of fire risk within the framework of the European Forest Fire Risk Forecasting System (EFFRFS) and on mapping and evaluation of damages caused by fire which affect an area of at least 50 hectares within the framework of the European Forest Fire Damage Assessment System (EFFDAS).

The Member States' proposals for studies, experiments and demonstration projects and testing on the basis of a pilot phase shall be submitted to the Commission which shall establish a ranking of priorities for granting Community support of the project proposals.

The scheme included the continuation of the existing monitoring networks on air pollution and its impacts on forests, forest fires, their causes and effects and the co-financing of forest fire prevention activities (such as construction of forest paths; establishment of fire breaks, procurement and development of communication tools). It also broadened the scope of EU forest monitoring through the gathering of information on soils, biodiversity, carbon sequestration, climate change effects and protective functions of forests.⁴²

2.2.4. Az erdőirtás és az erdőpusztulás okozta kihívások kezelése

Az erdővédelmi intézkedések körében kiemelt érdemmel az erdőirtás és az erdőpusztulás okozta kihívások kezeléséhez kapcsolódó, a Bizottság 2008-as közleményében felvázolt stratégia-tervezet.⁴³

A stratégia központi eleme az EU által az UNFCCC-tárgyalások⁴⁴ során képviselt célkitűzés, miszerint 2030-ra megálljon a Föld erdővel borított területeinek visszaszorulása, és 2020-ra a jelenlegi szinthez képest legalább 50%-kal csökkenjen a bruttó trópusi erdőirtás.

A stratégia két fő része: a globális erdészeti szén-dioxid-mechanizmus (*Global Forest Carbon Mechanism*; GFCM) létrehozása; illetve az erdőirtás szén-dioxid-piaci bevezetésének tesztelése.

2.3. Az EMVA erdőgazdálkodás támogatási rendszere

A Közös Agrárpolitika reformja⁴⁵ során hozott rendeletek és szabályozások jelentős része az agrárium szerkezet-átalakításának elősegítésére irányul. Hangsúlyos intézkedési terület ezen belül a mezőgazdasági területek csökkentése – a mezőgazdasági túltermelés megakadályozása végett –, valamint a felszabaduló termőföld megfelelő alternatív hasznosításának támogatása.

Az Európai Unió már 1992-ben rendeletet fogadott el a mezőgazdasági területek erdőszítéséről,⁴⁶ tekintve, hogy a termőföld legtermészetesebb, legkörnyezetkímélőbb művelési formája az erdővel történő hasznosítás. A rendelet révén a gazdálkodó vissza nem térítendő, társfinanszírozású támogatást kapott az új erdő telepítéséért, öt éven keresztül annak ápolásáért, továbbá kompenzációt legfeljebb húsz év időtartamra, a mezőgazdasági termelés felhagyásából eredő jövedelem kiesés pótlására.⁴⁷

2000-től az erdőt és az erdőgazdálkodást érintő legalapvetőbb intézkedések az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalapról (EMOGA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról, valamint

2.2.4. Addressing the challenges of deforestation and forest degradation

Amongst forest protection measures the strategy of the Commission's Communication on addressing the challenges of deforestation and forest degradation in 2008 should be highlighted.⁴³

At the core of the proposed EU response during UNFCCC negotiations⁴⁴ is the objective to halt global forest cover loss by 2030 at the latest and to reduce gross tropical deforestation by at least 50% by 2020 compared to current level.

The scheme proposed a two-track approach: establishing a Global Forest Carbon Mechanism (GFCM); and testing the inclusion of deforestation in carbon markets.

2.3. EAFRD contributions to forest management

The majority of the regulations and rules issued under the reform of the common agricultural policy⁴⁵ introduced changes in terms of agricultural production patterns. A highlighted area of measures within this scope is reducing the number of agricultural lands – to mitigate agricultural overproduction – and promoting alternative use of free agricultural land.

As early as 1992 the European Union has adopted a regulation on forestry measures in agriculture,⁴⁶ with regard to the fact the most natural and environmentally-friendly form of the cultivation of agricultural land is its utilization by planting forests. Under the regulation the farmer received a co-financed funding for the planting of forest and its cultivation for five years in the form of a grant and a compensation for a maximum of twenty years to make up for the loss generating from discarding agricultural production.⁴⁷

From 2000 the most significant measures on forest management were established in the Council Regulation (EC) No 1257/1999 on support for rural development from the European

egyes rendeletek módosításáról illetve hatályon kívül helyezéséről szóló 1257/1999/EK rendeletben⁴⁸ voltak megtalálhatóak. A mezőgazdasági területek erdősítése ezzel a vidékfejlesztés támogatási rendszerének részévé vált.

Az EMOGA rendelkezései 2006. december 30-án veszítették hatályukat, és 2007. január 1-től a vidékfejlesztési támogatások finanszírozására az 1290/2005/EK rendelet⁴⁹ alapján létrehozott Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) nyújt keretet.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló 1698/2005/EK tanácsi rendelet⁵⁰ szerint az erdészet a vidékfejlesztés szerves része, ezért a fenntartható földhasználat támogatásának ki kell terjednie a fenntartható erdőgazdálkodásra és az erdők többfunkciós szerepére. Az erdei erőforrásokat bővíteni és javítani kell a mezőgazdasági és nem mezőgazdasági területek erdősítésével, a mezőgazdasági termelők és az erdőtulajdonosok pedig ösztönözni kell arra, hogy a természetes környezet és táj megőrzésének, valamint a természeti erőforrások védelmének és javításának szükségességével összeegyeztethető földhasználati módszereket alkalmazzanak.

A mezőgazdasági és erdészeti ágazatok versenyképességének javítására irányuló célkitűzések megvalósítása hozzájárul a vidéki terület fenntartható fejlődésének biztosításához. A mezőgazdasági üzemek korszerűsítésére, az erdők gazdasági értékének javítására, a mezőgazdasági és erdészeti termékek értéknövelésére, a mezőgazdasági, az élelmiszer-ágazatban és az erdészeti ágazatban új termékek, folyamatok és technológiák támogatására, a mezőgazdasági és erdészeti infrastruktúra javítására és fejlesztésére, a természeti katasztrófák által károsított mezőgazdasági termelési potenciál helyreállítására és a megfelelő megelőző intézkedések bevezetésére irányuló intézkedéscsomagot kell biztosítani.

A rendelet kiemeli a magántulajdonban lévő erdők szerepét a vidéki területek gazdasági tevékenységében, ezért a fenntartható erdőgazdálkodás és az

Agricultural Guidance and Guarantee Fund (EAGGF) and amending and repealing certain regulations.⁴⁸ As a result, afforestation of agricultural land has become a part of rural development funding schemes.

The provisions of EAGGF were repealed on 30 December 2006. From 1 January 2007 the framework for supporting rural development funds is provided by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) established under Council Regulation (EC) No 1290/2005.⁴⁹

Pursuant to Council Regulation (EC) No 1698/2005 on support for rural development by the European Agricultural Fund for Rural Development⁵⁰ forestry is an integral part of rural development and support for sustainable land use should encompass the sustainable management of forests and their multifunctional role. Forest resources should be extended and improved by afforestation of agricultural land and other than agricultural land and farmers and forest holders should be encouraged to employ methods of land use compatible with the need to preserve the natural environment and landscape and protect and improve natural resources.

Achieving the objective of improving the competitiveness of the agricultural and forestry sectors contributes to the sustainable development of rural areas. A set of measures on the modernisation of agricultural holdings, improvement of the economic value of forests, adding value to agricultural and forestry products, promoting the development of new products, processes and technologies in the agriculture and food sector and in the forestry sector, improvement and development of agricultural and forestry infrastructure, restoring agricultural production potential damaged by natural disasters and introduction of appropriate prevention measures should be made available.

The regulation points out that private forests play an important role in economic activity in rural areas and, therefore, Community aid is important

erdők többfunkciós szerepének megtartása mellett, fontosnak tartja e területek gazdasági értékének növelését és bővítését, a termelés fokozottabb diverzifikációját, és a piaci lehetőségek javítását az olyan ágazatokban, mint például a megújuló energia. Az elsődleges mezőgazdasági és erdészeti termékek feldolgozását és piaci értékesítésének javítását olyan beruházások támogatásával kell ösztönözni, amelyek a feldolgozó- és értékesítő-ágazatok hatékonyságának növelését, a termékek megújuló energiává való feldolgozásának elősegítését, új technológiák és az innováció bevezetését, új piaci lehetőségek feltárását, a minőség hangsúlyozását, a környezetvédelem, a munkahelyi biztonság, a higiénia és állatjólét hangsúlyozását célozzák.

A termőföld-hasznosítás konkrét módszereihez nyújtott támogatásnak hozzá kell járulnia a fenntartható fejlődéshez, arra ösztönözve a mezőgazdasági termelőket és az erdőtulajdonosokat, hogy a természetes környezet és táj megőrzésének, valamint a természeti erőforrások védelmének és javításának szükségességével összeegyeztethető földhasználati módszereket alkalmazzanak.

Az EMVA-ból nyújtott vidékfejlesztési támogatások három tengelyre épülnek: (a) a mezőgazdasági és erdészeti ágazat versenyképességének javítása; (b) a környezet és vidék fejlesztése; (c) a vidéki élet minősége és a vidéki gazdaság diverzifikálása.

Az első tengelyhez tartozik a fizikai erőforrások szerkezet-átalakítását és fejlesztését, valamint az innováció elősegítését célzó intézkedések támogatása, amelynek keretén belül lehetőség nyílik az erdők gazdasági értékének növelésére, az erdészeti termékek értéknövelésére, új termékek, eljárások és technológiák fejlesztésére irányuló együttműködés ösztönzésére, valamint az erdészet korszerűsítését szolgáló infrastruktúra javítására (1698/2005/EK rendelet 27-30. cikkely).

A második tengely második alszakasza alapján az

for improving and broadening their economic value, for increasing diversification of production and enhancing market opportunities, in sectors such as that for renewable energy, while maintaining the sustainable management and the multifunctional role of forests. Improvements in the processing and marketing of primary agricultural and forestry products should be encouraged by means of support for investments aimed at improving efficiency in the processing and marketing sector, promoting the processing of agricultural and forestry production for renewable energy, introducing new technologies and innovation, opening new market opportunities for agricultural and forestry products, putting emphasis on quality, improving environmental protection, occupational safety, hygiene and animal welfare.

Support for specific methods of land management should contribute to sustainable development by encouraging farmers and forest holders in particular to employ methods of land use compatible with the need to preserve the natural environment and landscape and protect and improve natural resources.

EAFRD rural development funds comprise of three axes: (a) improvement of the competitiveness of agriculture and forestry; (b) improvement of the environment and the countryside; (c) improvement of the quality of life in rural areas and encouraging the diversification of economic activities.

Axis 1 involves measures aimed at restructuring and developing physical potential and promoting innovation through improving the economic value of forests, adding value to forestry products, cooperation for development of new products, processes and technologies and improving and developing infrastructure related to the development and adaptation of forestry (Articles 27-30 of Regulation (EC) No 1698/2005).

Pursuant to subsection 2 of Axis 2 the support

erdészeti területek fenntartható használatát célzó intézkedések támogatási lehetőségei a következők: (a) a mezőgazdasági területek első erdősítésének támogatása; (b) az agrárerdészeti rendszerek⁵¹ első létrehozásának támogatása mezőgazdasági földterületen; (c) a nem mezőgazdasági területek első erdősítésének támogatása; (d) a Natura 2000 kifizetések; (e) az erdő-környezetvédelmi kifizetések; (f) az erdészeti potenciál helyreállításának és megelőző intézkedések bevezetésének támogatása; (g) a nem termelő beruházások kivitelezése.

2.4. A FLEGT engedélyezési rendszer

Érdemes még kiemelni a 2173/2005/EK Tanácsi rendelettel⁵² létrehozott 'Az erdészeti jogszabályok végrehajtására, irányításra és kereskedelemre vonatkozó engedélyezési rendszert' (FLEGT).

A rendszer célja az illegális fakitermelések elleni fellépés oly módon, hogy a Közösség területére csak olyan fatermékek behozatalára van lehetőség, amelyek vonatkozásában nyomon követhető a származás jogszerűsége.

A FLEGT engedélyezési rendszer a partnerországokból származó és a Közösségbe irányuló fatermék-kivitelre vonatkozó engedélyek kiadása és a rendszer végrehajtása a Közösségben. A rendelet alapján a partnerországokból kivitt fatermék Közösségbe irányuló behozatalára kizárólag akkor kerülhet sor, ha a szállítmány FLEGT-engedéllyel rendelkezik.

3. Összefoglalás

Az ENSZ 1992. évi Rio de Janeiróban megtartott 'Környezet és Fejlődés' Világkonferenciáján (UNCED) elfogadott 'Erdő Alapelvek' érvényesítése, és azok alapján az ún. fenntartható erdőgazdálkodás szabályrendszerének kidolgozása csak határon átnyúló együttműködés keretében történhet meg. A nemzeti erdészeti politikákat össze kell hangolni a nemzetközi szinten elfogadott egyezmények alapján és ösztönözni kell mind a fejlett, mind a fejlődő országokat a közös megfigyelési rendszerekben és partnerségi programokban való részvételre.

targeting the sustainable use of forestry land concerns the following: (a) first afforestation of agricultural land; (b) first establishment of agroforestry systems⁵¹ on agricultural land; (c) first afforestation of non-agricultural land; (d) Natura 2000 payments; (e) forest-environment payments; (f) restoring forestry potential and introducing prevention actions; (g) support for non-productive investments.

2.4. The FLEGT licensing scheme

It is worth highlighting 'the Forest Law Enforcement, Governance and Trade (FLEGT) licensing scheme' which was established by Council Regulation (EC) No 2173/2005.⁵²

The aim of the scheme is to take steps toward the issue of illegal logging by allowing imports of such timber products into the Community whose legal origin can be traced back.

Pursuant to the Regulation the FLEGT licensing scheme means the issuing of licences for timber products for export to the Community from partner countries and its implementation in the Community. Imports into the Community of timber products exported from partner countries shall be prohibited unless the shipment is covered by a FLEGT licence.

3. Summary

The implementation of the 'Forest Principles' adopted at the UN Conference on 'Environment and Development' in 1992 in Rio de Janeiro (UNCED) and based on that the creation of a set of rules for the so-called sustainable forest management was only made possible in the framework of crossborder cooperation. National forest policies shall be harmonised on the basis of agreements adopted at international level and developed and developing countries shall be encouraged to participate in joint monitoring schemes and partnership programmes.

Az Európai Unió – megerősítve a fenntarthatóság érdekében, így például az Éghajlatváltozási Keretegyezményben tett vállalásait – a szubszidiaritás elvének alapján együttműködési rendszereket hoz létre és működtet az erdőket érő káros hatások nyomon követése, és a különböző adatbázisok felhasználásával cselekvési tervek kidolgozása érdekében. Ezek mellett megállapítható, hogy az Unió mind szélesebb körben igyekszik a tagállamok erdészeti politikáit befolyásolni.

A határon átnyúló együttműködésnek kézzel fogható eredményei vannak már tagállami szinten is. Magyarországon például a 2009-ben hatályba lépett új erdőtörvény⁵³ központi fogalma és meghatározója a fenntartható erdőgazdálkodás, ami alapján „az erdei haszonvételek gyakorlása során törekedni kell az olyan módszerek alkalmazására, amelyek biztosítják, hogy az erdő megőrizze biológiai sokféleségét, természetességét vagy természetszerűségét, termőképességét, felújuló képességét, életképességét, továbbá megfeleljen a társadalmi igényekkel összhangban levő védelmi, közjóléti és gazdasági követelményeknek, betöltse természet- és környezetvédelmi, közjóléti (egészségügyi-szociális, turisztikai, valamint oktatási és kutatási) célokat szolgáló szerepét és az erdővagyonnal való gazdálkodás lehetőségei a jövő nemzedékei számára is fennmaradjanak.”⁵⁴

The European Union – reinforcing its commitments towards sustainability, as for instance in the UN Framework Convention on Climate Change – pursuant to the principle of subsidiarity creates and operates cooperation schemes on monitoring damages to forests and drawing up action plans with the use of different data banks. It can be deduced that the European Union makes an effort in an even more extensive way to influence the forest policies of member states.

The results of crossborder cooperation are tangible on member state level, too. In Hungary for example pursuant to a central definition of the new Law on Forests⁵³ sustainable forest management “involves the methods applied during exercise of forest benefits to ensure the conservation of biological diversity, natural features or natural-like features, productivity, regeneration capacity and vitality of forests, as well as to meeting the protection, public welfare and economic requirements in accordance with social demands, fulfilling its nature and environment conservation and public welfare (health, social, tourism, education and research) role and the opportunities for management of forest resources for future generations shall remain.”⁵⁴

Lábjegyzet

¹ Az utóbbi évek eredményei közül kiemelendő az UNFF által kidolgozott és az ENSZ Közgyűlés által 2007.12.17-én, a 62/98. számú, valamennyi erdőtípusra vonatkozó, kötelező jogi erővel nem bíró határozat – forrás (2011. december 2.): daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N07/469/65/PDF/N0746965.pdf?OpenElement

² Legutóbb az ITTO tevékenységének eredményeként 2006-ban született nemzetközi megállapodás – forrás (2011. november 20.): www.itto.int/itta/#2006

³ Forrás (2011. november 10.): www.un.org/documents/ga/conf151/aconf15126-3annex3.htm

Footnotes

¹ From the results of the past few years the UN *General Assembly* resolution 62/98 of 17 December 2007 should be highlighted - drafted by the UNFF- in which the Assembly adopted the non-legally binding instrument on all types of *forest* – source (2 December 2011): daccess-ddsny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N07/469/65/PDF/N0746965.pdf?OpenElement

² As a result of the operation of ITTO the latest international agreement was adopted in 2006 – source (20 November 2011): <http://www.itto.int/itta/#2006>

³ Source (10 November 2011): <http://www.un.org/documents/ga/conf151/aconf15126-3annex3.htm>

⁴ Feladatok a XXI. századra (Agenda 21) – Az ENSZ Környezet és Fejlődés Világkonferencia dokumentumai, Föld Napja Alapítvány Budapest, 1993, 99-112. p.

Forrás (2011. november 10.): www.un.org/esa/dsd/agenda21/res_agenda21_11.shtml

⁵ Forrás (2011. november 25.): http://www.foresteurope.org/eng/Commitments/Ministerial_Conferences/Strasbourg_1990/

⁶ Forrás (2011. november 25.): www.foresteurope.org/eng/Commitments/Ministerial_Conferences/Helsinki_1993/

⁷ SOLYMOS REZSŐ: A Föld erdei, az erdők fenntartásának és fejlesztésének tudományos alapjai. *Erdészeti Lapok*, 2005/3, 80. p.

⁸ Forrás (2011. november 25.): www.foresteurope.org/eng/Commitments/Ministerial_Conferences/Lisbon_1998/

⁹ Forrás (2011. november 25.): www.foresteurope.org/eng/Commitments/Ministerial_Conferences/Vienna_2003/

¹⁰ A Nemzeti Erdőprogram 2006-2005. évi megvalósításának terve a Kormány 1110/2004. (X. 27.) Korm. határozatának 3. pontja alapján, 6. old.; Forrás (2011. november 21.)

www.fvm.hu/doc/upload/200411/n_erdostrat.pdf

¹¹ Forrás (2011. november 25.): www.foresteurope.org/eng/Commitments/Ministerial_Conferences/Warsaw_2007/

¹² A miniszteri konferenciák keretében folytatott erdészeti szakpolitika 2009-ben kapta a Forest Europe elnevezést.

¹³ 2008.05.09.; HL C 115/47.

¹⁴ EUMSZ III. cím 38-44. cikk.

¹⁵ A Számvevőszék véleménye szerint ezzel veszélyeztetve a következetességet – 2004/9 sz. különjelentés a vidékfejlesztési politikán belüli erdőgazdálkodási intézkedésekről a Bizottság válaszaival együtt, 2005. 03. 18. HL C 67/1, 10. p.

¹⁶ 1999/C 56/01.

¹⁷ A stratégiához kapcsolódóan lásd: Az Európai Parlament állásfoglalása az Európai Unió erdészeti stratégiájának végrehajtásáról (2005/2054(INI)); 2006.11.29.; C 290 E/413; Jelentés az EU erdészeti stratégiája alkalmazásáról, COM(2005) 84 végleges, 2005.03.10.

¹⁸ 2005/2054(INI) vélemény, 2005. 11. 24., 3. p.

¹⁹ COM(2006) 302 végleges Brüsszel 2006. 06. 15.

⁴ Source (25 November 2011): http://www.foresteurope.org/eng/Commitments/Ministerial_Conferences/Strasbourg_1990/

⁵ Source (25 November 2011): http://www.foresteurope.org/eng/Commitments/Ministerial_Conferences/Strasbourg_1990/

⁶ Source (25 November 2011): www.foresteurope.org/eng/Commitments/Ministerial_Conferences/Helsinki_1993/

⁷ SOLYMOS Rezső: A Föld erdei, az erdők fenntartásának és fejlesztésének tudományos alapjai. *Erdészeti Lapok*, 2005/3, p 80.

⁸ Source (25 November 2011): www.foresteurope.org/eng/Commitments/Ministerial_Conferences/Lisbon_1998/

⁹ Source (25 November 2011): www.foresteurope.org/eng/Commitments/Ministerial_Conferences/Vienna_2003/

¹⁰ National Forest Programme Hungary: 2006-2005 based on Government Decree No 1110/2004 (27 October) p 6 www.fvm.hu/doc/upload/200411/n_erdostrat.pdf

¹¹ Fourth Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe, Annex to Vienna Resolution 1. – MCPFE Approach to National Forest Programmes in Europe - www.mcpfe.org/mcpfe/resolutions/vienna/Vienna_Resolution_1.pdf

¹² Forest policies within the framework of Ministerial Conferences were named Forest Europe in 2009.

¹³ 2008.05.09.; OJ C 115/47.

¹⁴ Articles 38-44 of Title III of the TFEU.

¹⁵ Pursuant to the opinion of the Court of Auditors and thus threatening comprehensiveness – No 2004/9 special report on forest management measures in rural development policy with the Commission's response, 18 March 2005, OJ C 67/1, p 10.

¹⁶ 1999/C 56/01.

¹⁷ *European Parliament* resolution on the implementation of a European Union *forestry strategy* (2005/2054(INI)). OJ C 290E, 29.11.2006, pp 413–420; Reporting on the implementation of the EU *Forestry Strategy* COM(2005) 84 final, 2005.03.10.

¹⁸ 2005/2054(INI) opinion, 2005. 11. 24., p 3.

¹⁹ COM(2006) 302 final, Brussels, 2006. 06. 15.

²⁰ Pl. az erdei biomassza felhasználásának a támogatása; erdészeti oktatás és szakképzés fejlesztése; az erdők védő-funkciójának megtartása és megerősítése.

²¹ 89/c, 364/01 1989. október.

²² A Tanács 1995. december 25-i 3062/95/EK rendelete trópusi erdők fejlesztésére vonatkozó tevékenységekről, HL L 327. szám.

²³ A Tanács 1992. február 25-i 443/92/EGK rendelete az ázsiai és latin-amerikai fejlődő országoknak nyújtandó pénzügyi és műszaki támogatásról, a velük való gazdasági együttműködésről, HL L 52. szám.

²⁴ A Bizottság közleménye a Tanács és az Európai Parlament számára: Erdők és a fejlődés: az EK megközelítése Brüsszel, 1999. november 4., COM(1999)554 végleges.

²⁵ COM(1999)554 19. p.

²⁶ HL L 326. szám.

²⁷ 3528/86/EGK rendelet 1. cikk.

²⁸ 3528/86/EGK rendelet 2. cikk.

²⁹ 3528/86/EGK rendelet 4. cikk.

³⁰ HL L 279. szám.

³¹ HL L 217. szám

³² 2158/92/EGK rendelet 1. cikk (2) bek.

³³ 2158/92/EGK rendelet 2. cikk (1) bek.

³⁴ 2158/92/EGK rendelet 2. cikk (2) bek.

³⁵ Más tagállamnak indokolt kérelmet kell benyújtania, ha valamely területét nagymértékben veszélyeztetettnek kívánja minősíteni (2158/92/EGK rendelet 2. cikk (2) bek.).

³⁶ 2158/92/EGK rendelet 2. cikk (3) bek.

³⁷ 2158/92/EGK rendelet 3. cikk (1) bek.

³⁸ 2158/92/EGK rendelet 5. cikk (1) bek.

³⁹ HL L 324/1. szám, 2003. 12. 11.

⁴⁰ 2152/2003/EK rendelet 1. cikk (1) bek.

⁴¹ Lásd: a Bizottság 1737/2006/EK rendelete (2006. november 07.) a Közösségen belüli erdők és környezeti kölcsönhatások megfigyeléséről szóló 2152/2003/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról; HL L 334/1. szám, 2006. 11. 30.

⁴² A rendelet végrehajtásáról bővebben: (1) A Bizottság jelentése a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a *Közösségen belüli erdők és környezeti kölcsönhatások megfigyeléséről (Forest Focus) szóló, 2003. november 17-i 2152/2003/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek megfelelően a Forest Focus rendszer*

²⁰ E.g. supporting the use of forest biomass, development of forestry education and training, the preservation and conservation of protection functions of forests.

²¹ 89/c, 364/01 October 1989.

²² Council Regulation (EC) No 3062/95 of 25 December 1995 on operations to promote tropical forests. OJ L 327.

²³ Council Regulation No 443/92 (EEC) of 25 February 1992 on financial and technical assistance to, and economic cooperation with, the developing countries in Asia and Latin America, OJ L 52.

²⁴ Communication from the Commission to the Council and the European Parliament of 4 November 1999 on forests and development: the EC approach [COM(1999) 554 final.

²⁵ COM(1999)554 pp 19.

²⁶ OJ L 326.

²⁷ Article 1 of Regulation (EEC) No 3528/86.

²⁸ Article 2 of Regulation (EEC) No 3528/86.

²⁹ Article 4 of Regulation (EEC) No 3528/86.

³⁰ OJ L 279.

³¹ OJ L 217.

³² Article 1 (2) of Regulation (EEC) 2158/92.

³³ Article 2 (1) of Regulation (EEC) 2158/92.

³⁴ Article 2 (2) of Regulation (EEC) 2158/92.

³⁵ Where a Member State submits a substantiated request to that effect, areas in regions of the Community other than those referred to in the previous subparagraph may be recognized as areas of high risk. (Article 2 (2) of Regulation (EEC) 2158/92).

³⁶ Article 2 (3) of Regulation (EEC) 2158/92.

³⁷ Article 3 (1) of Regulation (EEC) 2158/92.

³⁸ Article 5 (1) of Regulation (EEC) 2158/92.

³⁹ OJ L 324/1. 2003. 12. 11.

⁴⁰ Article 1 (1) of Regulation (EC) 2152/2003.

⁴¹ See: Commission Regulation (EC) No 1737/2006 of 7 November 2006 laying down detailed rules for the implementation of Regulation (EC) No 2152/2003 of the European Parliament and of the Council concerning monitoring of forests and environmental interactions in the Community; OJ L 334/1. 2006. 11. 30.

⁴² About the implementation of the regulation: (1) *Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the implementation of the Forest Focus*

végrehajtásáról, Brüsszel, 2008. 01. 22., COM(2008) 6 végleges; (2) A Bizottság jelentése a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a Közösségen belüli erdők és környezeti kölcsönhatások megfigyeléséről (Forest Focus) szóló, 2003. november 17-i 2152/2003/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek megfelelően a Forest Focus program végrehajtásáról – Zárójelentés, Brüsszel, 2010. 08. 26., COM(2010) 430 végleges.

⁴³ A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságának és a Régiók Bizottságának – Az erdőirtás és az erdőpusztulás okozta kihívások kezelése az éghajlatváltozás és a biodiverzitás csökkenése elleni küzdelemben, Brüsszel, 2008. 10. 17., COM(2008) 645 végleges.

⁴⁴ Az ENSZ 2013-2020 időtartamra szóló éghajlatváltozási keretegyezményről folyó tárgyalásai.

⁴⁵ Lásd pl. HALMAI Péter: A Közös Agrárpolitika rendszere, in: HALMAI Péter (szerk.): *Az Európai Unió agrárrendszere*. Budapest, 2007, Mezőgazda Kiadó, 74-77. p.; MIKÓ Zoltán: *Agrár- és vidékfejlesztési igazgatás*. Budapest, 2009, Szent István Társulat, 242-243. p.; OLAJOS István: *A vidékfejlesztési jog kialakulása és története*. Miskolc, 2008, Novotni Kiadó; OLAJOS István: *A Közös Agrárpolitika kialakulásának és fejlődésének története*. In: CSÁK Csilla (szerk.): *Agrárjog*. Miskolc, 2010, Novotni Kiadó, 79-88. p.; SZILÁGYI János Ede: *Az agrár és vidékfejlesztési támogatások új rendszere: 2007. Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica*, Miskolc, Miskolc University Press, Tomus: XXV/2. (2007), 722-725. p.

⁴⁶ 2080/92/EGK rendelet a mezőgazdasági területek erdősítéséről.

⁴⁷ SZEDLÁK Tamás: Az erdőgazdálkodás jogi háttere az Európai Unióban. *Erdészeti Lapok*, 2004/3 melléklete, 4. p.

⁴⁸ HL L 160. szám, 1999. 06. 26.

⁴⁹ A Tanács 1290/2005/EK rendelete (2005. június 21.) a közös agrárpolitika finanszírozásáról, HL L 209/1. szám.

⁵⁰ HL L 277/1. szám, 2005. 10. 21.

⁵¹ „Az agrárerdészeti rendszerek olyan földhasználati rendszerek, amelyekben ugyanazon a földterületen fákat nevelnek és mezőgazdasági tevékenységet is folytatnak” (1698/2005/EK 44. cikkely (2) bekezdés).

scheme according to Regulation (EC) No 2152/2003 of the European Parliament and of the Council of 17 November 2003 concerning monitoring of forests and environmental interactions in the Community (Forest Focus) – Final report, Brussels, 22 January 2007, COM (2008) 6; (2) *Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the implementation of the Forest Focus scheme according to Regulation (EC) No 2152/2003 of the European Parliament and of the Council of 17 November 2003 concerning monitoring of forests and environmental interactions in the Community (Forest Focus) – Final report*, Brussels, 26 August 2010, COM(2010) 430

⁴³ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions of 17 October 2008 “Addressing the challenges of deforestation and forest degradation to tackle climate change and biodiversity loss” COM(2008) 645 final

⁴⁴ Negotiations on the UN Framework Convention 2013-2020.

⁴⁵ See e.g. HALMAI Péter: A Közös Agrárpolitika rendszere, in: HALMAI Péter (ed.): *Az Európai Unió agrárrendszere*. Budapest, 2007, Mezőgazda Kiadó, pp 74-77; MIKÓ Zoltán: *Agrár- és vidékfejlesztési igazgatás*. Budapest, 2009, Szent István Társulat, pp 242-243; OLAJOS István: *A vidékfejlesztési jog kialakulása és története*. Miskolc, 2008, Novotni Kiadó; OLAJOS István: *A Közös Agrárpolitika kialakulásának és fejlődésének története*. In: CSÁK Csilla (ed.): *Agrárjog*. Miskolc, 2010, Novotni Kiadó, pp 79-88; SZILÁGYI János Ede: *Az agrár és vidékfejlesztési támogatások új rendszere: 2007. Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica*, Miskolc, Miskolc University Press, Tomus: XXV/2. (2007), pp 722-725.

⁴⁶ Council Regulation (EEC) No 2080/92 of 30 June 1992 instituting a Community aid scheme for forestry measures in agriculture.

⁴⁷ SZEDLÁK Tamás: Az erdőgazdálkodás jogi háttere az Európai Unióban. *Erdészeti Lapok*, annex of 2004/3, p 4.

⁴⁸ OJ L 160., 1999. 06. 26.

⁴⁹ Council Regulation (EC) No 1290/2005 of 21 June 2005 on the financing of the common agricultural policy (OJ L 209, 11.8.2005, p. 1).

⁵⁰ OJ L 277/1., 2005. 10. 21.

⁵² A Tanács 2173/2005/EK rendelete (2005. december 20.) az Európai Közösségbe irányuló faanyag-behozatal FLEGT engedélyezési rendszerének létrehozásáról; HL L 347/1., 2005.12.30.

⁵³ 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról (Etv.).

⁵⁴ Etv. 2. § (1) bek.

⁵¹ „Agroforestry systems refer to land use systems in which trees are grown in combination with agriculture on the same land” (Article 44 (2) of Regulation (EC) No 1698/2005).

⁵² Council Regulation (EC) No 2173/2005 of 200 December 2005 on the establishment of a FLEGT licensing scheme for imports of timber into the European Community; OJ L 347/1., 2005.12.30.

⁵³ Act XXXVII of 2009 on Forests, the Protection of Forests and Forest Management (Etv.).

⁵⁴ § 2 (1) of Act Etv.

Dr. ROMÁN Róbert
főiskolai docens, PhD
Eszterházy Károly Főiskola

Dr. Róbert ROMÁN
associate professor
Eszterházy Károly College

**A megszűnő gazdálkodó szervezetekkel
kapcsolatos környezetvédelmi szabályozás
problémái**

**The Problems of the Environmental
Regulation Connected to the Business
Organisations under Termination**

1. A gazdálkodó szervezetek meghatározása

A csőd-és felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény utolsó átfogó novelláját követően¹ gazdálkodó szervezetnek tekinthető a gazdasági társaság, a közhasznú társaság, az ügyvédi iroda, a közjegyzői iroda, a szabadalmi ügyvivői iroda, a végrehajtói iroda, az európai részvénytársaság, a szövetkezet, a lakásszövetkezet, az európai szövetkezet, a vízgazdálkodási társulat (a víziközmű-társulat kivételével), az erdőbirtokossági társulat, az önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, a magánnyugdíjpénztár, az egyéni cég, az egyesülés, ideértve az európai gazdasági egyesülést is, az európai területi együttműködési csoportosulás, a sportegyesület, valamint mindazon jogi személyek vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságok, amelyek fő érdekeltségeinek központja a Tanács fizetéseképtelenségi eljárásokról szóló 1346/2000/EK rendelete alapján az Európai Unió területén található. Ergo ezen gazdasági egységek lehetnek a csőd – és a felszámolási eljárás alanyai.

A cég jogutód nélkül történő megszűnése esetén – ha a cég nem fizetéseképtelen, és a cégre vonatkozó jogszabály eltérő rendelkezést nem tartalmaz – végelszámolásnak van helye, azonban jogszabály cégnak nem minősülő szervezet végelszámolása esetén is előírhatja a végelszámolási eljárás szabályainak a megfelelő alkalmazását. Végelszámolásra a cég legfőbb szervének elhatározása alapján vagy a cégbíróság törvényességi felügyeleti eljárásban hozott határozata alapján (kényszer-végelszámolás) kerülhet sor.

1. The determination of business organisations

After the last comprehensive novel of Act XLIX of 1991 on bankruptcy and liquidation proceedings¹ the followings are considered as a business organisation: business associations, public-benefit organizations, law offices, notaries' offices, patent practitioners offices, court bailiff's offices, European public limited liability companies, cooperative societies, housing cooperatives, European cooperative societies, water management companies (with the exception of public utility water works associations), forest management associations, voluntary mutual insurance funds, private pension funds, sole proprietorships and groupings, including European economic interest groupings, European groupings of territorial cooperation, sports clubs, and all legal persons and unincorporated business associations who have their center of main interests within the territory of the European Union according to Council Regulation 1346/2000/EC on insolvency proceedings. Ergo these economic entities can be the subject(s) of bankruptcy and liquidation proceedings.

In the case of termination a company without successor – if the company is not insolvent, and the law related to the company does not contain different provisions – happen winding-up proceedings. However, the law can prescribe the appropriate application of the rules of winding-up proceedings in case of winding-up of an organisation, which is not considered as company. If the winding-up proceedings comes, it can happen only by the decision of the main organ of the company or the decree of the

Registry Court ordered in legality supervision procedure (compulsion- winding-up proceeding).

A gazdálkodó szervezetek tevékenységétől függő tényező első sorban, hogy maradnak-e fenn a tevékenység megszűnését követően környezeti károk, értelemszerűen a releváns környezeti károkra fókuszálva. A teljes tevékenységi körök listáját azonban már nem célszerű a cégbírószági nyilvántartásban – a Cégjegyzékben – keresni a Cégtörvény módosítása óta, hanem az adóhatósági nyilvántartást kell áttekinteni.² Egyértelmű, hogy mind a felszámolási eljárás, mind a végelszámolás során a fennmaradó és vizsgálandó környezeti terhek – tipikusan – a rendelkezésre álló vagyonból kerülhetnek ki. Tekintettel arra, hogy a gazdálkodó szervezet vezetője az eljárások megindítása előtt a társaság és/vagy cég vagyonával önálló jogkörrel rendelkezik – figyelemmel a tagok vagy részvényesek akaratára –, így az esetleges kínos környezetvédelmi vizsgálatot az előzetes értékesítéssel elkerülheti akként, hogy az eljárás megindítása előtt adásvételi vagy más szerződés keretében értékesíti a környezeti teherrel érintett vagyontárgyat, mely ezt követően már nem lesz az adott megszüntetési eljárás során vizsgálandó. Egyértelműen célszerűnek mutatkozna azon jogszabályi kiegészítés, mely arra fókuszálna, hogy a végelszámolás vagy felszámolási eljárás hatálya alá tartozó gazdálkodó szervezetek a korábbi, már tulajdonukban nem álló – elsősorban – ingatlanok környezetterheléséről is nyilatkozatot lennének kötelesek tenni. Ennek hiányában fennállhat az a veszély, hogy egy súlyos környezeti teherrel érintett ingatlan folyamatos továbbértékesítése esetén a tényleges szennyező már hosszú ideje a cégnylvántartásból törölt gazdálkodó szervezet.

The factor depending on the activities of business organisations firstly is that, environmental damages remain or not after the termination of the activity, focusing on the relevant environmental damages. However, it has not been subservient to look for the complete list of the activities at the register of the Registry Court – Company Registry – since the modification of the Company Act, but it has to be reviewed the tax authority register.² It is understandable that the remaining and testing environmental burdens can – typically – come from the available assets during liquidation proceedings and winding-up proceedings. Considering that, the leader of a business organisation has independent power on the property of the company and/or the firm before the initiation of the proceedings – taking note of the members' and shareholders' will –; therefore, they can avoid the possible awkward environmental examination with the preliminary sale in a way that they sell the assets with environmental burden within contract of purchase or other contract before the initiation of the proceedings. Then this will not be examined during the given termination proceedings. Clearly, it would be subservient the legal complement, which would focus on the followings: the business organisations – under the force of liquidation proceedings or winding-up proceedings – are obliged to make a statement about the environmental pressures of the real estates, which have not been in their property yet. In lack of this, it can have danger – in the case of continuous resale of a real estate with serious environmental burden – the actual pollutant is the business organisation, which has been cancelled from the Company Register for a long time.

2. A vállalkozások megszűnése felszámolás és végelszámolás útján

2. The termination of business enterprises in the way of liquidation and winding-up

2.1. Felszámolási eljárás

2.1. Liquidation proceedings

A hatályos felszámolásról rendelkező joganyag³ szerint a felszámolási eljárás olyan eljárás, amelynek

According to the legal documentation,³ 'liquidation proceedings' shall mean the

célja, hogy a fizetéseképtelen adós jogutód nélküli megszüntetése során a hitelezők a csődtörvényben meghatározott módon kielégítést nyerjenek.

A felszámolási eljárás az adós fizetéseképtelensége esetén a csődegyezség megkötésére vagy törvénytelen volta esetén hivatalból, vagy az adós, a hitelező vagy a végelszámoló kérelmére vagy a cégbíróság értesítése alapján, továbbá a büntetőügyben eljáró bíróság értesítése alapján folytatható le.

A felszámolás elrendeléséről a bíróság értesíti többek között a környezetvédelmi hatóságot is,⁴ így a felügyelőségnek tudomása lesz a megindult felszámolási eljárásról. A felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezet vezetője köteles ezen túlmenően – más feladatai mellett – a felszámolás kezdő időpontjától számított 15 napon belül a felszámolónak és az illetékes környezetvédelmi felügyelőségnek nyilatkozatot tenni arról, hogy maradtak-e fenn olyan környezeti károsodások, környezeti terhek, melyekből bírságfizetési vagy egyéb fizetési kötelezettség, a károsodások, illetve terhek rendezéséhez szükséges kiadás származhat.

A Csődtörvény módosítását követően⁵ a bíróság az adott gazdálkodó szervezettől a felszámolás kezdő időpontját megelőző évben felvett bevételenek 50%-áig vagy – ha a vezető bevétele nem állapítható meg – 2 000 000 forintig terjedő pénzbírsággal sújthatja a gazdálkodó szervezet vezetőjét, aki a fenti kötelezettségének nem tesz eleget vagy azt elmulasztotta, vagy azt késedelmesen teljesíti, valótlan adatokat közölt, a felszámolóval való együttműködési kötelezettségét nem teljesíti. Más kérdés, hogy a jogalkotó a gazdálkodó szervezet melyik korábbi vezetőjére gondol, amikor a felszámoló kirendelését követően a vezetői státusz lényegében megszűnik, így nem derül ki a jogszabály szövegéből, hogy a felszámolást közvetlenül megelőző vezető, vagy a korábbiak is – esetleg egy éven belül – is alanyai lehetnek a szankciónak. A bírság akkor is kiszabható, ha a vezető már nem áll az adósnál munkaviszonyban, munkavégzési kötelezettséggel járó egyéb jogviszonyban, tagsági viszonyban, vagy

proceedings aimed to provide satisfaction, as laid down in Bankruptcy Act, to the creditors of an insolvent debtor upon its winding-up without succession.

Liquidation proceedings shall be conducted in the event of insolvency of the debtor: ex officio in the case of no composition is arranged, or if the arrangement fails; upon request by the debtor, the creditor or the receiver; or upon receipt of notice from the court of registry upon receipt of notice from a criminal court.

The court shall notify the following bodies when ordering liquidation⁴ the environmental protection authority, so the authority knows about the started liquidation proceedings. The leader of the liquidated business organisation provides a statement (besides his/her other duties) to the liquidator and the competent environmental protection agency within fifteen days from the time of the opening of liquidation proceedings as to whether there are any environmental damages or environmental hazards remaining that may result in penalties or other payment obligations, and expenses connected with the cleanup of such damage.

After the modification of the Bankruptcy Act,⁵ the head of an economic operator may be subject to a fine of up to 50 per cent of his income received from the economic operator in question in the year preceding the time of the opening of liquidation proceedings, or up to 2,000,000 forints if his income cannot be determined, for any breach of the obligations defined above mentioned or for any failure to comply with such obligations in due time, for providing any false information or for his failure to cooperate with the liquidator. It is another question, the legislative person thinks of which former leader of the economic operator, when the leader-status essentially is terminated after the secondment of the liquidator. Therefore, it can not be known from the legislation text, the leader – who is directly the last leader before the liquidation, or the formers, too – perhaps within one year – can be the subjects of the sanction. The fine may be imposed even if the said person is no longer in

vezetői tisztségviselői (cégvezetői) minősége megszűnt. A kérdés ebben az esetben is az, hogy mikori megszűnési időpont a releváns. Ha a gazdálkodó szervezet vezetője a fenti kötelezettségeit, továbbá a felszámolóval való együttműködési kötelezettségét nem teljesíti, a felszámoló az iratokat a bírósági végrehajtásról szóló⁶ törvény szerinti végrehajtói kézbesítés útján is eljuttathatja.

A Csődtörvény további rendelkezése szerint a hitelező vagy – az adós nevében – a felszámoló a felszámolási eljárás ideje alatt keresettel kérheti a bíróságtól annak megállapítását, hogy azok, akik a gazdálkodó szervezet vezetői voltak a felszámolás kezdő időpontját megelőző három évben, a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően ügyvezetési feladataikat nem a hitelezők érdekeinek elsődlegessége alapján látták el, és ezáltal a gazdálkodó szervezet vagyona csökkent, vagy a hitelezők követeléseinek teljes kielégítését megghiúsították, vagy elmulasztották a környezeti terhek rendezését. Ha többen közösen okoztak kárt, felelősségük egyetemleges. A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte az az időpont, amelytől kezdve a gazdálkodó szervezet vezetői előre látták vagy ésszerűen előre láthatták, hogy a gazdálkodó szervezet nem lesz képes esedékességgel kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket.

A társasági jogi rendelkezéssel összhangban a törvény megteremti a gazdálkodó szervezet vezetőinek a hitelezőkkel szembeni, magánvagyonukra is kiterjedő – polgári jogi – felelősségét arra az esetre, ha a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően ügyvezetési feladataikat nem a hitelezők érdekeinek elsődlegessége, illetve a környezeti terhek rendezésének kötelezettsége alapján látták el, és ezáltal a társasági vagyon csökkent.

Más kérdés, hogy hogyan lehet elvárni egy felszámolás alatt álló cég vezetőjétől, hogy maga jelentse be, hogy az adott társaságnál bírságfizetési

the employment of or under any work-related contractual relationship with the debtor, or is no longer a member, executive officer or director of the debtor. In this case, the question is also that what termination time is relevant. In the event if the head of the economic operator fails to discharge his obligation defined above mentioned and/or fails to cooperate with the liquidator, the liquidator shall have the right to have the documents delivered by a court bailiff in accordance with Judicial Enforcement.⁶

According to the other provisions of the Bankruptcy Act, any creditor or the liquidator – in the debtor's name – may bring action during the liquidation proceedings in court to establish that the former executives of the economic operator failed to properly represent the preferential rights of creditors in the span of three years prior to the opening of liquidation proceedings in the wake of any situation carrying potential danger of insolvency, in consequence of which the economic operator's assets have diminished, or that they prevented to provide full satisfaction for the creditors' claims, or failed to carry out the cleaning up of environmental damages. If damage is caused by several persons together their liability shall be joint and several. A situation is considered to carry potential danger of insolvency as of the day when the executives of the economic operator were or should have been able to foresee that the economic operator will not be able to satisfy its liabilities when due.

Harmony with the corporate law provision, the law creates, for the leaders of the business organisation, the – civil law – responsibility expanded also their personal property against the creditors; in the case after happening the treat of insolvency, they did not supply their management duties by the primary interests of the creditors or they did not supply it by the obligation of the satisfaction of the environment hazards, so the property of the corporate is decreased (wrongful trading).

Another question, how it can be excepted from a leader of a liquidated company is that he/she reports himself/herself, that at the given

kötelezettség fog keletkezni, még ha ez a személy adott esetben maga a felszámoló. Ugyancsak irreális törvényi rendelkezés, hogy a hitelezői érdekek figyelembevételére úgy kötelezik a gazdálkodó szervezetek vezetőit, hogy nincs is egységes hitelezői érdek, hiszen azok is rangsoroltak.⁷ A Csődtörvény 57. § határozza meg, hogy a gazdálkodó szervezetnek a felszámolás körébe tartozó vagyonából a tartozásokat milyen sorrend figyelembevételével kell kielégíteni. Ebben az esetben tehát a hitelezők más-más csoportba nyerne besorolást, az egyik hitelező követelése megelőzi a másik hitelező követelését, így az érdekük sem lehet egységes. Ekkor tehát kérdéses, hogy az adott gazdálkodó szervezet vezetője melyik hitelezői érdekre legyen figyelemmel.

Egyebekben a felszámoló a felszámolási eljárás alatt köteles gondoskodni az adós vagyonának megóvásáról, megőrzéséről, különösen a környezetvédelmi, természetvédelmi és műemlékvédelmi követelmények betartásáról, a felszámolás kezdő időpontját megelőző időszakból eredő, bizonyított környezeti károsodások, környezeti terhek olyan rendezéséről, amely az eljárás során a környezeti károsodások, illetve terhek elhárítását, megszüntetését, illetve a vagyontárgyaknak a környezeti terhekkel történő értékesítését is jelenti.

A természetvédelmi oltalom alatt álló területek, valamint a műemlékek értékesítése esetén a környezetvédelemért felelős minisztert mindenki mást megelőzően illeti meg az elővásárlási jog. Az elővásárlásra jogosult jogát a nyilvános értékesítésen gyakorolhatja oly módon, hogy a véglegesen kialakult vételár ismeretében nyilatkozik vételi szándékáról.

A felszámolás költségei között a felszámolás kezdő időpontja után az adós gazdasági tevékenységének ésszerű befejezésével, továbbá vagyonának megőrzésével kapcsolatos költségei, a – ideértve a környezeti károsodások és terhek rendezésének költségeit is – egy szinten szerepelnek a polgári jogi jogviszonnyal összefüggésben felmerült kiadások-

company will occur penalty, even if this person is the liquidator himself/herself in the given situation. Indeed, an unfounded statutory provision is that the leaders of the business organisations are obliged to take note of the creditor-interests in a way, when there is not uniform creditor-interest, but these are also classified.⁷ The § 57 of Bankruptcy Act determines the business organisation has to take note of which order to settle the debts from its property belonging to the liquidation-circle. In this case, the creditors get classifications in other and other groups; one creditor's demand precedes the other creditor's demand, so their interests can not be uniform. Therefore, it is questionable, the leader of the given business organization takes note of which creditor's interest.

In other cases, in the process of liquidation the liquidator shall provide for the protection and safeguarding of the debtor's assets; furthermore, the observation of regulations concerning environmental protection, nature conservation and protection of historical monuments, to provide a solution for any damage and contamination of the environment that of which is proven to originate from before the time of the opening of liquidation proceedings by way of cleaning up the damage or contamination during the proceedings, or by selling the assets in question in their state of contamination.

In the case of sale of areas under nature conservation and of historic buildings, the minister in charge of environmental protection shall have the right of first refusal before every other person. The person holding the right of first refusal shall exercise this right at public auctions by declaring his intention of purchase when the final purchase price is determined.

Costs in connection with the rational termination of the debtor's business operations incurred following the time of the opening of liquidation proceedings, furthermore, the costs in connection with the protection of his assets, including the costs of cleanup of any environmental damage and contamination, the expenses incurred upon

kal, valamint az adósnak a hiteltartozásaival, adó- és járulékfizetési (ideértve az egészségügyi hozzájárulást is), kártérítési kötelezettségeivel. A felszámolási eljárás alatt a felszámoló megrendelésére elkészített környezeti állapotvizsgálatból eredő költség felszámolási költségnek minősül, és azt olyan követeléseként kell nyilvántartani, amelyet az esedékességkor kell kielégíteni.⁸

A felszámolási eljárások kapcsán a Legfelsőbb Bíróság kifejti,⁹ hogy a felszámolási eljárásban a környezetvédelmi felügyelőségek ügyfélként nem vehetnek részt; a környezet-, a természet- vagy a műemlékvédelmi követelmények megsértésével kapcsolatos környezetvédelmi hatósági határozatok végrehajtása iránt kell csak intézkedniük a felszámolási eljárást folytató bíróságoknak, ha a határozatok alapjául szolgáló magatartás vagy mulasztás az adós terhére róható. Hasonlóan bírói jogértelmezés eredménye,¹⁰ hogy ha a környezeti terhek rendezésére az adós vagyona nem nyújt fedezetet, a felszámolónak a bíróságnál egyszerűsített felszámolást kell kezdeményeznie. Az adós vagyonának hiányában nem a felszámoló kötelezettsége, hogy saját költségére gondoskodjon a környezeti terhek rendezéséről.¹¹

2.2. Egyszerűsített felszámolás

Noha a felszámolási eljárások jelentős százaléka¹² egyszerűsített felszámolásként folyik, a Csődtörvény meglehetősen szűkszavúan¹³ csupán akként rendelkezik, mely szerint ha az adós vagyona a várható felszámolási költségek fedezetére sem elegendő, vagy a nyilvántartások, illetőleg a könyvvizetés hiányai miatt a felszámolási eljárás az általános szabályok szerint technikailag lebonyolíthatatlan, a felszámoló a hitelezői igényt bejelentett hitelezőket (a választmányt) tájékoztatja arról, hogy egyszerűsített felszámolás iránti kérelmet kíván a bírósághoz benyújtani. Egyúttal felhívja a

entering into the civil relationships referred to in, as well as the credit debts, tax and contribution payment (including employers' health-care contributions) and compensation obligations of the debtor arising due to business operations after the opening of liquidation, with the exception of the taxes to be paid from profits. During the liquidation proceedings, the cost arising from the environment condition-examination by the order of delivering of the liquidator is deemed as a liquidation cost, and it has to be registered such a requirement that has to satisfy the due date.⁸

The Supreme Court construes in connection with the liquidation proceedings that the environmental protection authorities can not participate as a client in the liquidation proceedings;⁹ the courts, which conduct the liquidation proceedings, only have to order the enforcement of the official resolutions on environment protection in connection with the violate of the environmental protection, nature conservation or protection of the historical building requirements if the behaviour or default, which gives the basis of the resolutions, can impute to the part of the debtor. Similarly result of judicial construction of law that,¹⁰ in the case of the debtor's property does not give a cover for the satisfaction of the environment hazards, the liquidator has to initiate simplified proceedings at the court. The lack of the debtor's property, there is not the liquidator's obligation to satisfy the environment hazards by his/her own cost.¹¹

2.2. Simplified liquidation

While the liquidation proceedings' notable percent¹² goes as a simplified proceedings, Bankruptcy Act rather laconic,¹³ only disposes, if the debtor's available assets are insufficient even to cover the expected liquidation expenses, or the liquidation proceedings are technically non-executable according to the general provisions due to discrepancies and deficiencies in the records and/or in the books, the liquidator shall inform the creditors having registered claims (the select committee) concerning his intention to file with the court a petition for simplified

hitelezőket, hogy ha tudomásuk van az adós bárhol fellelhető vagyonáról, illetve segítséget tudnak nyújtani az eljárás rendes szabályok szerinti lebonyolításához, azt jelentsék be. A felszámoló – az adós gazdálkodó szervezet nyilvántartásai, illetve a könyvvizetés hiányosságai esetén – az adós gazdálkodó szervezet vezetőjét felhívja arra, hogy amennyiben a gazdálkodó szervezet nyilvántartásainak, illetve könyvvizetésének hiányosságait nem pótolja, egyszerűsített felszámolási eljárást fog kezdeményezni.

Amennyiben a felhívás eredménytelen, és az eljárás a felszámolási eljárás általános szabályai szerint nem folytatható le, a felszámoló erről írásbeli jelentést készít, és kérelmet, illetve javaslatot nyújt be a bíróságnak az adós vagyonának, illetve be nem hajtott követeléseinek a hitelezők közötti felosztására. A bíróság a jelentés és a beérkezett észrevételek, kifogások alapján végzéssel rendeli el az adós vagyonának, illetve be nem hajtott követeléseinek a hitelezők közötti felosztását, valamint az adós megszüntetését.

2.3. Végelszámolási eljárás

A Cégtörvény¹⁴ szerint a cég jogutód nélkül történő megszűnése esetén – ha a cég nem fizetéseképtelen, és a cégre vonatkozó jogszabály eltérő rendelkezést nem tartalmaz – végelszámolásnak van helye. Végelszámolásra a cég legfőbb szervének elhatározása alapján vagy a cégbíróság törvényességi felügyeleti eljárásban hozott határozata alapján (kényszer-végelszámolás) kerülhet sor. A végelszámolás nem határozható el a cég fizetéseképtelenségét megállapító végzés kézhezvételét követően, a felszámolás elrendelésével pedig a folyamatban lévő végelszámolás megszűnik.¹⁵

A cég legfőbb szerve végelszámolóvá bárkit megválaszthat, ha az a vezető tisztségviselővel szemben támasztott követelményeknek megfelel, és a megbízatást elfogadja.¹⁶ Tipikus azonban az, hogy a társaság korábbi vezető tisztségviselője lesz a

liquidation. Furthermore, he is required to advise the creditors to surrender any information they may have concerning any concealed assets of the debtor, or to notify the liquidator if they are able to render assistance for carrying out the proceedings under ordinary rules.

In the event of non-compliance with the liquidator's request, and if the proceedings cannot be executed according to the general rules of liquidation proceedings, the liquidator shall draw up a report in writing thereon, and shall submit a petition, or recommendation to the court for having the debtor's assets, and outstanding claims distributed among the creditors. The court shall weigh the report and the remarks and complaints received, and shall adopt a ruling for the distribution of the debtor's assets and outstanding claims among the creditors accordingly, and shall order the termination of the debtor.

2.3. Dissolution proceedings

According to Company Act,¹⁴ a company – if not insolvent and unless otherwise provided by the relevant regulations – may be wound up without succession by way of dissolution proceedings. Dissolution proceedings may be opened by decision of the supreme body of the company or by decision of the competent court of registry adopted in judicial oversight proceedings (involuntary dissolution). Dissolution proceedings may not be opened after a ruling declaring the company insolvent is delivered. Dissolution proceedings¹⁵ in progress shall be terminated when the company is ordered to go into liquidation.

The company's supreme body may elect any person to serve as the receiver, if in conformity with the requirements set out for the executive officer, and if this person accepts¹⁶ the assignment. However, it is typical that the

végelszámoló.¹⁷ Végelszámolóvá a feladat ellátására alkalmas jogi személy vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaság is választható. A jogutód nélküli megszűnését elhatározó cég a végelszámoló megválasztásakor a végelszámoló díjazásáról, illetve a feladat ellátásának ingyenességéről is rendelkezik.

Ha a végelszámoló nem természetes személy, a Csődtörvényben előírt összeférhetetlenségi és alkalmassági feltételeknek annak kell megfelelnie, akit a szervezet a végelszámolási feladatok ellátására kijelöl. A végelszámoló az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható fokozott gondossággal, a végelszámolás alatt álló cég, valamint a hitelezők érdekeinek szem előtt tartásával köteles eljárni. A kötelezettségeinek megszegésével okozott kárért a polgári jogi felelősség általános szabályai szerint felel. Ha a végelszámolás alatt álló cég felszámolás alá kerül, és megállapítható, hogy a végelszámoló alapos ok nélkül késlekedett a felszámolási eljárás kezdeményezésével, vagy nem tett meg mindent a hitelezők veszteségeinek csökkentése, illetve a környezeti károk mérséklése a kármentesítés érdekében vagy egyes hitelezőket mások rovására előnyben részesített, a felszámoló vagy a hitelezők keresetére a bíróság arra kötelezi a végelszámolót, hogy a cég vagyonához a károkozás összege mértékéhez igazodó tőke-hozzájárulást teljesítsen. A bíróság ebben az esetben a végelszámoló díját részben vagy egészben megvonhatja. A cégbíróság a végelszámolás megindításáról végzést hoz, amelyet a Céglönyben közzétesz.

A végelszámoló a végelszámolás közzétételétől számított tizenöt napon belül – szükség szerint – értesíti a végelszámolás megindításáról – többek között – az illetékes környezetvédelmi felügyelőséget arról, hogy maradtak-e fenn olyan környezeti károsodások, környezeti terhek, melyekből bírságfizetési vagy egyéb fizetési kötelezettség, a károsodások elhárításához, illetve

previous executive officer of the company becomes the winding-up person.¹⁷ A suitable legal person or a business association lacking the legal status of a legal person may also be elected to serve as the receiver. The resolution on the termination of corporate existence without succession shall also provide for the receiver's remuneration, or shall assign the receiver to discharge these duties on a voluntary basis.

If the receiver is not a natural person, the requirements in terms of qualifications and conflict of interest laid down in the Bankruptcy Act shall apply to the organization, shall apply to the person this organization has appointed to conduct the dissolution proceedings. The receiver shall exercise special care as generally expected from persons in such positions, serving the best interests of the company undergoing dissolution and the interests of creditors. The receiver shall be held liable in accordance with the general provisions of civil law for damages caused by any breach of his obligations. If a company undergoing dissolution is ordered to go into liquidation, and it is established that the receiver delayed without proper cause to initiate the liquidation proceedings, or did not use all means within his power to reduce the losses of creditors or to mitigate environmental damages and to assist in the cleanup efforts, or provided preferential treatment to certain creditors to the detriment of others, at the request of the liquidator or the creditors the court shall order the receiver to make a capital contribution to the company consistent with the extent of the damage. In these cases the court may deprive the receiver of his fee in whole or in part. The Court of Registry shall deliver a ruling ordering the opening of dissolution proceedings, and shall publish it in the Company Gazette.

The receiver shall – within fifteen days following the publication of the dissolution notice – inform, – inter alia – where applicable, the following concerning the opening of dissolution proceedings: the competent environmental protection agency as to whether there are such environmental damages or environmental hazards remaining that may result in penalties or other

terhek rendezéséhez szükséges kiadás származhat.¹⁸

Tekintettel arra, hogy a rendelkezés opcionális, továbbá a korábbi cégvezetők döntő részben maguk a végelszámolók, a felelősségi klauzula ellenére a bejelentések elmaradhatnak, és mindezen bejelentési hiányosságok nehezen ellenőrizhetőek.

2.4. Az egyszerűsített végelszámolás

A jogi személyiség nélküli gazdasági társaság végelszámolásának cégbejegyzése egyszerűsített módon történhet, ha a cég a végelszámolása kezdő időpontjától számított százhusz napon belül a végelszámolást befejezi. A cég a végelszámoló személyét a végelszámolás befejezésével és a törlési kérelemmel együtt jelenti be a cégbíróságnak, amely rendelkezik a törlés bejegyzéséről és közzétételéről, ennek keretében feltüntetve a végelszámoló személyét és lakóhelyét (székhelyét), utalva arra is, hogy a végelszámolás egyszerűsített módon folyt le. A szabályozás kapcsán teljességgel érthetetlen, hogy a jogalkotó miért csupán a jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságok részére engedélyezi az egyszerűsített végelszámolást, hiszen a korlátozott felelősségű társaságok esetén – különösen a törzstőke minimum leszállítását követően – a legnépszerűbb társasági formává vált. A korlátozott felelősségű társaságok jelentős része mikro-vállalkozás, így a százhusz napos határidőn belül a törvényi feltételeknek megfelelően a végelszámolása egyszerűsített módon is sor kerülhetne. Mindebből az következik, hogy a törvényalkotónak nem a jogi személyiséggel rendelkező, illetve nem rendelkező duálban kellene az egyszerűsített végelszámolás jogi korlátját megadni, hanem a cég egyéb paramétereit – így alkalmazotti létszám, tevékenység, környezetterhelő tevékenység, etc. – lenne célszerű figyelembe venni.

2.5. Nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű gazdálkodó szervezetek

Nemzetgazdasági szempontból kiemelt

payment obligations, and expenses connected with the cleanup of such damage.¹⁸

Considering that the provision is optional; moreover, the previous company leaders themselves are the winding-up persons in decisive part, in spite of the responsibility terms the initiations can not be occurred and all of these notification faults can be controlled difficulty.

2.4. Simplified dissolution procedure

The dissolution of business associations lacking the legal status of a legal person may be registered by the simplified procedure if the company concludes the dissolution proceedings within one hundred and twenty days from the time of the opening of dissolution proceedings. The company shall notify the competent court of registry concerning the name of the receiver upon the conclusion of dissolution simultaneously with the submission of the petition for cancellation, upon which the court of registry shall register and publish the cancellation, indicating the name and home address (registered office) of the receiver, and also indicating that the dissolution was conducted by the simplified procedure. It is totally understandable related to the regulation, the legislative allows the simplified dissolution procedure only for the unincorporated business associations, but in the case of the Ltd-s – especially after the minimum reduction of the nominal capital – have become the most popular company form. The main part of the Ltd-s are micro-enterprises, so the dissolution procedure would be happened in a simplified way within the 120 days' deadline being appropriate for the statutory terms. It follows, the legislative has not to give the legal limitation of the simplified dissolution procedure in the dual of: with legal person or without it. However, it would be advisable to take note of other parameters of the company, eg: number of employees, activity, environmentally harmful activity and so on.

2.5. The priority business organisations from the aspect of national economic

Such business organisations can be classified –

jelentőségűnek minősíthető a Kormány által rendeleti úton az a gazdálkodó szervezet, – többek között – amelynek működése energiabiztonsági, energiaellátási, iparbiztonsági, katasztrófavédelmi, természetvédelmi, környezetvédelmi, kulturális örökségvédelmi indokból országos jelentőségűnek, valamint bel- és külgazdasági, foglalkoztatáspolitikai szempontból kiemelt vállalkozásnak tekinthető. További feltétel, hogy amelyek adósságainak rendezéséhez, hitelezőkkel való megegyezéséhez, reorganizációjához nemzetgazdasági érdek vagy kiemelt közérdek fűződik, vagy amelyek esetében – ha a vagyonihiány és a fizetéseképtelenség előreláthatólag nem szüntethető meg – kiemelt gazdaságpolitikai érdek fűződik ahhoz, hogy a jogutód nélküli megszűntetés gyorsabb, átláthatóbb és egységesített eljárásrend szerint történjék. Ezen nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű gazdálkodó szervezet csődeljárása és felszámolása esetén állami felszámoló jár el.

Ha a felszámolást az adós kéri, akkor az adós kérelmének a bírósághoz érkezését követő egy munkanapon belül a bíróság végzést tesz közzé a Céglözlönyben az adóst megillető rendkívüli moratóriumról, amelynek utalnia kell arra is, hogy az eljárás olyan, a Kormány által rendeletben nemzetgazdaságilag kiemeltnek nyilvánított gazdálkodó szervezet ellen folyik. A bíróság a végzésben ideiglenes vagyonfelügyelőként kirendeli az állami felszámolót.

A rendkívüli moratórium célja az adós működőképességének időleges biztosítása, melynek időtartama alatt a hitelezői követelések kamatoznak és ezen időszakban a kifizetéseket kizárólag az ideiglenes vagyonfelügyelő ellenjegyzésével lehet teljesíteni. Az ideiglenes vagyonfelügyelő jóváhagyja a rendkívüli moratórium időtartama alatt esedékessé váló azon kifizetéseket, amelyek az adósnak a felszámolás elrendeléséig a kiemelt tevékenysége folytatásához és a működőképessége fenntartásához szükségesek; az ideiglenes vagyonfelügyelő által ellenjegyzett kifizetések a rendkívüli moratórium alatt teljesíthetők.

inter alia – priority from national economic aspect by the decree of Government, whose operation has national significance from the reason of energy security, energy supply, security industry, disaster management, nature, environment, cultural heritage; as well as they can be considered as priority enterprises from the aspect of internal-and external trade and employment politics. Further condition is that, to settle its debts, to enter into an agreement with its creditors and to its reorganisation connect economical interest or stressed public interest. Or in the case of – if the lack of assets and the insolvency can not be terminated expected-connected to stressed economical interest to happen the termination without successor according to a faster, understandable, unified procedures. A state liquidator acts in the case of bankruptcy and liquidation proceedings of the business organisation, which is priority from the aspect of national economic.

If the debtor initiates the winding-up, the court claims an order in 'Company Gazette' within one working day after the arrival of the debtor's petition at the court about the extraordinary moratorium entitled to the debtor, which has to refer to the following: the proceedings is conducted against a business organisation, which was declared priority national economically by the Government in a decree. The court temporarily appoints the state liquidator as an administrator in an order.

The aim of the extraordinary moratorium is to ensure the debtor's work ability temporarily, during its period the creditors' demands carry interest and during its period the disbursements can be fulfilled with solely the temporarily administrator's counter-signature. The temporarily administrator affirms the disbursements due during the extraordinary moratorium, which are necessary for the debtor to keep its work ability and continue its stressed activity until the order of the liquidation. The disbursement – countersigned by the temporarily administrator – can be settled during the extraordinary moratorium.

A rendkívüli moratórium időszaka alatt az adós működésével kapcsolatos hatósági engedélyek lejárata a rendkívüli moratórium végéig meghosszabbodik, és az illetékes hatóság az irányadó jogszabályok szerint az engedélyt csak akkor vonhatja vissza, amennyiben ez az élet- vagy vagyonbiztonság megóvása érdekében szükséges. A rendkívüli moratórium időszaka alatt az adóssal kötött szerződéseket az adóssal szerződő fél nem mondhatja fel, azoktól nem állhat el, továbbá ezen szerződések az adós fizetéseképtelenségére, illetve a rendkívüli moratóriumra tekintettel nem szűnnek meg.

A kiemelt jelentőségű gazdálkodó szervezet felszámolásának elrendelése esetén az állami felszámoló az adós vagyonát a tevékenység, illetve az annak folytatásához fűződő közérdek érvényesítésének figyelembe vételével kell kezelnie. Az adós vagyonának értékesítésekor meg kell kísérelnie az ingatlan- és ingó vagyont, az ezek hasznosításával összefüggő immateriális javakat működő üzemként, a forgalomban elérhető legmagasabb áron értékesíteni. Amennyiben az eljárás céljának elérése érdekében szükséges, a felszámoló az adós vagyonát nem nyilvánosan értékesíti. A felszámoló maga választja meg a nem nyilvános értékesítés módját (különösen zártkörű pályázat, közvetlen tárgyalás). A felszámoló a nem nyilvános értékesítésről szóló döntéséről és a nem nyilvános értékesítés módjáról előzetesen nem köteles tájékoztatást nyújtani a hitelezőknek, de a döntésének indokait, továbbá az egyes ajánlatokat köteles írásban rögzíteni közjegyző bevonásával. Amennyiben a felszámoló az adós vagyonát nem nyilvánosan értékesíti, a felszámoló köteles az értékesítendő vagyon, illetve vagyonrész vonatkozásában előzetesen legalább három független értékbecsülő szakértőtől származó értékbecslést beszerezni. A vételár nem lehet alacsonyabb, mint az értékbecslésekben foglalt összegek számtani átlaga. A felszámoló nem nyilvános értékesítésről és az értékesítés módjáról hozott döntése ellen kifogás nem terjeszthető elő. Ez a rendelkezés nem érinti a keresetindítási jogot.

A felszámoló az elővásárlásra jogosulttal előzetesen

During the extraordinary moratorium, the expirations of the authority-licences connected to the debtor's operation extend until the end of the extraordinary moratorium. Moreover, the competent authority can only revoke the licence according to the authoritative laws, when it is needed to protect safety of life or property security. During the extraordinary moratorium, the contractor with the debtor can not recall the contracts contracted with the debtor, he/she can not abandon these; furthermore, these contracts are not terminated considering to the extraordinary moratorium or the debtor's insolvency.

In the case of the order of liquidation of the priority business organisation, the state liquidator has to manage the debtor's assets considering to its activity and the enforcement of the public interest for continuing it. He/she has to try to sale the immovable property and chattels and the immaterial chattels connected to its utilization as an operating workshop at the highest price, which can be reached in the turnover during the sales of the debtor's property. However, if it is needed for the interest of reaching of the aim of proceedings, the liquidator does not sale the debtor's assets in a public way. The liquidator himself/herself selects the way of the not-public sale (especially limited tender, direct trial). The liquidator is not obliged to inform the creditors previously about his/her decision on the not-public sale and the way of the not-public sale. However, he/she is obliged to register in writing the reasons of his/her decision and the certain offers involving a notary public. In the case when the liquidator does not sale the debtor's assets in a public way, the liquidator is obliged to reach value-estimate from at least three independent appraiser-experts connected to the sale-assets or part of property previously. The purchase price can not be lower than the arithmetic mean of the amounts at the value-estimates. Reserve can not be submitted against the liquidator's decision on the not-public sale and the way of the sale. This provision does not affect to the right of the commencement of an action.

The liquidator claims previously to the entitled

közli, hogy az elővásárlási joggal érintett vagyonrész nem nyilvánosan kerül értékesítésre. A felszámoló a nem nyilvános értékesítésen kapott ajánlatot köteles közölni az elővásárlásra jogosulttal. Az elővásárlásra jogosult elővásárlási jogának gyakorlásáról haladéktalanul köteles dönteni és döntéséről a felszámolót tájékoztatni. Az elővásárlásra jogosult a vagyonrész (dologösszesség) egészére vonatkozó ajánlat tartalmát csak teljes egészében fogadhatja el.

3. A felszámolási eljárás és a végelszámolás környezet- és természetvédelmi követelményei

A kapcsolódó kormányrendelet¹⁹ szabályozása szerint a felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezet vezetője (a nyilatkozó) a gazdálkodó szervezet telephelyére, valamint székhelyére vonatkozó, a Csődtörvény szerinti nyilatkozatát a telephely és a székhely szerint illetékes környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség számára adja meg. A nyilatkozat formai és tartalmi követelményeit a rendelet 1. számú melléklet tartalmazza.

Ha az adott telephelyen a felszámolást megelőzően, vagy a felszámolási eljárás alatt folytatott tevékenységből eredő környeztkárosodás, környezeti teher a telephelyen kívül is, vagy csak azon kívül jelentkezik vagy jelentkezhet, a nyilatkozatban erre a körülményre is ki kell térni. A nyilatkozónak a nyilatkozat részeként költségbecslést kell adnia az ismertett környeztkárosodások és terhek rendezéséhez szükséges kiadásokról.

A szabályozás szépséghibája, hogy a telephely és a székhely mellett a rendelet nem veszi számításba a vállalkozások fióktelepeit. A Cégtörvény szerint ugyanis a cég székhelye a cég bejegyzett irodája. A bejegyzett iroda a cég levelezési címe, az a hely, ahol a cég üzleti és hivatalos iratainak átvétele, érkeztetése, őrzése, rendelkezésre tartása, valamint ahol a külön jogszabályban meghatározott, a székhellyel összefüggő kötelezettségek teljesítése történik. A cégnek a székhelyét cégtáblával kell

for pre-emption that the part of property affected to the right of pre-emption will not be sold in a public way. The liquidator is obliged to tell the given offer at the not-public sale to the entitled for pre-emption. The entitled for pre-emption is obliged to decide immediately about his/her exercise of the right of first refusal and inform about his/her decision to the liquidator. The entitled for pre-emption can only accept the content of the offer entirely connected to the entire part of property (whole).

3. The environment protective and nature conservation requirements of liquidation proceedings and dissolution procedure

According to the regulation of the related decree¹⁹ the leader (who declares) of the business organization under liquidation gives his/her declaration related to the registered office and business premises of the business organisation by Bankruptcy Act, to the competent environment protection agency, the nature conservation authority and the water authority by the registered office and business premises. The form and content requirements of the declaration are contained by the first appendix of the decree.

If on the given branches, before the liquidation or during the liquidation proceedings, environment damage, environment hazard from operated activities are created or were created out of the business premises, too; or only out of it, he /she also has to mention it in the declaration. The person who gives declaration has to give a cost estimate as a part of the declaration about the needed expenses of the satisfaction of the mentioned environment damages and hazards.

The blemish of the regulation is that the decree does not take into consideration the enterprise branches besides the business premises and the registered offices. According to the Company Act, the registered office of a company functions as the company's headquarters. The registered office also functions as the company's mailing address, where all business and official documents are received, filed, safeguarded and archived, and where the obligations set out in

megjelölnie. A cég létesítő okirata úgy is rendelkezhet, hogy a cég székhelye egyben a központi ügyintézés (döntéshozatal) helye. Amennyiben a cég székhelye nem azonos a központi ügyintézés helyével, a központi ügyintézés helyét a létesítő okiratában és a cégjegyzékben fel kell tüntetni. A cégeljárás szempontjából székhelynek minősül a külföldi vállalkozás magyarországi fióktelepe, a külföldiek közvetlen kereskedelmi képviselője, valamint az európai gazdasági egyesülés telephelye is. A cég telephelye a tevékenység gyakorlásának a cég társasági szerződésében, alapító okiratában, alapszabályában foglalt olyan tartós, önállósult üzleti (üzemi) letelepedéssel járó helye, amely a cég székhelyétől eltérő helyen található, a cég fióktelepe pedig olyan telephely, amely más településen – magyar cég külföldön lévő fióktelepe esetén más országban – van, mint a cég székhelye. Ez a szabály irányadó a külföldi vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve a külföldiek közvetlen kereskedelmi képviselője esetében is. Magyar cég külföldön lévő fióktelepének a cégjegyzékbe történő bejegyzéséhez a cégnek a külföldi cégek kivonattal, illetve más okirattal, valamint ezeknek magyar nyelvű hiteles fordításával kell igazolnia, hogy a fióktelepet a fióktelep helye szerinti államban nyilvántartásba vették. A cég székhelye, telephelye és fióktelepe olyan ingatlan lehet, amely a cég tulajdonát képezi, vagy amelynek használatára a cég jogosult. A cég székhelyeként a cégjegyzékbe annak az ügyvédnek (ügyvédi irodának) a székhelye is bejegyezhető, amely a cég megbízásából gondoskodik a cég üzleti és hivatalos iratainak átvételéről, érkeztetéséről, megőrzéséről, rendelkezésre tartásáról, valamint a külön jogszabályban meghatározott, a székhellyel összefüggő kötelezett-ségek teljesítéséről, így különösen a cég székhelyéhez és a cégiratokhoz kapcsolódó hatósági kényszerintézkedések tűréséről (székhely szolgáltatás). A Cégtörvény szerint a cégnilvántartásba bejegyzett cég az Európai Unió más tagállamában is jogosult tevékenysége elsődleges folytatására, illetőleg tevékenysége gyakorlása elsődleges helyét az Európai Unió más tagállamába is áthelyezheti. A cég ezirányú döntése – külön törvény eltérő rendelkezése hiányában – nem igényli a székhelyére vonatkozó cégbejegyzés módosítását.

specific other legislation for corporate headquarters are satisfied. Corporate headquarters are to be marked by a company sign. The instrument of constitution of a company may prescribe that the registered office shall also function as the company's main office of central business administration, where the decision-making apparatus is located. If a company's registered office and main office of central business administration are not the same, the office of central business administration shall be indicated in the instrument of constitution and in the companies register. For the purposes of registration the head offices of any Hungarian branch of a foreign company, commercial representative offices of foreigners in Hungary, and any Hungarian branch of a European Economic Interest Grouping shall also be considered registered offices. 'Business establishment' means an operational facility fixed in the company's memorandum of association, charter document, articles of association as a permanent and independent establishment, that is located in a venue other than the company's registered office; 'branch' means a business establishment that is located in a community other than the company's registered office, or in another country in the case of the foreign branches of Hungarian companies. This provision shall be observed in respect of the Hungarian branches of foreign companies and commercial representative offices of foreigners in Hungary as well. For the registration of the foreign branch of a Hungarian company in the companies register, the company shall present the foreign certificate of incorporation or other official document of the like, and the official Hungarian translation of these, in order to prove that the branch has been registered in the country where it is located. The real estate property used for the company's main office, permanent establishment or branch must be owned outright by the company, or that the company is legally entitled to use. The registered office of the attorney (law offices) whom the company has hired to provide for receiving, filing, safeguarding and archiving the business and official documents may also be registered as the company's registered office, where the obligations set out in

specific other legislation for corporate headquarters are satisfied, such as in particular to comply with coercive measures of the authorities relating to company headquarters and company documents (headquarters services). The companies registered in the register of companies according to Company Act may principally engage in activities in any Member State of the European Union, or may relocate to any Member State of the European Union as the primary place of activity. Unless otherwise provided in specific other legislation, such corporate decision shall not entail the amendment of company records relating to the registered office.

A fentiek alapján tehát rögzíthető, hogy a Cégtörvény szerinti fióktelep definícióval nem számol a rendelet, továbbá a megváltozott körülményeket, így a cégjogi joganyag változásait nem követi.

On basis on the above-mentioned information, it can be registered that the decree does not count with the branch definition by Company Act; additionally, the changed circumstances, so the changes of the company law legislation are not followed.

A felügyelőség a nyilatkozat alapján vizsgálja, hogy mennyiben állnak fenn, illetve mennyiben állapíthatók meg környezethasználattal járó olyan környezeti hatások, környezeti terhek, amelyek megszüntetéséhez, rendezéséhez a felszámolás során jogok és kötelezettségek kapcsolódnak.

The authority examines according to the declaration how much exist, or rather how much can be stated such environment effects, environment hazards going with the use of environment, whose winding-up, whose satisfaction connected to rights and duties during liquidation proceedings.

A nyilatkozatot elbíráló felügyelőség a gazdálkodó szervezetet környezeti állapotvizsgálatra kötelezheti, ha a telephelyén legalább 20 évre visszamenőleg olyan tevékenység folyt, amelyhez a felszámolás kezdő időpontjában hatályos jogszabályok szerint környezetvédelmi engedély, egységes környezethasználati engedély, vagy hulladékkezelési engedély szükséges, illetve a nyilatkozatból, illetve egyéb iratból jelentős környezetkárosodás vagy környezetveszélyeztetés állapítható meg. Az állapotvizsgálatot telephelyenként kell elvégezni, mely teljes körű vagy részleges lehet. Részleges állapotvizsgálatra kötelezés esetén a felügyelőség a határozatban dönt arról, hogy milyen környezeti károsodások, környezeti terhek felméréséről kell gondoskodni. Az állapotvizsgálat elrendeléséről a felügyelőség értesíti a felszámolást elrendelő bíróságot. Amennyiben a felügyelőség a nyilatkozat alapján 60 napon belül intézkedést nem

The authority, which adjudges the declaration, can oblige the business organisation for an environment condition-examination, if in its business premises, such an activity has run at least for 20 years, environment permission, or unified environment utilisation licence or waste management permission were needed with it according to the effective law at the opening time of liquidation. Or rather it can be determined significant environment damage or environmental treat from the declaration or from other document. The condition-examination must be done by branches, which can be completely or partly. In the case of obligation of partly condition-examination, the authority decides in resolution about which measure of environment damage, which measure of environment hazard must be ensured. The authority reports the court, which ordered the liquidation proceedings about

tesz, illetőleg nem kezdeményez, a felszámoló mentesül kötelezettsége alól.

A környezeti állapotvizsgálatra kötelezés teljesítési határidejét úgy kell megállapítani, hogy annak eredményeit már a közbenső vagy záró felszámolási mérleg, illetve záró egyszerűsített mérleg készítésénél figyelembe lehessen venni. A kötelezés teljesítésére előírt határidő nem lehet kevesebb 60 napnál, és nem haladhatja meg a 150 napot. Környezeti állapotvizsgálatra kötelezés esetén a felszámoló a közbenső vagy záró felszámolási mérleget nem készítheti el a jóváhagyott állapotvizsgálat nélkül.

A gazdálkodó szervezetnek a környezeti állapotvizsgálatot szakértővel kell elvégeztetnie. A szakértő nem lehet azonos a felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezettel. A szakértő személy, vagy a szakértő szervezet tagja, vezetője, alkalmazottja, valamint ezek közeli hozzátartozója nem lehet a felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezet tagja, vezetője vagy alkalmazottja.

Amennyiben tevékenysége során a környezetvédelmi előírásokat nem teljes körűen tartotta be – akár az illetékes környezetvédelmi hivatal adatbázisában a gazdálkodónak felróható hiányosság, tartozás található, akár a telephely ellenőrzése vagy a környezeti állapotvizsgálat tár fel hiányosságokat, a környezetvédelmi hatóság kötelezi tartozási teljesítésére, az általa okozott kár helyreállítására. A tartozások kiegyenlítése, illetve a károk helyreállítása a végelszámolási, felszámolási eljárás során felszámolási költségként kerül kifizetésre a gazdálkodó vagyonából. A nyilatkozatot, illetőleg a környezeti állapotvizsgálatot elbíráló hatósági határozatban a felügyelőség az adós gazdálkodó szervezetet a bizonyított környezeti károsodások, terhek rendezésére külön jogszabályok figyelembevételével kötelezi. Talaj és felszín alatti vizek veszélyeztetése, szennyezettség esetében a felügyelőségnek a felszín alatti vizek

the order of the condition-examination. In the case when the authority will not make steps by the declaration within 60 days, or rather will not initiate, the liquidator is absolved from his/her obligation.

The time of the performance of the ordinance of environment condition-examination has to be determined in the way that it can be considered its results at the intermediate- or closing liquidation balance sheet preparation, or rather closing simplified balance sheet preparation. The deadline, which is ordered for the satisfaction of the obligation can not be less than 60 days and can not exceed 150 days. In the case of the obligation of environment condition-examination, the liquidator might not prepare the intermediate- or closing liquidation balance sheet without the approved condition-examination.

The business organisation has to carry out the environment condition-examination by an expert. The expert can not be identical with the business organisation under liquidation proceedings. The expert, or the member, leader, employee of the expert organisation, just as their close relatives can not be a member, leader, or employee of the business organisation under liquidation proceedings.

In the case he/she does not observe totally the environment protective orders during his/her operation – or it can be found debt, imputing insufficiency against the enterprise in the database of the competent environment protection authority; or the controlling of the business premises, or the environment condition – examination discovers insufficiencies, the environment protection authority obliges him/her to settle his/her debts, restoring of the damage caused by him/her. The satisfaction of the debts, or rather restoring the damages will be paid from the enterprise's propriety as liquidation cost during liquidation proceedings, during winding-up proceedings. The authority obliges the debtor-business organisation to satisfy the proved environment damages, hazards with the observation of the special law in the official resolution, which adjudged the declaration and

védelméről szóló külön jogszabályban foglaltak szerint intézkednie kell. A kötelezés végrehajtásáról a felszámoló gondoskodik. A gazdálkodó szervezetnek 2 éves határidőn belül, de legfeljebb a felszámolási eljárás befejezéséig kell azon kötelezettségeket teljesíteni, amelyek a környezeti károk súlyosbodásának vagy a környezet-szennyezettség újabb környezeti elemre való áttérjedésének megakadályozását célozzák, továbbá, amelyek a más tulajdonában álló, bértárolásra átvett hulladékok, veszélyes anyagok kezelését vagy visszaszolgáltatását célozzák, valamint, amelyek teljesítését a felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezet jogutód nélküli megszűnése lényegesen megnehezítené.

Amennyiben a hatósági határozatban a teendők végrehajtására előírt határidő meghaladja a felszámolási eljárás befejezésének időpontját, és a teljesítés a felszámolás befejezéséig nem történik meg, végrehajtásáról a felszámoló (a) szerződéses formában külső vállalkozó által gondoskodik, vagy (b) szerződéses formában, a vagyontárgyak olyan értékesítésével gondoskodik, hogy a vevő átvállalja a hozzájuk fűződő környezeti terheket, vagy (c) vagyontárgyakhoz fűződő környezeti teher esetén – szerződéses formában – úgy gondoskodik, hogy a zárómérleg vagyonfelosztási javaslatához kapcsolódva arányos költségfedezet biztosítása mellett a környezeti terhet az a hitelező, vagy meghatározott személy (szervezet) vállalja át, amelyik a szóban forgó vagyontárgy tulajdonosává lesz a felszámolás befejezésével.

A szerződés pénzügyi feltételeinek – elsősorban a kifizetések ütemezése, valamint pénzügyi biztosíték alkalmazása által – biztosítani kell, hogy a környezeti teherrel arányos költségfedezet kizárólag a hatósági határozatban előírt teendők végrehajtását szolgálja. A szerződő fél vállalja a hatósági határozatban előírt teendők végrehajtását. E teendők végrehajtására a felszámolóval szerződő felet a felügyelőség hatósági határozatban kötelezheti. A szerződést annak hatálybalépése előtt

the environment condition-examination. In the case of soil and groundwater endangering and in the case of its pollution, the authority has to arrange by the special law on groundwater protection. The liquidator ensures the execution of the obligation. Within a 2-year deadline, but at most until the end of the liquidation proceedings, the business organisation has to satisfy the obligations, whose goals are blocking the growth of environment damages and the spreading of environment pollution to another environment element. Additionally, which being in somebody else's property, received wastes for storage, aiming the handling or returning of dangerous goods, or rather the termination of the business organisation without successor under liquidation proceedings would make its satisfaction more difficult.

In case, when, according the official resolution, the prescribed deadline for the satisfaction of the duties exceeds the end of liquidation proceedings and the satisfaction is not happened until the end of the proceedings, then about the liquidation, the liquidator (a) ensures by an external contractor in a contractual formation or (b) in a contractual formation, ensures the sales of the chattels in a way when the buyer undertakes the environmental hazards connected to it, or (c) in the case of environmental hazards connected to the chattels – in a contractual formation – ensures in a way that connected to the dispersal of assets suggestion of the closing balance sheet, proving a proportional cost cover and besides this that creditor or determined person (organisation) undertakes the environment hazard, which will be the owner of the mentioned chattels with the end of liquidation.

The financial conditions of the contract – first the time of the payment, or rather by the use of financial security – have to ensure that the cost-cover, which is proportional to the environmental hazard, serves merely the satisfaction of the tasks, which are prescribed in the official resolution. The contractor takes the responsibility for the arrangement of the tasks ordered in the official declaration. The authority can oblige the contractor (with the liquidator) for the

a felszámoló véleményezésre megküldi a felügyelőségnek. A véleményezés határideje 30 nap. Amennyiben a felügyelőség a kézhezvételtől számított 30 napon belül nem közli véleményét, úgy kell tekinteni, hogy nem kíván véleményt nyilvánítani.

Az önellenőrzés jogilag kötelező elvárás állít a környezetre káros tevékenység folytatója elé, megkívánva, hogy az általa végzett tevékenységet bizonyos szempontok szerint vizsgálja, mérje, nyilvántartsa és arról időszakonként jelentést tegyen a közigazgatási szervezetnek. Az önellenőrzés esetében konkrét és közvetlen formában meg kell jelölni azokat a területeket, ahol önellenőrzési kötelezettség van és egyben meghatározni az ehhez járuló kiegészítő kötelezettségeket, különösen a nyilvántartás és jelentéstétel kötelezettségeit.

Ingatlan tulajdonosának változása esetén, amennyiben az ingatlanhoz környezeti teher fűződik, és e teher rendezéséről hatósági határozat rendelkezik, a felügyelőség e határozatát a területileg illetékes földhivatalnak megküldi. A földhivatal a jogerős határozat alapján a tulajdoni lapon a környezeti teher átvállalását feltünteti. Az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett teher törléséről – a határozat teljesítése esetén – a felügyelőségnek rendelkeznie kell.

A közbenső mérleg bírósághoz történő benyújtása előtt a felszámoló a felügyelőséget tájékoztatja, hogy a képzett tartalékból milyen összegek mely környezeti terhek rendezését célozzák. A még nem értékesített vagyontárgyakhoz fűződő környezeti terhek rendezéséhez szükséges összeget is, mint várható felszámolási költséget, a tartalékképzésnél figyelembe kell venni.

Amennyiben az előírt környezeti állapotvizsgálat

arrangement of these tasks in an official declaration. The contract, before coming into force, is sent for the opinion to the authority by the liquidator. The deadline of the opinion is 30 days. In case, the authority does not tell its opinion within 30 days from date of delivery; it has to be considered, it does not want to tell opinion.

The self-revision makes stand an expectation obligatory by right in front of the person who runs activities, which are damage for the environment; demanded that the activity operating by him/her to examine, measure, register by certain aspects and report about it to the administrative organization time by time. In the case of self-revision in a direct and concrete form we have to sign the fields, where is obligation of self-revision and determine the other obligations, which are connected to it, especially the obligation of registration and reporting.

In the case of the change of the immovable (property) owner, when the environment hazard connects to the immovable and about its satisfaction is ordered by an official resolution, the authority sends this resolution to the Land Office, which is competent by area. The Land Office registers assumption of the environment hazard on the page of titles in the Land Register by the absolute resolution. The hazard-cancellation registered in the land register – in case of the satisfaction of the decision – the authority has to order.

Before the initiation of the intermediate-balance sheet to the court, the liquidator informs the authority, which amount, – which environment hazards' satisfaction are aimed from the created reserve. The satisfaction of the environment hazards connected to the property, which is still not sold, the necessity amount of money has to take into consideration for the satisfaction of the environment hazards connected to the property, which is still not sold as expected liquidation amount at the formation of reverse.

In the case of the satisfaction of the prescribed

elvégzésére, vagy a környezeti károsodások, környezeti terhek rendezésére a vagyon nem nyújt fedezetet, a felszámolónak a bíróságnál egyszerűsített felszámolást kell kezdeményeznie. A felszámolónak az egyszerűsített felszámolás írásbeli előkészítése során figyelembe kell vennie a nyilatkozat, illetve, ha környezeti állapotvizsgálat elvégzésre került, annak hatósági elbírálását, valamint ezzel összhangban a vagyonfelosztási javaslat kialakítása során a vagyontárgyakhoz fűződő környezeti terheket.

Ha az adós gazdálkodó szervezet a felszámolási eljárás alatt folytatott tevékenysége során a jogszabályokban meghatározott környezet-, természet- vagy műemlékvédelmi követelményeket megsérti, a környezet-, természet- vagy műemlékvédelmi hatóság a felszámolási eljárás bármely szakaszában a vonatkozó jogszabályok szerinti hatósági határozattal a követelmények betartására kötelezheti.

Nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy az uniós előírások szerint²⁰ társadalmi szervezet nyújthat be kérelmet, ha megfelel az alábbi feltételeknek és egyúttal igazolja is azok fennállását a megfelelő dokumentumokkal. A nem kormányzati szervezet akkor jogosult belső felülvizsgálat iránti kérelem benyújtására, ha: (a) tagállam nemzeti joga vagy joggyakorlata szerint független, nonprofit jogi személy; (b) elsődleges kinyilvánított célja a környezetvédelemnek a környezetvédelmi jog értelmében való támogatása; (c) két évnél hosszabb ideje létezik és aktívan a b) pontban említett cél érdekében folytat tevékenységet; (d) a belső felülvizsgálat iránti kérelem tárgya céljai és tevékenysége körébe tartozik.²¹

4. Összefoglalás

Problemátikus, hogy a jogi norma a végelszámoló számára nem teszi kötelezővé, hogy bejelentést tegyen a környezetkárosító tevékenységről, ezzel kapcsolatosan a jogszabály szövege „szükség esetén”-t említ. Egyértelmű, hogy a végelszámoló,

environment condition-examination, or the satisfaction of environment damages, environment hazards, the property does not give cover it and the liquidator has to initiate simplified liquidation at court. The liquidator has to take note of the declaration during the written preparation of simplified liquidation; or rather, its official confiscation in the case when environment condition-examination happened, just as tune with it environment hazards connected to the chattels during the creation of the distribution of the property suggestion.

If the debtor-business organisation during its activity, which conducted during liquidation proceedings, infringes the environmental protection, nature conservation and protection of the historical building requirements determined in law, then the environmental-, nature conservation- or cultural heritage authority can oblige the observation of the obligations with official resolution by the related law in any period of liquidation proceedings.

It can not be let without consideration, according to regulations of the European Union:²⁰ (only) social organisation can initiate a petition, if it is suitable for the following terms and at the same time it also justifies their existences with the suitable documents. A non- government organisation is authorized to initiate a petition of internal verification if: (a) According to national law of the member-state or according to its exercise of rights it is an independent, non-profit legal person; (b) Primary claimed goal of environment protection is the support in the point of environment protection law; (c) It is existed more than two years and acts for the sake of the goal of the point b) in an active way; (d) The subject of the internal verification of the petition belongs to its goals and objects.²¹

4. Summary

It is problematic, the winding-up person is not obliged for reporting the activities, which cause environment damage by the legal norm; in connection with it, the text of law mentions ‘in case of need’. Logical, the winding-up person,

aki döntő részben a cég korábbi vezető tisztségviselője arra törekszik, hogy ne kelljen bejelentéssel élnie. A bejelentés hiányában pedig a felügyelőség nem tud meggyőződni arról, hogy környezetkárosodás bekövetkezett-e. A végelszámoló tehát döntő részben nem érdekelt abban, hogy a valós helyzetet feltárja, továbbá a törvényi megfogalmazás – mely szerint tegyen bejelentést, ha bírságfizetési kötelezettsége származhat belőle – sem túl előnyös.

Egyértelmű, hogy a jogszabálynak kötelezővé kellene tennie valamennyi megszűnő cég esetében – figyelemmel a gyakorolt tevékenységi körökre – a környezetvédelmi felügyelőség felé történő bejelentést, hogy ne kerülhessen sor arra, hogy a cégjegyzékből úgy kerüljön sor cég törlésére, hogy adott esetben a végelszámoló mulasztása miatt a felelősség ne lehessen a későbbiekben megállapítható.

who is the previous executive officer of the company in a decisive part, strives not to have to make a report. The authority can not be convinced of having been the environment damages or not in case of the lack of the notification. The winding-up person is not been interested in revealing the real situation in a decisive part; additionally, the statutory wording – according to it, he/she makes a report if it can cause punishment payment – is not too advantageous.

Obvious, the law should make obligatory the notification, in case of every winding-up company, towards the environmental supervisory authority not to be able to happen to cancel a company from the register of firms; as in given case it can not be determined the responsibility in the future, because of the winding-up person's default.

Lábjegyzet

- ¹ 2010. évi CLIX. törvény, hatályos 2011.01.01-től.
- ² A 2006. évi V. törvény 24. § (1) bekezdés e) pontjának 2007. évi LXI. törvénnyel történő módosítását követően nem lehet a statisztikai nomenklatúrára utalni és elegendő a cég főtevékenységének a cégjegyzékbe történő bejegyzése.
- ³ A csőd- és felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény.
- ⁴ BÓDAY Ádám: A csődtörvény és a környezetvédelem Magyarországon. A fizetési képtelenség szabályozása. *Begegnungen: Schriftenreihe des Europa Institutes Budapest*, Band 17/I, Budapest, 2002, Europa Institut Budapest.
- ⁵ 2009. évi LI. törvény, hatályos 2009.09.01-től.
- ⁶ 1994. évi LIII. törvény 31/D. §
- ⁷ Erről részletesen: KISFALUDI András: *Társasági Jog*. Budapest, 2007, Complex Kiadó.
- ⁸ EBH.2002. 778.
- ⁹ BH.2000. 560.
- ¹⁰ BH.2001. 337.
- ¹¹ EBH.2001. 549.
- ¹² CSÓKE ANDREA: Gondolatok az új fizetési képtelenségi törvény szükségességéről a Csődtörvény statisztikája tükrében. *Magyar Jog*,

Footnotes

- ¹ Act CLIX of 2010, effective as of 01.01.2011.
- ² § 24 (1) e) of Act V of 2006 modified by Act LXI of 2007, then it can not be referred to the statistical nomenclature and it is sufficient the registration of the principal activity of the company in the commercial register.
- ³ Act XLIX of 1991 on bankruptcy and liquidation proceedings.
- ⁴ BÓDAY Ádám: A csődtörvény és a környezetvédelem Magyarországon. A fizetési képtelenség szabályozása. *Begegnungen: Schriftenreihe des Europa Institutes Budapest*, Band 17/I, Budapest, 2002, Europa Institut Budapest.
- ⁵ Act LI of 2009, effective as of 01.09.2009.
- ⁶ § 31/D of Act LIII of 1994
- ⁷ See more details: KISFALUDI András: *Társasági Jog*. Budapest, 2007, Complex Kiadó.
- ⁸ EBH.2002. 778.
- ⁹ BH.2000. 560.
- ¹⁰ BH.2001. 337.
- ¹¹ EBH.2001. 549.
- ¹² CSÓKE ANDREA: Gondolatok az új fizetési képtelenségi törvény szükségességéről a Csődtörvény statisztikája tükrében. *Magyar Jog*,

2002/2.

¹³ 63/B. §

¹⁴ A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény.

¹⁵ BUBLA Margit – OREHÓCZKI József: *Végelszámolók kézikönyve*. Budapest, 2005, Országos Vezetőképző Intézet.

¹⁶ VESZELEY Józsefné – JUHÁSZ László: A csődeljárás, a felszámolás, a végelszámolás, a törlési és adósságrendezési eljárás hatása a polgári peres és egyes nemperes eljárásokra. *Magyar Jog*, 1998/4.

¹⁷ GÁL Judit: A végelszámolás szabályozása a Ctv.-tervezetben. *Gazdaság és Jog*, 2005/11.

¹⁸ TÖRÖK Gábor: A végelszámolás szabályozásának új helye. In: Sárközy Tamás ünnepi kötet. Budapest, 2006, HVG-ORAC.

¹⁹ A felszámolási eljárás és a végelszámolás környezet- és természetvédelmi követelményeiről szóló 106/1995. (IX. 8.) Korm. rendelet.

²⁰ Európai Parlament és a Tanács 1367/2006/EK rendelet 11. cikk.

²¹ BENDIK Gábor – BERKI Zsuzsanna – KISS Csaba – SZILÁGYI Szilvia: *Nemzetközi környezetvédelmi jogérvényesítési mechanizmusok*. Budapest, 2009, EMLA Környezeti Management és Jog Egyesület.

2002/2.

¹³ § 63/B.

¹⁴ Act V of 2006 on public company information, company registration & winding-up proceedings.

¹⁵ BUBLA Margit – OREHÓCZKI József: *Végelszámolók kézikönyve*. Budapest, 2005, Országos Vezetőképző Intézet.

¹⁶ VESZELEY Józsefné – JUHÁSZ László: A csődeljárás, a felszámolás, a végelszámolás, a törlési és adósságrendezési eljárás hatása a polgári peres és egyes nemperes eljárásokra. *Magyar Jog*, 1998/4.

¹⁷ GÁL Judit: A végelszámolás szabályozása a Ctv.-tervezetben. *Gazdaság és Jog*, 2005/11.

¹⁸ TÖRÖK Gábor: A végelszámolás szabályozásának új helye. In: *Sárközy Tamás ünnepi kötet*. Budapest, 2006, HVG-ORAC.

¹⁹ Government Decree No. 106/1995 (IX.8.) on environment protective- and nature conservation-requirements of liquidation proceedings and winding-up proceedings.

²⁰ Article 11 of (EC) 1367/2006 of the European Parliament and Council.

²¹ BENDIK Gábor – BERKI Zsuzsanna – KISS Csaba – SZILÁGYI Szilvia: *Nemzetközi környezetvédelmi jogérvényesítési mechanizmusok*. Budapest, 2009, EMLA Környezeti Management és Jog Egyesület.

